

สภาพทั่วไปของจังหวัดสงขลา

ลักษณะทางกายภาพ

ก. ความเป็นมาของจังหวัดสงขลา

สงขลาเป็นเมืองเก่าแก่ทางใต้ของไทย สร้างขึ้นเมื่อราว พ.ศ. 700 - 800 เมืองเดิมของสงขลา คือ เมืองสทิงพระ หรืออำเภอสทิงพระในปัจจุบัน

สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 แห่งกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1983 สงขลาเป็นเมืองประเทศราชในจำนวน 16 เมืองที่ขึ้นกับกรุงศรีอยุธยา ต่อมา พ.ศ. 2185 สมัยพระเจ้าปราสาททอง เจ้าเมืองสงขลาตั้งตัวเป็นอิสระ จนถึง พ.ศ. 2223 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช จัดส่งทัพมาปราบได้สำเร็จ สงขลาจึงขึ้นตรงต่อกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่นั้น จนถึง พ.ศ. 2310 กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า ได้เกิดก๊กต่าง ๆ ขึ้น เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีปราบเมืองได้สำเร็จ ได้ตั้งเจ้าเมืองขึ้นปกครองเมืองสงขลา ที่ตั้งของตัวเมืองอยู่ในท้องที่ หมู่ที่ 1 (บ่อทรัพย์) ต.หัวเขา อ.เมืองสงขลา ซึ่งอยู่คนละฟากกับหัวเมืองสงขลาปัจจุบัน (บออย่าง)

สมัยรัชกาลที่ 3 พ.ศ. 2379 ได้โปรดเกล้าให้เจ้าพระยาวิเชียรคีรีเป็นผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลาและย้ายเมืองสงขลามายู่ทางฝั่งตะวันออก และได้มีการผังหลักเมืองเมื่อ พ.ศ. 2385 ตัวเมืองที่ย้ายมาใหม่นี้ คือ ต.บออย่าง ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองปัจจุบัน สงขลาเป็นเมืองที่นับเวลาถึงปีปัจจุบันรวม 141 ปี

นอกจากจะเป็นที่ตั้งของเมืองประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ และเมืองชายทะเล เมืองท่าสำคัญแล้ว จังหวัดสงขลายังเป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการระดับภาค เขต และระดับจังหวัด ดังจะเห็นได้จากการมีหน่วยงานราชการจากส่วนกลางไปตั้งอยู่ เช่น สำนักงานป่าไม้เขตสงขลา สำนักงานเขตการทางสงขลา ศูนย์เครื่องมือกลสงขลา

(กรมทางหลวง) สำนักงานทรัพยากรธรณีเขต 1 ศูนย์สาขาภิบาลเขต 9 ศูนย์การประปา
เขต 6 ฯลฯ

ข. ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ทางใต้บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของประเทศไทย ประมาณ
เส้นรุ้งที่ $6^{\circ} 14' - 7^{\circ} 56'$ เหนือ และเส้นแวงที่ $100^{\circ} 01' - 101^{\circ} 07'$ ตะวันออก
มีเนื้อที่ประมาณ 4,621,180 ไร่ หรือประมาณ 7,394 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ
โดยทางรถยนต์ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 สายเลียบชายฝั่งตะวันตก ประมาณ 1,300
กิโลเมตร สายเลียบฝั่งตะวันออก ประมาณ 1,125 กิโลเมตร โดยทางรถไฟ ประมาณ 947
กิโลเมตร และประมาณ 725 กิโลเมตรทางทะเล จังหวัดสงขลา มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสตูล
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และประเทศสหพันธรัฐ มาเลเซีย

ค. เขตการปกครอง

จังหวัดสงขลา แบ่งเขตการปกครองเป็น 10 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ มี 114 ตำบล
จำนวนหมู่บ้านรวม 897 หมู่บ้าน ส่วนการปกครองท้องถิ่นมีเทศบาล 3 แห่ง และสาขาภิบาล
14 แห่ง (แผนที่ 4.1)

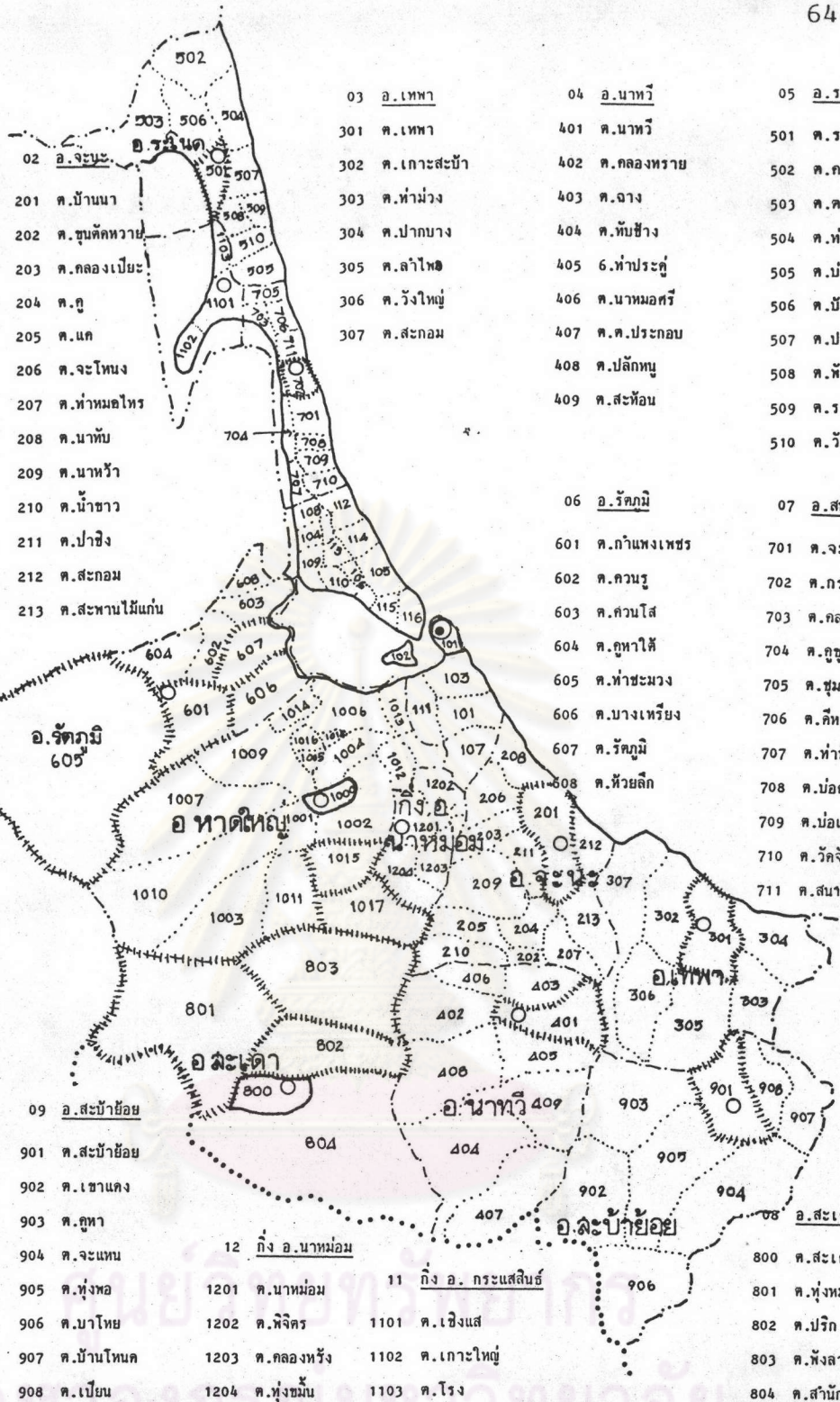

ตาราง 4.1 เขตการปกครองของจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2525

อำเภอ	เขตการปกครอง			
	ส่วนภูมิภาค		ส่วนท้องถิ่น	
	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล
เมืองสงขลา	16	116	เทศบาลเมืองสงขลา	-
จะนะ	13	124	-	สุขาภิบาลจะนะ
เทพา	7	57	-	สุขาภิบาลเทพา
นาทวี	10	80	-	สุขาภิบาลนาทวี
ระโนด	11	63	-	สุขาภิบาลระโนด
รัตภูมิ	8	85	-	สุขาภิบาลนาสีทอง, สุขาภิบาลควนเนียง, สุขาภิบาลกำแพงเพชร
สทิงพระ	11	79	-	สุขาภิบาลสทิงพระ
สะเดา	5	48	เทศบาลตำบลสะเดา	สุขาภิบาลพังลา สุขาภิบาลปรัก สุขาภิบาลปากังเบซาร์
สะบ้าย้อย	8	54	-	สุขาภิบาลสะบ้าย้อย
หาดใหญ่	18	144	เทศบาลเมืองหาดใหญ่	สุขาภิบาลบ้านพรุ สุขาภิบาลพะตง
กิ่ง อ.กระแสดำ	3	19	-	-
กิ่ง อ.นาหม่อม	4	28	-	-
รวม	114	897	3	14

ที่มา : กองปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

- 01 อ.เมืองสงขลา
- 100 ค.บ่อयाง
- 101 ค.เกาะแห้ว
- 102 ค.เกาะยอ
- 103 ค.เขาปู่ชียง
- 104 ค.ชะแล้
- 105 ค.ชิงโก
- 106 ค.ห้าบ
- 107 ค.ทุ่งหวัง
- 108 ค.บางเขียด
- 109 ค.ปากร
- 110 ค.ป่าซาก
- 111 ค.พะวง
- 112 ค.ม่วงงาม
- 113 ค.รำแดง
- 114 ค.วัดขนุน
- 115 ค.สทิงหม้อ
- 116 ค.หัวเขา
- 10 อ.หาดใหญ่
- 1000 ค.หาดใหญ่
- 1001 ค.ควน ลัง
- 1002 ค.คองหงส์
- 1003 ค.คลองทอยโข่ง
- 1004 ค.คลองแห
- 1005 ค.คลองอู่ตะเภา
- 1006 ค.คูเต่า
- 1007 ค.ฉลุง
- 1008 ค.ห้าช้าง
- 1009 ค.ห้าช้าง
- 1010 ค.ทุ่งตำเสา
- 1011 ค.ทุ่งลาน
- 1012 ค.ทุ่งใหญ่
- 1013 ค.น้ำน้อย
- 1014 ค.บางกล่ำ
- 1015 ค.บ้านพรุ
- 1016 ค.บ้านหาร
- 1017 ค.พะวง
- 1018 ค.แม่ทอม

- 02 อ.จะนะ
- 201 ค.บ้านนา
- 202 ค.ขุนคันทวย
- 203 ค.คลองเป็งมะ
- 204 ค.คู
- 205 ค.นค
- 206 ค.จะโหนด
- 207 ค.ห้าหม้อ
- 208 ค.นาทับ
- 209 ค.นาหว้า
- 210 ค.น้ำขาว
- 211 ค.ป่าชิง
- 212 ค.สะกอม
- 213 ค.สะพานไม้แก่น
- 09 อ.สะบ้าย้อย
- 901 ค.สะบ้าย้อย
- 902 ค.เขาแดง
- 903 ค.คูหา
- 904 ค.จะแหน
- 905 ค.ทุ่งพล
- 906 ค.บาไทร
- 907 ค.บ้านโหนด
- 908 ค.เปียน

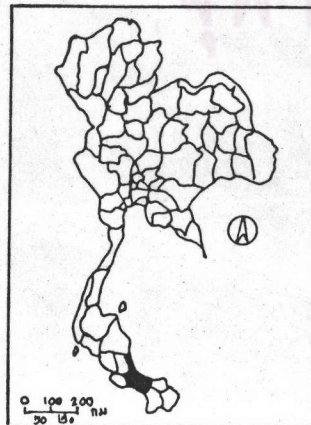
- 03 อ.เทพา
- 301 ค.เทพา
- 302 ค.เกาะสะบ้าย
- 303 ค.ท่าม่วง
- 304 ค.ปากบาง
- 305 ค.ลำโพง
- 306 ค.วังใหญ่
- 307 ค.สะกอม
- 12 อ.นาหม่อม
- 1201 ค.นาหม่อม
- 1202 ค.พิจิตร
- 1203 ค.คลองหวัง
- 1204 ค.ทุ่งขันธ์

- 04 อ.นาทวี
- 401 ค.นาทวี
- 402 ค.คลองทราย
- 403 ค.ฉาง
- 404 ค.ทับช้าง
- 405 6.ท่าประคู้
- 406 ค.นาหมอศรี
- 407 ค.ค.ประกอบ
- 408 ค.ปลักหนู
- 409 ค.สท่อน
- 11 อ.กระเสี้ยน
- 1101 ค.เชิงแส
- 1102 ค.เกาะใหญ่
- 1103 ค.โรง

- 05 อ.ระโนด
- 501 ค.ระโนด
- 502 ค.คลองแค
- 503 ค.ตาเคี้ยว
- 504 ค.ห้าบ
- 505 ค.บ่อครุ
- 506 ค.บ้านใหม่
- 507 ค.ปากแค
- 508 ค.พังยาง
- 509 ค.ระวะ
- 510 ค.วัดสัน
- 06 อ.รัษฎา
- 601 ค.กำแหงเพชร
- 602 ค.ควนรู
- 603 ค.ควนโส
- 604 ค.คูหาใต้
- 605 ค.ท่าชะมวง
- 606 ค.บางเหรียญ
- 607 ค.รัษฎา
- 608 ค.ห้วยลึก

- 07 อ.สทิงพระ
- 701 ค.จะต๋าย
- 702 ค.กระดังงา
- 703 ค.คลองรี
- 704 ค.คูชุก
- 705 ค.ชุมพล
- 706 ค.ศีลวง
- 707 ค.ห้าหิน
- 708 ค.บ่อคาน
- 709 ค.บ่อแดง
- 710 ค.วัดจันทร์
- 711 ค.สามชัย

- 800 ค.สะเคา
- 801 ค.ทุ่งหม
- 802 ค.ปริง
- 803 ค.พังลา
- 804 ค.สำนักแก้ว

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา แผนที่ 4.1

แสดงการแบ่งเขตปกครองระดับตำบล จังหวัดสงขลา

สัญลักษณ์

.....	เส้นแบ่งเขตประเทศ	◎	ที่ตั้งจังหวัดและอำเภอเมือง
-----	เส้นแบ่งเขตจังหวัด	○	ที่ตั้งอำเภอ
-----	เส้นแบ่งเขตอำเภอ	□	เทศบาล
.....	เส้นแบ่งเขตตำบล	⊕	คูขามบางส่วนหรือที่ชุมชน

ศูนย์กลางชุมชนในระดับเทศบาลของจังหวัดสงขลา มี 3 แห่ง คือ เทศบาลเมืองสงขลา เทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลตำบลสะเดา เทศบาลเมืองสงขลา มีพื้นที่ประมาณ 6 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบอยางของอำเภอเมืองสงขลา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด เทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีพื้นที่ประมาณ 21 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหาดใหญ่ บางส่วนของตำบลคอกหงส์ และตำบลควนลัง คิดเป็นร้อยละ 0.28 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ส่วนเทศบาลตำบลสะเดา มีพื้นที่ประมาณ 47 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสะเดา คิดเป็นร้อยละ 0.64 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด รวมพื้นที่ของเทศบาลทั้งสามแห่งประมาณ 74 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 1.00 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ทั้งสามเทศบาลดังกล่าวเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอของแต่ละแห่ง

ศูนย์กลางชุมชนในระดับสุขาภิบาล ซึ่งมีความสำคัญรองลงมาจากเทศบาล มีอยู่ 14 แห่ง เขตอำเภอที่มีสุขาภิบาลมากที่สุด ได้แก่ เขตอำเภอรัตนภูมิ และอำเภอสะเดา คือ มีอำเภอละ 3 แห่ง เขตอำเภอรัตนภูมิ ประกอบด้วยสุขาภิบาลนาสีทอง มีพื้นที่ประมาณ 6 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าชะมวง สุขาภิบาลควนเนียง มีพื้นที่ประมาณ 2.0 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลรัตนภูมิ และสุขาภิบาลกำแพงเพชร มีพื้นที่ประมาณ 4.8 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลกำแพงเพชร สำหรับพื้นที่ของสุขาภิบาลทั้งสาม คิดเป็นร้อยละ 0.08, 0.03 และ 0.06 ของพื้นที่จังหวัดตามลำดับ สุขาภิบาลที่เป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ คือ สุขาภิบาลกำแพงเพชร

ส่วนอำเภอสะเดา ประกอบด้วยสุขาภิบาลพังงา มีพื้นที่ประมาณ 5.4 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลพังงา สุขาภิบาลปรึก มีเนื้อที่ประมาณ 4.8 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลปรึก และสุขาภิบาลปากังเบซาร์ มีเนื้อที่ประมาณ 11.2 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลปากังเบซาร์ สำหรับพื้นที่ของสุขาภิบาลทั้งสาม คิดเป็นร้อยละ 0.07, 0.06 และ 0.15 ของพื้นที่จังหวัดตามลำดับ

เขตอำเภอที่มีศูนย์กลางชุมชนระดับสุขาภิบาลรองลงมา ได้แก่ เขตอำเภอหาดใหญ่ มีจำนวน 2 แห่ง คือ สุขาภิบาลบ้านพรุ มีพื้นที่ประมาณ 1.1 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลบ้านพรุ และสุขาภิบาลพะตง มีพื้นที่ประมาณ 0.6 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่

บางส่วนของตำบลตะตง พื้นที่ของสุขาภิบาลดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 0.01 และ 0.01 ของพื้นที่จังหวัดตามลำดับ

ส่วนเขตอำเภออื่น ๆ ที่เหลืออกเว้นกิ่งอำเภอกระแสสินธุ์และกิ่งอำเภอนาหม่อม มีสุขาภิบาลเพียงอำเภอละแห่งเดียว คือ สุขาภิบาลนาทวี สุขาภิบาลเทพา สุขาภิบาลระโนด สุขาภิบาลสทิงพระ สุขาภิบาลจะนะ และสุขาภิบาลสะบาย้อย โดยที่สุขาภิบาลแต่ละแห่งจะมีพื้นที่ประมาณ 2.5, 2.0, 1.9, 1.8, 1.5 และ 0.6 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ และพื้นที่ของสุขาภิบาลดังกล่าวได้ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนาทวี ตำบลเทพา ตำบลระโนด ตำบลสทิงพระ ตำบลจะนะ และตำบลสะบาย้อย ตามลำดับ สุขาภิบาลทั้ง 6 แห่งนี้เป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอของแต่ละอำเภอ

เขตอำเภอที่ไม่มีสุขาภิบาลเลย คือ กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ และกิ่งอำเภอนาหม่อม

รวมพื้นที่เทศบาลและสุขาภิบาลทั้งจังหวัดเท่ากับ 120.2 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 1.63 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ส่วนพื้นที่อื่นนอกจากนี้ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 7,273.8 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 98.37 ของพื้นที่ทั้งจังหวัดจัดเป็นพื้นที่ชนบท

ง. ภูมิประเทศ

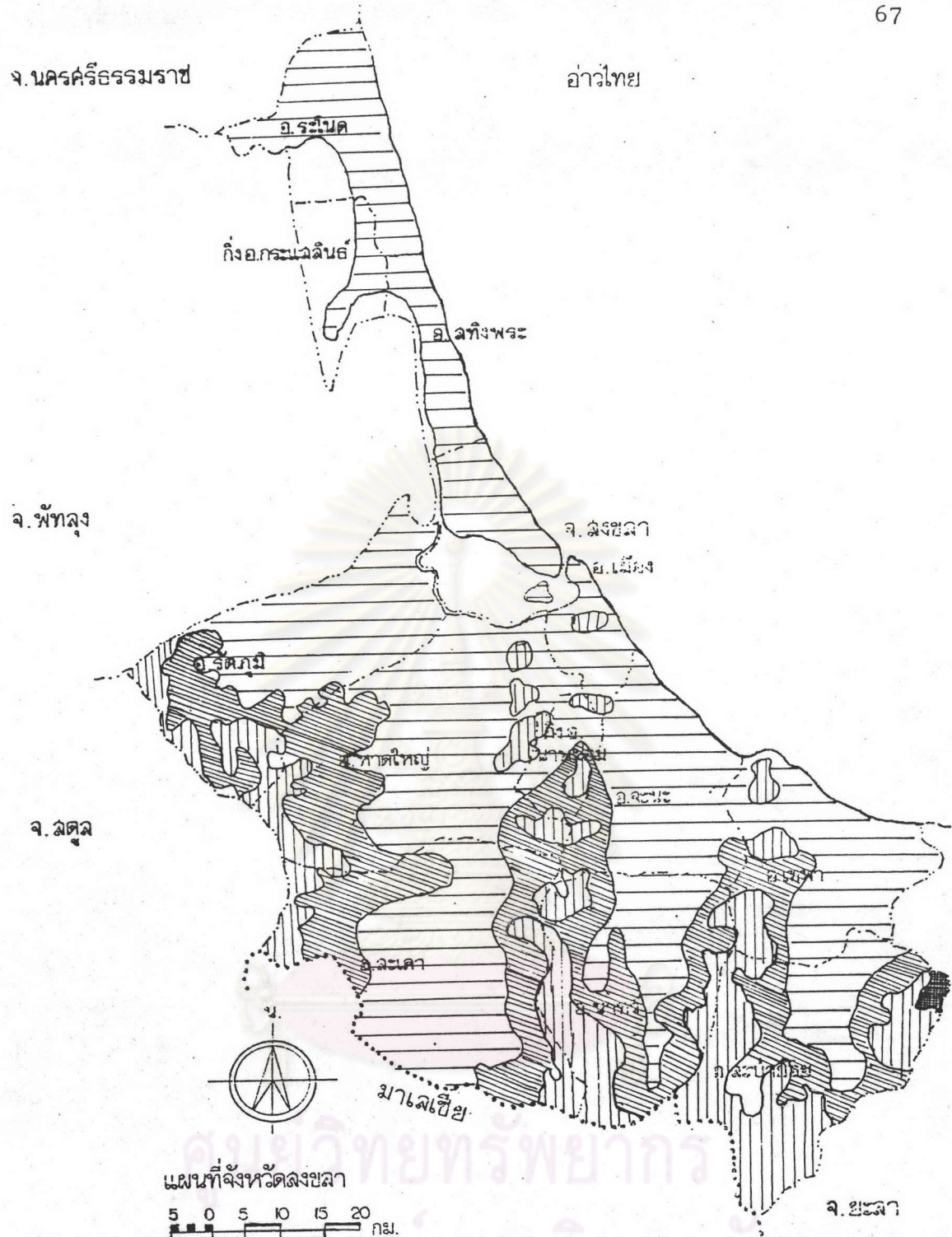
ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสงขลา มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจำแนกได้ 3 ประเภท ดังนี้ (แผนที่ 4.2)

1. ที่ราบธรรมดาคา (Flat Plain) เป็นที่ราบเรียบ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 2 - 3 เมตร พื้นที่เป็นดินทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีการปลูกผลไม้บ้าง ที่ราบรอบทะเลสาบสงขลาเป็นที่ราบที่เป็นป่าชายเลนและป่าพรุ เป็นที่ลุ่มชื้นแฉะ และบางแห่งเป็นดินเค็ม อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสงขลาจะมีพื้นที่มีลักษณะเช่นนี้แทบทุกอำเภอ มากบ้าง น้อยบ้าง อำเภอที่มีพื้นที่ลักษณะนี้ทั้งหมดได้แก่ อำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ และกิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัด

2. ที่ราบชายฝั่งทะเล (Coastal Plain) อยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด

จ. นครศรีธรรมราช

อำเภอไทย

ที่มา :-แผนที่จังหวัดสงขลา มาตรฐาน 1 : 250,000 และแผนที่อำเภอ มาตรฐาน 1 : 50,000 ของกรมแผนที่ทหาร.

	<p>การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา</p> <p style="text-align: right;">แผนที่ 4.2</p>	
<p>แสดง ลักษณะผิวพื้น สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ที่ราบ ความลาดชันน้อยกว่า 2% ที่ราบลู่งๆต่ำๆ ความลาดชัน 2-10% เนินเขา ความลาดชัน 10-30% ภูเขาสูง ความลาดชันมากกว่า 30% 		

เป็นหาดทรายตลอดแนวชายฝั่งทะเล ได้แก่ บริเวณอำเภอที่มีชายฝั่งทะเล คือ อำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอจะนะ และอำเภอเทพา

3. พื้นที่ความชัน (Sloping Complexes) ได้แก่ ที่ราบสูง (High Plain) เนินเขา (Hills) และภูเขา (Mountains) พื้นที่ดังกล่าวตั้งต้นจากภูเขาทางทิศตะวันตกและทิศใต้ แล้วค่อย ๆ ลาดลงสู่ทะเลสาบสงขลา อำเภอที่มีพื้นที่ลักษณะนี้มาก ได้แก่ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี อำเภอสะเดา อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอรัตนภูมิ

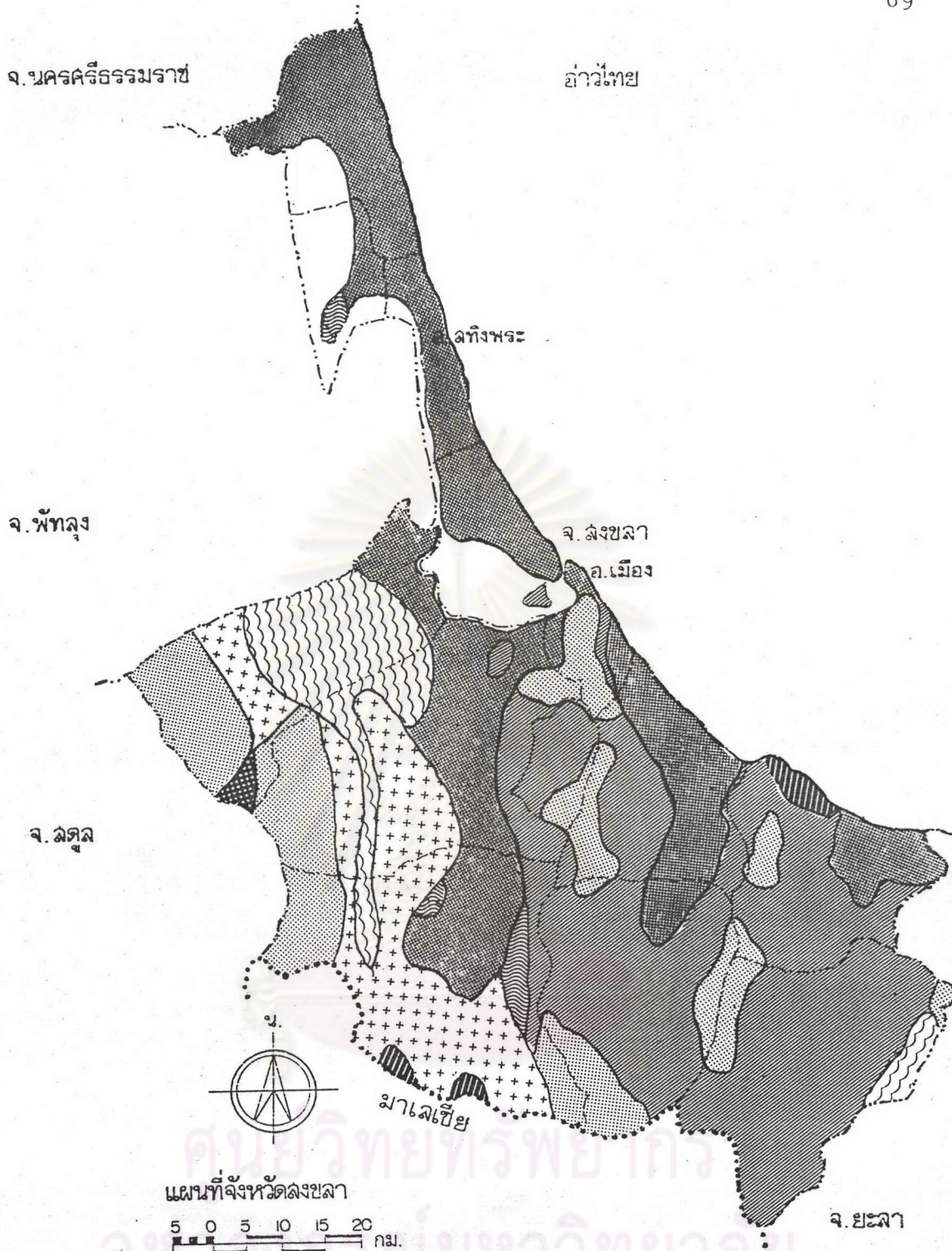
จ. ธรณีวิทยา (แผนที่ 4.3)

พื้นที่บริเวณที่ราบของจังหวัดสงขลา จัดเป็นบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลซึ่งเกิดจากการทับถมตัวกันของน้ำทะเล และบางส่วนเกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำต่าง ๆ ที่ไหลมาจากเทือกเขาทางทิศใต้และทิศตะวันตกของจังหวัด ทำให้ลักษณะดินมีส่วนผสมของทรายและกรวด บริเวณตอนกลางของจังหวัดซึ่งเป็นทะเลสาบนั้น เป็นที่ราบลุ่มและหนองน้ำ และแผ่นดินแคบ ๆ ระหว่างอ่าวไทยกับทะเลสาบสงขลาส่วนใหญ่เป็นดินทราย ที่ราบฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลา เป็นดินที่อุดมสมบูรณ์ซึ่งเหมาะกับการเพาะปลูก ที่ลาดชันทางด้านตะวันตกของทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วยหินปูนสีเทาสลับกับหินชั้น ดินทราย และดินโคลน ส่วนที่ลาดชันด้านใต้ของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นหินชั้น และดินทราย

สำหรับทิวเขาทางตะวันตก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเส้นแบ่งลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วยหินแกรนิต และเป็นดินเหนียวสีน้ำตาลปนหินปูน ส่วนบริเวณด้านใต้ของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยหินชั้น และหินทราย

การแบ่งลักษณะของดินในจังหวัดสงขลา ตามการแบ่งของกรมพัฒนาที่ดิน สามารถสรุปชนิดของดิน (ตาราง 4.2) ได้ดังนี้

1. พื้นที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยดินตะกอน ซึ่งเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำการเกษตร ได้แก่ บริเวณที่ราบทางตอนเหนือด้านตะวันออก และที่ราบด้านตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด

ที่มา: กรมทรัพยากรธรณี

	การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา		แผนที่ 4.3
	แล่ดง ธรณีวิทยา วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยเกษตรกรรม		
	ดินทรายและกรวดลุ่มน้ำ ชั้นหินราชบุรี ชั้นหินลำปาง ชั้นหินกาญจนบุรี	ชั้นหินแกรนิต ชั้นหินกระบี่ ชั้นหินโคราช ชั้นหินทุ่งสง	

2. ประมาณ 1 ใน 4 ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นที่ลาดชันและทิวเขา ซึ่งเป็นหินปูน หินชั้น และดินทราย ไม่เหมาะต่อการทำการเกษตร ได้แก่ บริเวณด้านตะวันตกของจังหวัด ในแนวเขตที่ติดต่อกับจังหวัดสตูล และบริเวณตอนล่างของจังหวัด

3. ประมาณร้อยละ 0.2 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นบริเวณที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 4.2 การแบ่งชนิดของดินในจังหวัดสงขลา

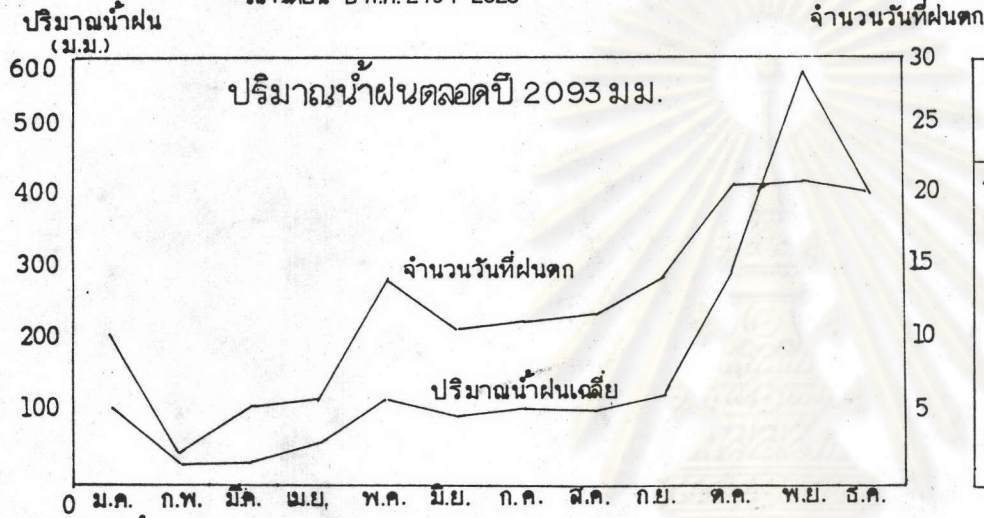
ชนิดของดิน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
กรวด หิน ดินทราย	492,154.0	10.7
ดินตะกอนบริเวณที่ราบลุ่ม	2,515,312.4	54.3
บริเวณที่ลาดชันและภูเขา	1,207,057.4	26.1
บริเวณพื้นที่เหมือง	7,853.5	0.2
ดินโคลน	5,544.1	0.1
ที่ลุ่ม คลอง และแม่น้ำ	4,159.8	0.1
พื้นที่ทะเลสาบ	372,466.6	8.1
บริเวณเมือง	8,778.7	0.2
อื่น ๆ	7,853.5	0.2
รวม	4,621,180.0	100.0

ที่มา : กองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดิน

แผนภูมิ 4.1 ภูมิอากาศในรอบ 30 ปี (พ.ศ. 2494-2523) ของ จ.ฉะเชิงเทรา.

แสดงปริมาณน้ำฝน

ค่าเฉลี่ยปริมาณน้ำฝน และจำนวนวันที่ฝนตก
ใน 1 เดือน ปี พ.ศ. 2494-2523

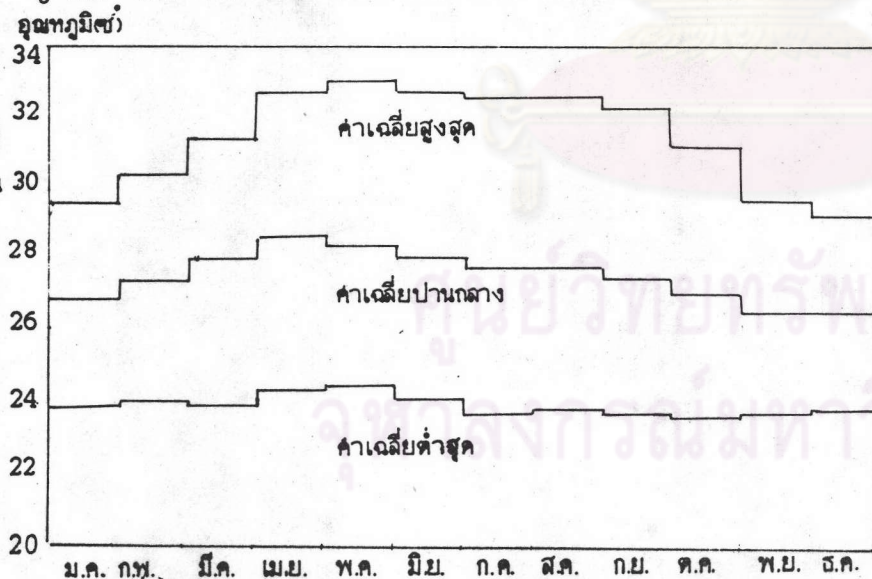
สถิติลม

แสดงค่าเฉลี่ย 30 ปี พ.ศ. 2494-2523

	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ทิศทางลมประจำฤดู	ต.อ. อ/น	ต.อ.	ต.อ.	ต.อ.	ต.ต.	ต/ต	ต/ต ต.ค.	ต.ต. อ/น	ต/ต ต/น	ต.ค.	พ.ย.	ต.อ. อ/น
ความเร็วลมเฉลี่ย (น็อต)	12.0	11.0	9.0	7.0	5.5	5.7	5.8	6.5	6.1	5.5	7.3	10.3
ความเร็วลมสูงสุด (น็อต)	59	47	67	50	69	70	50	52	40	47	76	57

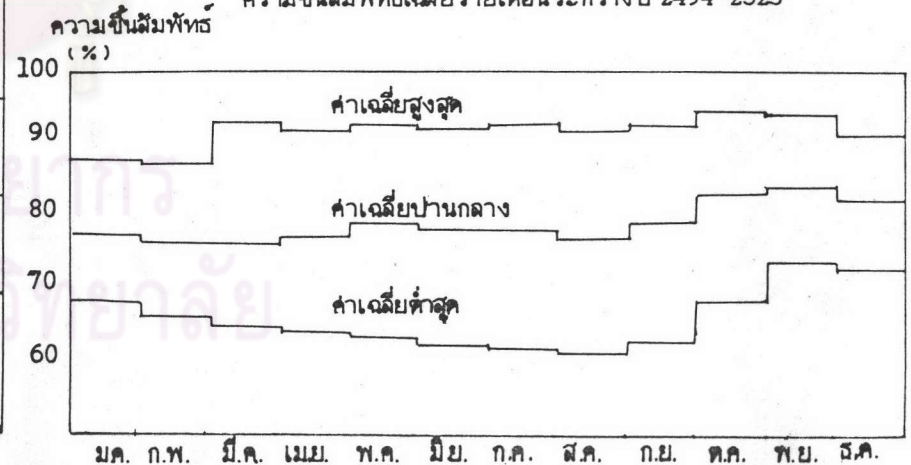
แสดงภูมิอากาศ

อุณหภูมิรายเดือน
ปี 2494-2523

แสดงความชื้นสัมพัทธ์

ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยรายเดือนระหว่างปี 2494-2523

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา

จ. ภูมิอากาศ (แผนภูมิ 4.1)

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ในเขตรมสู่ม มีภูมิอากาศและฤดูกาลเช่นเดียวกับภาคใต้ ปริมาณน้ำฝนตลอดปีเฉลี่ยวัดได้ 2,013 มิลลิเมตร ความชื้นสัมพัทธ์ตลอดปีเฉลี่ยประมาณร้อยละ 79 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

กระแสดมในสงขลา พบว่า ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - เมษายน ลมพัดมาจากทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ด้วยความเร็วเฉลี่ยประมาณ 10 นอต ส่วนเดือนอื่น ๆ ลมพัดมาจากทิศตะวันตกหรือตะวันตกเฉียงใต้ ด้วยความเร็วเฉลี่ยประมาณ 5.5 - 6.2 นอต

ช. สมรรถนะดินและการใช้ที่ดิน

1. สมรรถนะดิน สมรรถนะดินเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งแสดงถึงศักยภาพในการผลิตทางการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน ได้จำแนกดินตามความเหมาะสมในการใช้เป็นชั้นสมรรถนะดิน (Land Capability Classes)

พื้นที่ส่วนใหญ่หรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยดินตะกอนซึ่งเหมาะกับการเพาะปลูก สมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมต่อการเกษตร มีดังนี้ (แผนที่ 4.4)

1. ชั้นสมรรถนะของดินที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรสูง ลักษณะของดินเป็นดินเหนียว ซึ่งเกิดจากตะกอนลำนํ้าที่มีอายุไม่นาน เหมาะสมอย่างยิ่งในการปลูกข้าว ทั้งจังหวัดมีอยู่ประมาณ 607.8 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ อำเภอเมืองสงขลา และกิ่งอำเภอกระแสดิน

2. ชั้นสมรรถนะของดินที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรสูงปานกลาง ลักษณะของดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ซึ่งเกิดจากตะกอนลำนํ้าอายุปานกลาง มีการระบายน้ำเลว เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ถ้ามีน้ำเพียงพอจะสามารถใช้ปลูกพืชได้สองครั้งต่อปี ทั้งจังหวัดมีอยู่ประมาณ 1,345.2 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองสงขลา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอจะนะ และอำเภอเทพา

จ. นครศรีธรรมราช

อ่าวไทย

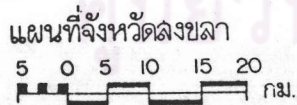
จ. พัทลุง

จ. สงขลา

จ. สตูล

มาเลเซีย

จ. ยะลา

ที่มา: - กรมพัฒนาที่ดิน

	การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา		แผนที่ 4.4
	แสดง ลักษณะดิน สัญลักษณ์	ชั้นสมรรถนะดิน P - I P - II U - III/IV U - VII U - V P - V	คัดยะในการผลิตทางการเกษตร สูง สูงปานกลาง ปานกลาง ต่ำ ต่ำมาก

3. ชั้นสมรรถนะของดินที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรปานกลาง ลักษณะของดินเป็นดินเหนียวปนทราย ซึ่งเกิดจากลำน้ำเก่า การระบายน้ำเลวถึงดี เหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่ ไม้ผล และยางพารา ดินประเภทนี้คือ ลักษณะดินส่วนใหญ่ของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 2,865.2 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมยางพารากันมาก ได้แก่พื้นที่บางส่วนของอำเภอรัตนภูมิ อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอสะเตา อำเภอนาหวี อำเภอเทพา อำเภอสบไชย และกิ่งอำเภอนาหม่อม

4. ชั้นสมรรถนะของดินที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรต่ำ ลักษณะของดินเป็นดินหลาย ๆ ชนิดปะปนกัน หน้าดินชั้นในที่ลาดชันเป็นดินลูกรัง อยู่ใกล้ผิวดินมาก และบางแห่งมีหินโผล่อยู่ทั่วไป มีเนื้อที่ประมาณ 2,199.6 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมยางพาราได้ดีพอสมควร ซึ่งมากเป็นลำดับรองลงมาจากชั้นสมรรถนะที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรปานกลาง ได้แก่พื้นที่บางส่วนของอำเภอรัตนภูมิ อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอนาหวี อำเภอเทพา และอำเภอสบไชย

5. ชั้นสมรรถนะของดินที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรต่ำมาก ลักษณะเป็นดินเลน ดินทราย ดินชายฝั่ง ไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูกพืชผล ยกเว้นพืชไม้ชายเลน มะพร้าว เป็นต้น ลักษณะของดินประเภทนี้เหมาะกับการประมงชายฝั่ง เช่น เพาะเลี้ยงกุ้ง เป็นต้น ได้แก่ พื้นที่ชายฝั่งที่ติดทะเลของจังหวัดซึ่งเป็นแนวยาวตลอด พื้นที่บางส่วนของอำเภอสทิงพระ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอเทพา เนื้อที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 376.2 ตารางกิโลเมตร

2. การใช้ที่ดิน (แผนที่ 4.5)

จังหวัดสงขลามีลักษณะภูมิประเทศที่ต่างกันเป็น 3 ลักษณะ ดังนั้นการใช้ที่ดินจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะดังกล่าว โดยชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของจังหวัดมีพื้นผิวดินเป็นทรายและมีความเค็ม จึงเหมาะกับการปลูกมะพร้าว และบางส่วนยังใช้เป็นทำฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้งที่ราบตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม จึงใช้ทำนาเป็นส่วนใหญ่ สำหรับบริเวณทิศตะวันตกจดทิศใต้ของจังหวัดเป็นพื้นที่ราบสลับกับพื้นที่ที่มีความลาดชัน บริเวณนี้ใช้ปลูกยางพาราและป่าไม้

ตาราง 4.3 คุณสมบัติของชั้นสมรรถนะที่ดินของ จ.สงขลา

หน่วยในแผนที่	ชั้นสมรรถนะที่ดิน	ศักยภาพในการผลิตทางการเกษตร	ลักษณะของดิน	ความเหมาะสมทั่วไปในการใช้ปลูกพืช
1	P - I	สูง	ดินเหนียวซึ่งเกิดจากตะกอนลำนํ้า อายุไม่นาน	เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการปลูกข้าว ถูมิการชลประทานในหน้าแล้งใช้ปลูกพืชน้ำมันและชาวโคกคกรัง
2	P - II	สูงปานกลาง	ดินร่วนปนดินเหนียวซึ่งเกิดจากตะกอนลำนํ้า อายุปานกลาง การระบายน้ำเร็ว	เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการปลูกข้าว ถูมิน้ำเพียงพอสามารถใช้ปลูกพืชโคสองครั้งคอปี้
7	U - III/IV	ปานกลาง	ดินเหนียวปนทรายซึ่งเกิดจากลำนํ้าเก่าหรือวัสดุคกรัง ซึ่งเป็นหินชนิดเป็นกรด	ใช้ปลูกพืชไร่และไม่ผลัดใบในระดับปานกลางถึงเลว ใช้ปลูกยางพาราได้พอสมควร
8	U - VII	ต่ำ	เป็นดินหลาย ๆ ชนิดปะปนกัน หนาดินคินในหลายชั้น เป็นดินลูกรังที่อยู่ไกลผิวคินมาก และบางแห่งก็มีหินโผล่อยู่ทั่วไป	ไม่เหมาะสมสำหรับการเกษตรกรรม ยกเว้นบริเวณเล็ก ๆ ซึ่งเป็นแฉ่งระหว่างเขา อาจใช้ปลูกยางพาราได้พอสมควร
9	U - V P - V	ต่ำมาก	เป็นดินเลน ดินทรายและชายหาดเป็นส่วนใหญ่	ไม่เหมาะสมสำหรับการเกษตรกรรม แต่อาจปลูกพืชโคบางชนิด เช่น ไม้ชายเลน และเหมาะต่อการประมงชายฝั่ง

ที่มา : General Land Capability Map of Thailand มาตรฐาน 1 : 1,250,000 ของกรมพัฒนาที่ดิน

ตาราง 4.4 การใช้ที่ดิน ของจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2519 และปี พ.ศ. 2525

(ไร่)

ประเภทการใช้ที่ดิน	พ.ศ. 2519		พ.ศ. 2525		อัตราการเปลี่ยนแปลง	
	เนื้อที่	ร้อยละ	เนื้อที่	ร้อยละ	เนื้อที่	ร้อยละ
1. เนื้อที่ป่าไม้	1,286,217	27.81	1,042,554	22.6	-243,663	-18.9
2. เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร	2,766,246	59.93	3,333,519	72.1	567,273	20.5
- เนื้อที่สวนยางพารา	1,616,852	35.02	2,512,650	54.3	895,798	55.4
- เนื้อที่นา	634,441	13.7	751,393	16.3	116,952	18.4
- เนื้อที่ปลูกพืชผลอื่น ๆ	514,953	11.2	69,476	1.5	-445,477	-86.5
3. เนื้อที่ใช้ประโยชน์คานอื่น ๆ	538,399	11.6	214,789	5.3	-323,610	-60.1
- บริเวณเมือง	145,363	3.1	199,588	4.2	54,225	37.3
- บริเวณเหมืองแร่	12,527	0.3	12,527	0.3	-	-
- อื่น ๆ	380,509	8.2	2,674	0.1	-377,835	-99.3
4. แหล่งน้ำ	30,389	0.7	30,389	0.7	-	-
รวม	4,621,251	100.0	4,621,251	100.0	-	-

ที่มา : กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

พื้นที่ของจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นการใช้ในทางการเกษตรกรรม (ตาราง 4.4) ในปี พ.ศ.2519 มีเนื้อที่เพื่อการเกษตรถึงร้อยละ 59.9 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด รองลงมาได้แก่ ป่าไม้ (ร้อยละ 27.8) เนื้อที่ใช่ประโยชน์อื่น ๆ (ร้อยละ 11.6) และแหล่งน้ำ (ร้อยละ 0.7) จากการพิจารณาประเภทการใช้ที่ดิน พบว่า พื้นที่กว่าครึ่งหนึ่งของเนื้อที่เพื่อการเกษตร ใช้ปลูกยางพารา และปลูกข้าว ตลอดจนพืชผลอื่น ๆ ส่วนในปี พ.ศ.2525 ลักษณะการใช้ที่ดิน ประเภทเกษตรกรรมมีการขยายตัว โดยเนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตรได้เพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มในเนื้อที่ปลูกยางพารา ซึ่งเพิ่มถึงร้อยละ 55.4 ของเนื้อที่เดิม เนื้อที่ปลูกข้าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.4 ของเนื้อที่เดิม ส่วนเนื้อที่ปลูกพืชผลอื่น ๆ ลดลง เป็นที่น่าสังเกตว่า เนื้อที่ป่าไม้มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 18.9 สำหรับเนื้อที่ใช่ประโยชน์อื่น ๆ ก็ได้มีการใช้เนื้อที่ดังกล่าวเพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าเป็นเพราะการที่ประชากรเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ความต้องการที่ดินทำกินมีมากขึ้นด้วย สำหรับเนื้อที่บริเวณเมืองก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ส่วนพื้นที่เหมืองและแหล่งแรนยังคงมีเนื้อที่เท่าเดิม

สภาพการใช้ที่ดินด้านเกษตรกรรมและป่าไม้ (แผนที่ 4.5) นั้น สามารถจำแนกเป็นรายอำเภอได้ ดังตารางข้างล่างนี้

ตาราง 4.5 สภาพการใช้ที่ดินของจังหวัดสงขลา แยกเป็นรายอำเภอ

ลักษณะการใช้ที่ดิน	อำเภอ
ฟาร์มเพาะเลี้ยงกุ้ง สวนมะพร้าว	ระโนด สทิงพระ เมืองสงขลา จะนะ เทพา
พืชไร่ ผักและผลไม้	ระโนด สทิงพระ เมืองสงขลา กิ่ง อ.กระแสสินธุ์
นาข้าว	รัตภูมิ หาดใหญ่ จะนะ เทพา กิ่ง อ.นาหม่อม
ยางพารา ป่าไม้	รัตภูมิ หาดใหญ่ สะเดา นาทวี เทพา สะบ้าย้อย กิ่ง อ.นาหม่อม

ที่มา : แผนที่ 4.5

จ. นครศรีธรรมราช

อ่าวไทย

จ. พัทลุง

จ. สงขลา

จ. สตูล

มาเลเซีย

จ. ยะลา

แผนที่จังหวัดสงขลา

5 0 5 10 15 20 กม.

ที่มา:- ศูนย์พัฒนาภาคใต้ สงขลา

	<p>การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา</p>	<p>แผนที่ 4.5</p>
<p>แสดงการใช้ที่ดิน 2525</p> <p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> บริเวณปลูกพืชไร่และผลไม้ บริเวณปลูกข้าว บริเวณสวนยางพารา ควบกับป่าไม้และภูเขา แหล่งเพาะพันธุ์กุ้งและลวนมะพร้าว บริเวณทำไร่เลื่อนลอย 		

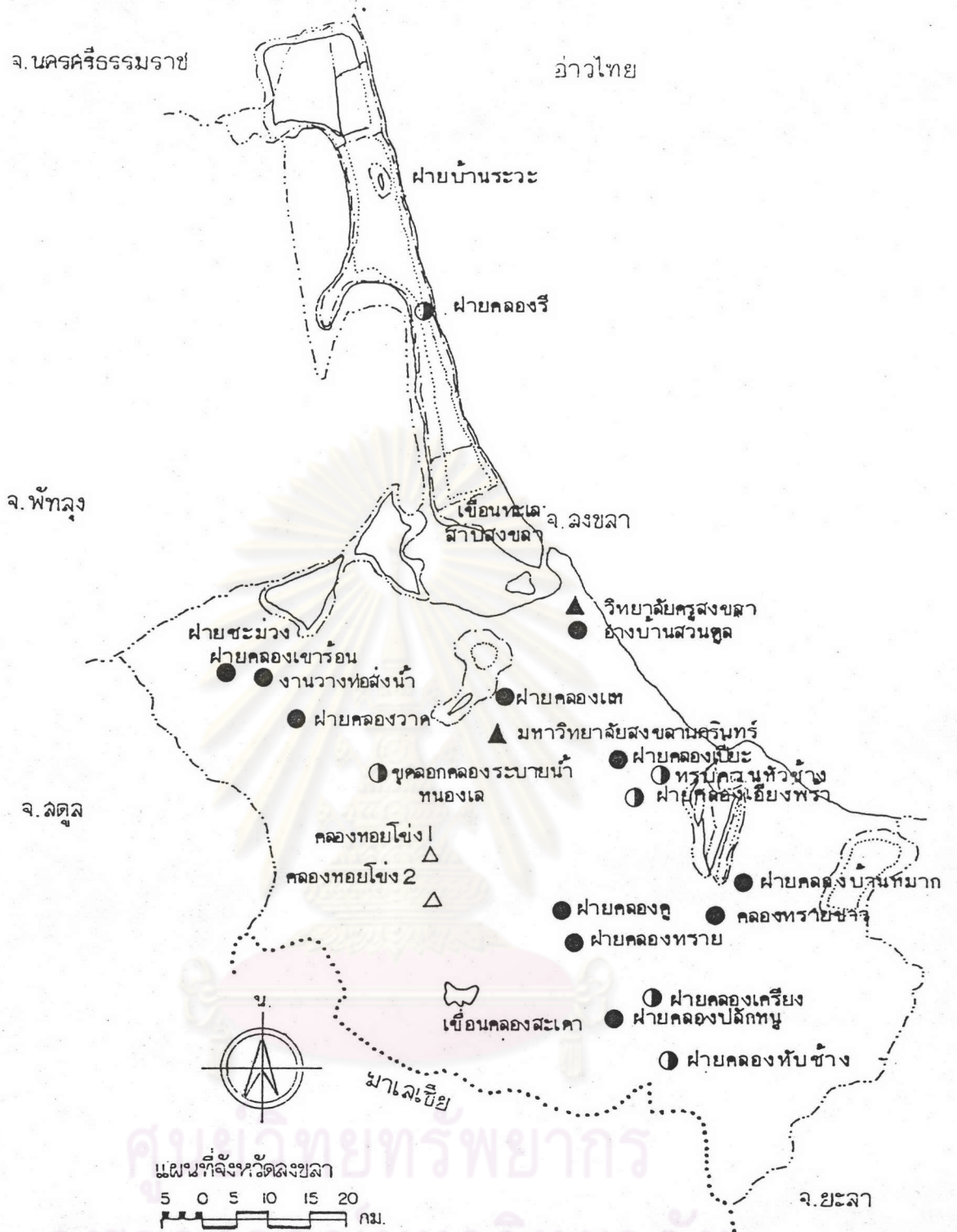
โดยสรุป ลักษณะการใช้ที่ดินของจังหวัดสงขลา มีแนวโน้มที่จะใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการทำสวนยางพารา แต่พื้นที่ป่าลดลงและพื้นที่ใช้ปลูกพืชผลอื่น ๆ ตลอด จนเนื้อที่ใช้ประโยชน์ด้านอื่นลดลง ซึ่งอาจเป็นเพราะการขยายเนื้อที่เพาะปลูก การขยายตัวจะ ขยายไปทางตอนใต้ที่เป็นพื้นที่ป่าและใช้ปลูกพืชผลอื่น ส่วนแนวโน้มการใช้ที่ดินประเภทที่นาเพิ่มขึ้น ในบริเวณที่เป็นที่ราบลุ่มซึ่งเหมาะแก่การทำนา ซึ่งมีจะอยู่บริเวณอำเภอรัตภูมิ อำเภอนะ นิงอำเภอหาดหมอม สำหรับรูปแบบการใช้ที่ดินประเภทเมืองมีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมากขึ้น

ช. การชลประทาน

การชลประทานเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตทางการเกษตร จังหวัดสงขลามีโครงการ ชลประทานที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการประเภทฝายน้ำขนาดเล็ก ซึ่งครอบคลุม พื้นที่การเกษตรประมาณ 232,800 ไร่ โดยเป็นการส่งเสริมการเกษตรของจังหวัด ในเขต อำเภอระโนด อำเภอรัตภูมิ อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอนาทวี

โครงการชลประทานในจังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงาน ชลประทานที่ 12 สงขลา มีรายละเอียดดังนี้ (แผนที่ 4.6)

1. โครงการชลประทานฝายกระวะ อำเภอระโนด เป็นโครงการประเภทเก็บกักน้ำ เนื้อที่ชลประทานประมาณ 30,000 ไร่
2. โครงการชลประทานระโนด ระยะที่ 1 อำเภอระโนด เป็นโครงการ ประเภทสูบน้ำ เนื้อที่ชลประทานประมาณ 60,000 ไร่
3. โครงการชลประทานบ้านระวะ อำเภอระโนด เป็นโครงการประเภทเก็บ กักน้ำ เนื้อที่ชลประทานประมาณ 7,000 ไร่
4. โครงการชลประทานท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ เป็นโครงการประเภท เหมืองฝาย เนื้อที่ชลประทาน 32,000 ไร่
5. โครงการชลประทานท่าชะมวงขยาย อำเภอรัตภูมิ เป็นโครงการประเภท เหมืองฝาย เนื้อที่ชลประทาน 34,800 ไร่

ที่มา:- กรมชลประทาน

	การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา	แผนที่ 4.6
แลดูโครงการชลประทานในจังหวัดสงขลา สัญลักษณ์		
	โครงการชลประทานที่สร้างเสร็จแล้ว	อ่างเก็บน้ำที่กำลังก่อสร้าง
	โครงการชลประทานที่กำลังจะสร้าง	
	อ่างเก็บน้ำที่สร้างเสร็จแล้ว	
	โครงการขนาดเล็กที่สร้างเสร็จแล้ว	
	โครงการขนาดเล็กที่กำลังสร้าง	

6. โครงการชลประทานคลองเขารอน อำเภอรัตนบุรี เป็นโครงการประเภทเหมืองฝาย เนื้อที่ชลประทานประมาณ 5,000 ไร่

7. โครงการชลประทานคลองวาศ อำเภอหาดใหญ่ เป็นโครงการประเภทเหมืองฝาย เนื้อที่ชลประทานประมาณ 4,000 ไร่

8. โครงการชลประทานคลองแห อำเภอหาดใหญ่ เป็นโครงการประเภทเหมืองฝาย เนื้อที่ชลประทานประมาณ 4,000 ไร่

9. โครงการชลประทานปลักปลิง อำเภอนาทวี เป็นโครงการประเภทเหมืองฝาย เนื้อที่ชลประทานประมาณ 20,000 ไร่

10. โครงการชลประทานปลักปลิง (ขยายและปรับปรุง) อำเภอนาทวี เป็นโครงการประเภทเหมืองฝาย เนื้อที่ชลประทานประมาณ 32,000 ไร่

11. โครงการชลประทานคลองทรายขาว อำเภอนาทวี เป็นโครงการประเภทเหมืองฝาย เนื้อที่ชลประทานประมาณ 4,000 ไร่

จากโครงการชลประทานที่กระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ซึ่งพอจะแบ่งกลุ่มพื้นที่ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. บริเวณที่ได้รับโครงการชลประทานมาก ได้แก่ อำเภอระโนด อำเภอรัตนบุรี
2. บริเวณที่ได้รับโครงการชลประทานน้อย ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอนาทวี
3. บริเวณที่ไม่ได้รับโครงการชลประทาน ได้แก่ อำเภอสะเดา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอเทพา อำเภอสิงหนคร อำเภอจะนะ กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ และกิ่งอำเภอนาทม่อม

ณ. ทรัพยากรธรรมชาติ

1. แหล่งแร่ธาตุ

ทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญของจังหวัดสงขลา ได้แก่ แร่ดีบุก วุลแฟรม ทรายแก้ว

แบร์ไรท์ มังกานีส ฟอสเฟต ดิน หิน ฯลฯ

ก) แร่คิบุกและแร่วูลแฟรม

ต้นกำเนิดของแร่คิบุกและแร่วูลแฟรมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับหินแกรนิต โดยมักจะเกิดอยู่ใกล้เคียงกับบริเวณรอยสัมผัสของหินแกรนิต แหล่งแร่คิบุกและแร่วูลแฟรมใน จังหวัดสงขลา พบมากที่อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเตกา อำเภोजะนะ และอำเภอนาทวี ซึ่งถ้าแบ่งบริเวณตามลักษณะของสภาพการเกิด และการสะสมตัวของแร่ แบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม คือ (แผนที่ 4.7)

1) หมู่เหมืองกลุ่มควนจง หงขมิ้น บ้านพรุ หมู่เหมืองนี้ผลิตเฉพาะแร่คิบุก อยู่ในบริเวณตำบลนาหม่อม ตำบลหงขมิ้น และตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ อยู่ห่างจาก ตลาดหาดใหญ่ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นระยะทางประมาณ 10 - 15 กิโลเมตร การสะสมตัวของแร่คิบุกของกลุ่มนี้ทั้งแบบสายแร่ และแบบแรพลัดตามท้องห้วย

2) หมู่เหมืองกลุ่มบ้านคินลาน ทาซ่าง ฉลุง หมู่เหมืองนี้ผลิตเฉพาะแร่คิบุก อยู่ในบริเวณตำบลทาซ่างและตำบลฉลุง อำเภอหาดใหญ่ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของตัวเมือง หาดใหญ่ เป็นระยะทางประมาณ 10 - 15 กิโลเมตร แร่คิบุกสะสมตัวอยู่แบบลานแร่โดยสายน้ำ เป็นตัวนำมา

3) หมู่เหมืองกลุ่มเขาแก้ว วังพา หงหม้อ หมู่เหมืองนี้ผลิตทั้งแร่คิบุก และแร่วูลแฟรม อยู่ในพื้นที่ตำบลทาชะมวง อำเภอรัศมี ตำบลฉลุงและตำบลทุ่งคำเสา อำเภอ หาดใหญ่ จนถึงตำบลหงหม้อ อำเภอสะเตกา แหล่งแร่นี้มักจะอยู่ใกล้กับบริเวณขอบ ๆ ทาง คานทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเทือกเขาหินแกรนิต (แผนที่ 4.3) ที่กั้นเขตระหว่างจังหวัดสงขลา กับ จังหวัดสตูล

4) หมู่เหมืองกลุ่มควนกรด ควนลิวัง หมู่เหมืองนี้ผลิตแร่คิบุก อยู่ใน บริเวณตำบลทาหม้อไทร ตำบลนาหว้า อำเภอจนะ และตำบลนาทิว ตำบลฉาง อำเภอ นาทวี ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากตลาดนาทิวไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นระยะทางประมาณ

5 - 10 กิโลเมตร การสะสมตัวของแร่คัมภีร์ทั้งเป็นแบบสายแร่ในหินและแบบแรพลัดตามทองห้วย

5) หมู่เหมืองกลุ่มเขาน้ำค้าง สำนักแก้ว หมู่เหมืองนี้ผลิตทั้งแร่คัมภีร์และแร่พลูแฟรม อยู่ในบริเวณตำบลทับช้าง อำเภอนาทวี และตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเตกา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของตลาดสะเตกา เป็นระยะทางประมาณ 25 - 30 กิโลเมตร ลักษณะพื้นที่บริเวณนี้เป็นภูเขาสูง (ยอดเขาน้ำค้างสูงที่สุดในบริเวณนี้ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 648 เมตร)

6) หมู่เหมืองกลุ่มรายยอย ไตแก เหมืองแร่น้ำน้อย เหมืองนี้ทำการผลิตแร่คัมภีร์ ตั้งอยู่ที่ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ เหมืองแร่เกาะสะบ้า ผลิตแร่คัมภีร์ ตั้งอยู่ที่ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา เหมืองแร่วังใหญ่ ผลิตแร่คัมภีร์ ตั้งอยู่ในบริเวณตำบลวังใหญ่ อำเภอเทพา เหมืองแร่คัมภีร์ที่ตำบลคลองเปี้ยะ อำเภอจะนะ และเหมืองแร่เขาพระ ซึ่งผลิตแร่คัมภีร์และแร่พลูแฟรม ตั้งอยู่ในบริเวณตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ

ปริมาณแร่คัมภีร์ที่ผลิตไปแล้ว ประมาณ 98,000 ตาบหลวง ส่วนแร่พลูแฟรม ผลิตไปประมาณ 10,000 ตาบหลวง ปริมาณสำรองแร่ก็ยังมีอยู่มาก นอกจากนี้บริเวณพื้นที่ยังมีไคต์สำรอง แต่คาดว่าจะมีปริมาณสำรองอยู่ก็มีอยู่อีกหลายบริเวณ ซึ่งจะต้องอาศัยการสำรวจเพิ่มเติม

ข) ทรายแก้ว

ทรายแก้ว เกิดจากการผุพังของหินที่ประกอบด้วยแร่ควอตซ์เป็นส่วนมาก แร่ควอตซ์นี้มีความคงทนต่อการผุพังทำลายสูง จะถูกน้ำพัดมาลงสู่ทะเล ต่อมาถูกคลื่นในทะเลซัดเข้าหาฝั่ง คลื่นจะเป็นตัวคัดขนาดทำให้เม็ดทรายมีขนาดใกล้เคียงกัน ต่อมาได้มีการยกตัวของฝั่งทะเลเกิดเป็นชั้นทรายแก้วปรากฏให้เห็น

ประโยชน์ของทรายแก้ว ใช้ทำกระจกและแก้ว

แหล่งทรายแก้วของจังหวัดสงขลา เกิดเป็นแนวยาวขนานกับชายฝั่งทะเล อยู่ห่างจากฝั่งประมาณ 300 - 700 เมตร บริเวณที่ทรายแก้วสะสมตัวอยู่เป็นที่ราบมีต้นไม้ขึ้น

อยู่น้อย แหล่งที่พบมาก คือ เขตตำบลนาทับ ตำบลเกาะแก้ว ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา

ปริมาณทรายแก้วที่เคยผลิตได้มีประมาณ 1.7 แสนตัน และคาดว่าจะมีปริมาณแร่สำรองเหลืออีกประมาณ 2 ล้านตัน (กรมทรัพยากรธรณี)

ค) มังกานีส

มังกานีส คือ แร่ที่มีธาตุมังกานีสอยู่มากกว่าร้อยละ 35 ซึ่งมีอยู่มากมายหลายชนิด เช่น แร่ไพโรลูไซต์ ซิลิไมเลน เป็นต้น เกรดแรมังกานีสแบ่งเป็น 3 เกรด คือ เกรดเคมี เกรดแบตเตอรี่ และเกรดใช้งานทางโลหกรรม

แหล่งแรมังกานีสในจังหวัดสงขลา อยู่ที่บ้านใหม่ ตำบลคลองทราย อำเภอนาทวี อยู่ห่างจากตลาดอำเภอนาทวีไปทางทิศตะวันตกประมาณ 10 กิโลเมตร แร่ที่พบเป็นพวกมังกานีสออกไซด์ เกิดสะสมตัวอยู่ในระหว่างชั้นของหินทรายสีแดง ซึ่งภายหลังผุพังทับถมกันในแอ่งกลายเป็นแหล่งแร่พลัด โดยแร่ที่พบอยู่ในเกรดใช้งานโลหกรรมชนิดซิลิโค

ปริมาณแร่ที่ผลิตได้ประมาณ 66,000 เมตริกตัน และมีปริมาณสำรองแรมากกว่า 120,000 เมตริกตัน

ง) แบร์ไรท์

แร่แบร์ไรท์เป็นแร่ที่ใช้ในกิจการเจาะสำรวจหาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ โดยใช้ทำเป็นโคลนผง เมื่อผสมกับน้ำให้ได้อัตราส่วนที่เหมาะสมก็จะกลายเป็นโคลนเหลวใช้กับเครื่องเจาะ เพื่อรักษาระดับความร้อนและการหล่อลื่น ช่วยนำเศษหินขึ้นมาจากก้นบ่อเจาะ อุดผนังบ่อเจาะป้องกันของเหลวใต้ดินซึมเข้าสู่บ่อเจาะ และขณะเดียวกันก็ป้องกันมิให้น้ำมันและก๊าซพุ่งคืนจากชั้นหินออกสู่ภายนอก ทั้งช่วยกักเก็บความดันในชั้นน้ำมันเพื่อใช้ในการผลิต

แหล่งแร่แบร์ไรท์ พบมากที่บ้านเขาพระ ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ และกำลังสำรวจพบที่คลองโทะ ซึ่งอยู่ระหว่างเขตอำเภอหาดใหญ่กับอำเภอรัตภูมิ และที่อำเภอสะบ้าย้อย

จ) ดิน

ดินที่ใช้ทำอิฐก่อสร้าง กระเบื้องมุงหลังคา โอง จอกยางพารา ซึ่งดินเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบด้วยแร่เคโอลิไนต์ และมีลิลิตปนอยู่ แหล่งที่มีดินคุณภาพดี ได้แก่ บริเวณบ้านโล๊ะ ตำบลนาทับ อำเภोजะนะ พงนนทรี บ้านบ่อโพธิ์ ตำบลน่าน้อย บ้านโปะหมอ ตำบลบ้านพรุ และคลองปอมนอก ตำบลบ้านพรุ อำเภอกาโตใหญ่

ฉ) ปุ๋ย

พบฟอสเฟต ซึ่งใช้ในการทำปุ๋ยบริเวณเขารักเกียรติ อำเภอรัตนภูมิ แต่เป็นแหล่งเล็ก ๆ เกิดจากการสะสมตัวของมูลนกและมูลค้างคาว

ช) หิน

ส่วนใหญ่ใช้ในการก่อสร้าง พบว่าบางส่วนของหินปูน ซึ่งพบที่อำเภอรัตนภูมิ มีคุณภาพดีเกินความจำเป็นสำหรับใช้ในการก่อสร้าง

2. ป่าไม้

จังหวัดสงขลามีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 2,058 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 27.8 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด มีเขตป่าสงวนประมาณ 41 ป่า มีเนื้อที่ประมาณ 2,014 ตารางกิโลเมตร แต่ได้ถูกเพิกถอนไปบางส่วน ปัจจุบันมีเนื้อที่ป่าสงวนเหลือประมาณ 1,928 ตารางกิโลเมตร

ชนิดของป่าไม้ แบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ (แผนที่ 4.8)

ก) ป่าดงดิบ ชนิดของป่าดงดิบในจังหวัดสงขลาเป็นพวกป่าดงดิบชื้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณที่เป็นเทือกเขาหรือภูเขาที่มีความลาดชัน บริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่จะอยู่แถบทิศใต้ของจังหวัด เขตอำเภอบางยอจนถึงเขตจังหวัดยะลา อำเภอนาทวี อำเภอสะเดาไปจนถึงเขตจังหวัดสตูล ป่าชนิดนี้ประกอบด้วยต้นไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ไม้ยาง ไม้กะบาก ไม้ตะเคียน ไม้ลุมพอก ไม้เคี่ยม ฯลฯ มีเนื้อที่ป่าดงดิบประมาณ 978 ตารางกิโลเมตร (ปี พ.ศ.2519 มีเนื้อที่

แผนที่จังหวัดสงขลา
5 0 5 10 15 20 กม.

ที่มา :- กรมป่าไม้

	การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา	แผนที่ 4.8
	แสดง ชนิดของป่าไม้ ลักษณะสำคัญ	
	ป่าดงดิบ	
	ลวนยาง	
	ป่าชายเลน ป่าพลู	
	พื้นที่อื่น ๆ	

แผนที่จังหวัดฉะเชิงเทรา
 5 0 5 10 15 20 กม.

ที่มา:- กรมป่าไม้

	การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา	แผนที่ 4.9
	แสดง พื้นที่ป่าไม้ปี พ.ศ. 2519 และ 2525 ลักษณะ [Stippled Box] ป่าไม้ [White Box] ไม่ใช่ป่าไม้	

ประมาณ 1,208 ตารางกิโลเมตร)

ข) สวนยางพารา ไมยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันมากที่สุดในจังหวัด ปลูกกันมากบริเวณอำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเตกา อำเภอรัตนภูมิ อำเภอสะบ้าย้อย และ อำเภอเทพา มีเนื้อที่ประมาณ 2,470 ตารางกิโลเมตร

ค) ป่าชายเลน ป่าพรุ ป่าชนิดนี้อยู่ในที่ที่มีน้ำจืดขังตลอดปี มีอยู่มากแถบทะเลสาบสงขลาตอนบน ใต้แก่ง เขตอำเภอเมืองสงขลา อำเภอรโนด และกิ่งอำเภอกระแสดินธุ์ พันธุ์ไม้สำคัญของป่าชายเลน ป่าพรุ ใต้แก่ง ไม้เสม็ด ไม้โกงกาง ไม้แสม ฯลฯ

ง) ป่าอื่น ๆ ใต้แก่ง ป่าละเมาะ และป่าสน ในจังหวัดสงขลา พบป่าชนิดนี้ ในปริมาณเล็กน้อยเท่านั้น

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ในช่วงปี พ.ศ. 2519 - 2525 พบว่า ป่าไม้มีอัตราการลดลงอย่างมาก ซึ่งเป็นเพราะการบุกรุกทำลายป่าเพื่อเปลี่ยนสภาพเป็นที่ทำกิน บริเวณพื้นที่ที่มีการบุกรุกทำลายป่ากันมาก ใต้แก่ง บริเวณพื้นที่ป่าสงวน และป่าดงดิบ บางส่วนของ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเตกา อำเภอรัตนภูมิ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอ เทพา (แผนที่ 4.9)

3. เทือกเขาและแหล่งน้ำ

ก) เทือกเขา

บริเวณที่เป็นเทือกเขาหรือภูเขา ส่วนใหญ่เป็นบริเวณที่มีความลาดชันมากกว่า 30 % ขึ้นไป มีลักษณะเป็นสันเขา หรือเทือกเขาเป็นแนวยาวที่ทอดขนานกันไปทางเหนือ - ใต้ ของจังหวัด (แผนที่ 4.2) เทือกเขาที่สำคัญ ๆ ใต้แก่ง

1) เทือกเขาแก้ว เขาโตนงาช้าง เขาวังพา เทือกเขานี้อยู่ทางด้านทิศ ตะวันตกของจังหวัดสงขลา และเป็นเทือกเขาที่กั้นเขตแดนระหว่างจังหวัดสงขลา กับจังหวัดสตูล วางตัวเป็นแนวยาว เริ่มตั้งแต่ตอนใต้ของอำเภอรัตนภูมิ ผ่านเขตอำเภอหาดใหญ่ ลงไปถึงบริเวณ

อำเภอสะเตา

2) เทือกเขาน้ำกระจาย เขาคอหงษ์ เขาน้ำค้าง เป็นเทือกเขาที่กั้นระหว่างที่ราบของอำเภอหาดใหญ่และอำเภอสะเตา กับอำเภอจะนะและอำเภอนาทวี

3) เทือกเขาสูง เขาขาด เริ่มจากทางคานตะวันตกของอำเภอเทพา ลงมาถึงอำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้ายอย

ข) แหล่งน้ำ (แผนที่ 4.10)

แหล่งน้ำของจังหวัดสงขลาจะไม่มีลำน้ำขนาดใหญ่ แต่จะมีแม่น้ำ ลำคลอง ลำธาร และธารน้ำเล็ก ๆ ลำน้ำที่สำคัญ ๆ ได้แก่ คลองระโนด คลองรัศมี คลองอูตะเกา คลองนาทวี คลองเทพา ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำสำคัญอีกแห่ง คือ ทะเลสาบสงขลา

1) ลำน้ำ

คลองระโนด เป็นคลองแยกจากทะเลสาบที่ปากบาง ทางเหนือของอำเภอระโนดไหลผ่านอำเภอระโนด และไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลาที่บ้านกลาง มีความยาวประมาณ 13 กิโลเมตร

คลองรัศมี ต้นน้ำเกิดจากเขาหลวงและเขาไกร ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอรัศมี ไหลผ่านอำเภอรัศมี และไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลาที่บ้านปากบาง มีความยาวประมาณ 63 กิโลเมตร

คลองอูตะเกา ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาแก้ว เขาโตนงาช้าง เขาวังพา ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก และเทือกเขาน้ำค้างที่อยู่ทางทิศตะวันออก ไหลมาจากอำเภอสะเตาผ่านพื้นที่บริเวณอำเภอหาดใหญ่ลงสู่ทะเลสาบสงขลา มีความยาวประมาณ 68 กิโลเมตร

คลองนาทวี อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอนาทวี ต้นน้ำเกิดจากเขาน้ำค้าง ไหลผ่านอำเภอนาทวี ลงสู่อ่าวไทยที่ตำบลสะกอม อำเภอจะนะ มีความยาวประมาณ 60 กิโลเมตร

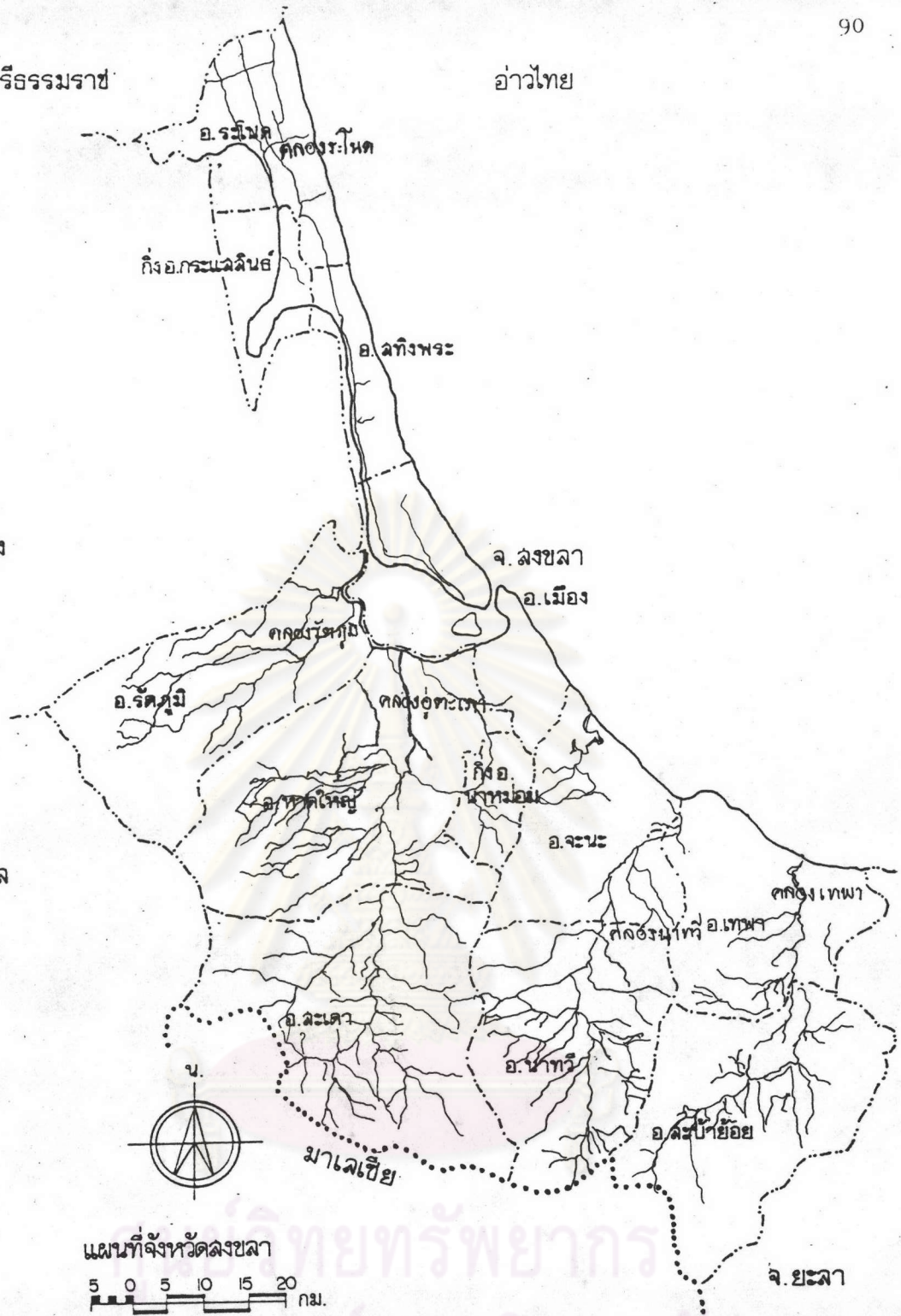
จ. นครศรีธรรมราช

อ่าวไทย

จ. พัทลุง

จ. สงขลา

จ. สตูล

แผนที่จังหวัดสงขลา
 5 0 5 10 15 20 กม.

ที่มา - สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

	การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา	แผนที่ 4.10
	แฉดง แม่น้ำ ลำคลอง ในจ.สงขลา สัญลักษณ์ แม่น้ำ ลำคลอง	

คลองเทพา อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอสระบ้ายอย ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาสูง เขาขาด และภูเขาอื่น ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาสันกาลาคีรี ไหลผ่านอำเภอสระบ้ายอย อำเภอเทพา และไหลลงสู่อ่าวไทยที่บ้านปากบางเทพา มีความยาวประมาณ 135 กิโลเมตร

นอกจากคลองดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีลำคลองสายเล็ก ๆ อีกมาก เช่น คลองไผ่ คลองศาลาทัน คลองตะเคียนชะ คลองโรง คลองพังยาง คลองใหญ่ คลองพะวง คลองวาศ คลองรำ คลองลำพด ฯลฯ

2) ทะเลสาบ

จังหวัดสงขลามีทะเลสาบ ซึ่งมีลักษณะเป็นทะเลสาบเปิด มีชื่อว่าทะเลสาบสงขลา ครอบคลุมพื้นที่ตอนกลางบางส่วนของอำเภอเมืองสงขลา อำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ อำเภอหาดใหญ่ และกิ่งอำเภอกระแสดำรง รวมถึงพื้นที่บางส่วนของจังหวัดพัทลุง ทะเลสาบสงขลามีพื้นที่รวมประมาณ 1,051 ตารางกิโลเมตร มีความยาวจากปากน้ำขึ้นไปทางทิศเหนือประมาณ 80 กิโลเมตร ความกว้างไม่แน่นอน บางตอนแคบ บางตอนกว้าง ส่วนกว้างที่สุดประมาณ 20 - 25 กิโลเมตร อยู่ในอำเภอระโนด ส่วนแคบที่สุดอยู่ที่ปากช่องติดต่อกับทะเลใหญ่หน้าเมืองสงขลา กว้างประมาณ 2 กิโลเมตร. ทะเลสาบมีลักษณะเป็นทะเลเปิดและมีทางออกติดต่อกับอ่าวไทย

3) ระบบทางน้ำ (Drainage System)

ระบบทางน้ำโดยธรรมชาติของจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เป็นแบบ Dendritic pattern (กรมพัฒนาที่ดิน 2524 : 43) กล่าวคือ มีลักษณะของลำน้ำสาขาที่ไหลลงสู่ลำน้ำใหญ่ในแบบรูปขนนก ลำน้ำส่วนใหญ่มีลักษณะคดเคี้ยวค่อนข้างยาวจะไหลลงสู่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก และไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา คุณสมบัติของแม่น้ำส่วนใหญ่จะเป็นน้ำจืด ยกเว้นบริเวณปากแม่น้ำที่ไหลลงสู่ทะเลจะเป็นน้ำกร่อย

4. แหล่งประมง

จังหวัดสงขลามีสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวย มีชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของจังหวัด ซึ่งมีความยาวประมาณ 150 กิโลเมตร สามารถทำการประมงน้ำเค็มและการเพาะเลี้ยงชายฝั่งได้เป็นอย่างดี จะเห็นได้จากหมู่บ้านแถบชายฝั่งทะเล (แผนที่ 4.11) ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำการประมง ได้แก่ หมู่บ้านในเขตอำเภอระโนด อำเภอสิงหนคร อำเภอเมืองสงขลา กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์

แหล่งทรัพยากรสัตว์น้ำที่สำคัญและมีบทบาทต่อพื้นที่จังหวัดสงขลาอีกแห่งหนึ่งคือ ทะเลสาบสงขลา มีสภาพเป็นทะเลในแผ่นดิน (Inland sea) มีพื้นที่ประมาณ 1,051 ตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่ลุ่มน้ำ 7,797 ตารางกิโลเมตร ทะเลสาบสงขลาล้อมรอบด้วยจังหวัดนครศรีธรรมราชทางทิศเหนือ พัทลุงทางทิศตะวันตก และสงขลาทางทิศใต้ (แผนที่ 4.11) พื้นที่ของทะเลสาบสงขลาเฉพาะส่วนที่อยู่ในจังหวัดสงขลามีพื้นที่มากที่สุดทั้งในส่วนที่เป็นพื้นที่ทะเลสาบ และพื้นที่ลุ่มน้ำ (ตาราง 4.6)

ตารางที่ 4.6 พื้นที่ลุ่มน้ำของทะเลสาบสงขลา

จังหวัด	พื้นที่ทะเลสาบ		พื้นที่ลุ่มน้ำ			
	ตร.กม.	ร้อยละของทั้งหมด	พื้นที่ดิน		รวมทั้งหมด	
			ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ
สงขลา	625	59.5	3,589	53.2	4,214	54.1
พัทลุง	426	40.5	2,883	42.7	3,309	42.4
นครศรีธรรมราช	-	-	274	4.1	274	3.5
รวม	1,051	100.0	6,746	100.0	7,797	100.0

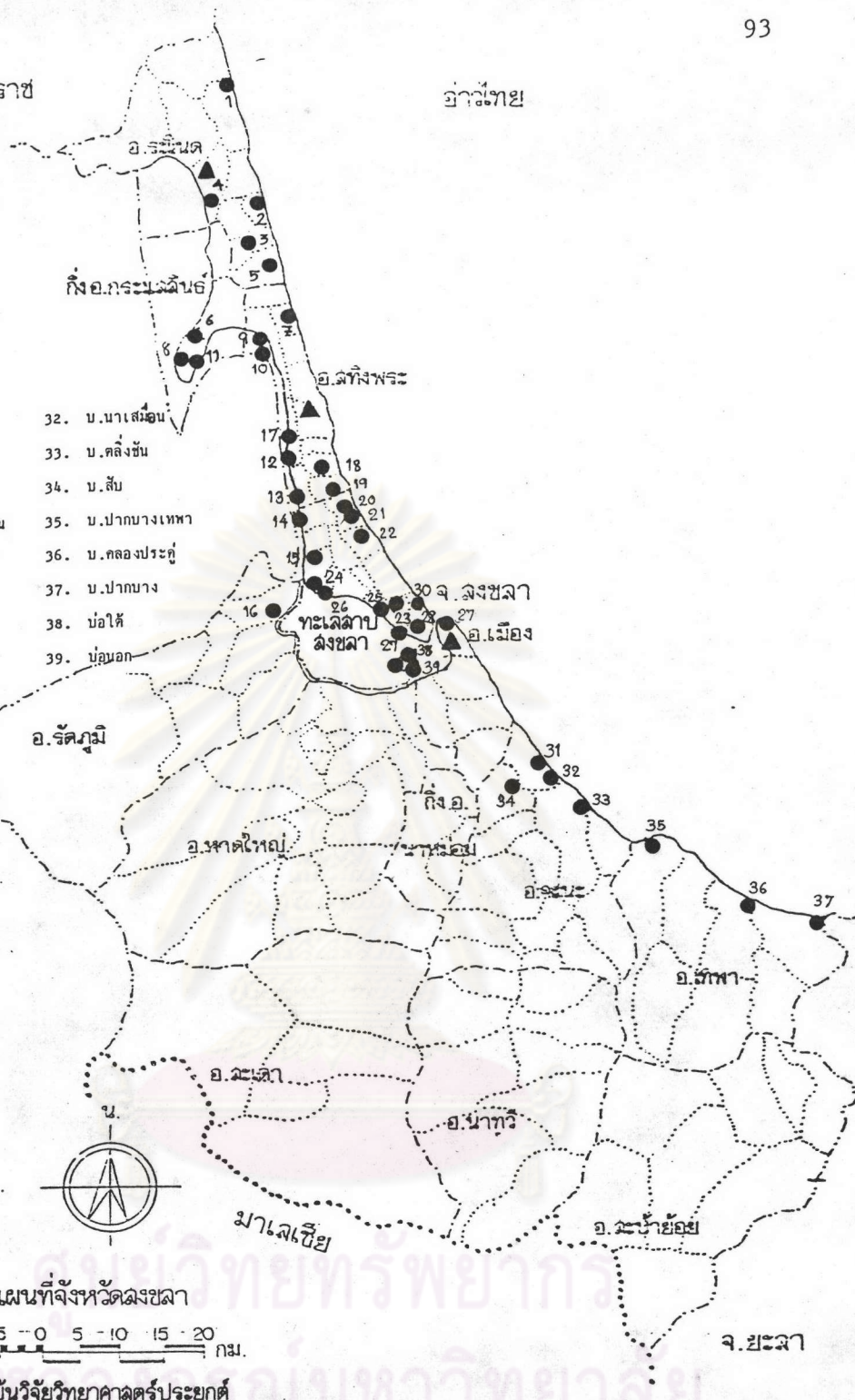
ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จ. นครศรีธรรมราช

อำเภอไทย

1. บ. หัวทุ่ง
2. บ. ระวะ
3. บ. บ่อหุด
4. บ. เขียวพง
5. บ. บ่อครุ
6. บ. แหลมเจ้า
7. บ. กูเก็ด
8. บ. แหลมทาด
9. บ. คลองวี
10. บ. ท่ากระ
11. บ. แหลมควมรวาน
12. บ. กูชุก
13. บ. ท่าแดง
14. บ. ระบาง
15. บ. ปากรอก
16. บ. กรอบ
17. บ. คอนตัน
18. บ. บ่อแดง
19. บ. บ่อประคู้
20. บ. มะม่วงงาม
21. บ. วัคขนุน
22. บ. ทนงหอย
23. บ. สหิงหม้อ
24. บ. แหลมจาก
25. บ. แหลมไทร
26. บ. ป่าซาก
26. บ. ป่าซาก
27. บ. ท่าเสา
28. บ. หัวเขา
29. บ. ไนอ่าว
30. บ. เขาแดง
31. บ. ปากบาง

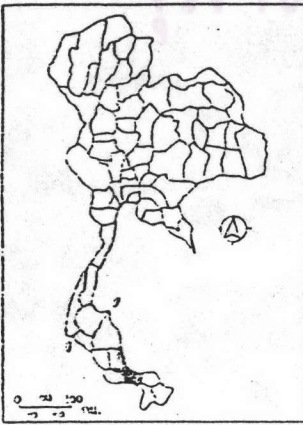
32. บ. นาเสมอน
33. บ. คลังชัน
34. บ. สับ
35. บ. ปากบางเพหา
36. บ. คลองประคู้
37. บ. ปากบาง
38. บ่อไค้
39. บ่อลอก

แผนที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

5 0 5 10 15 20 กม.

ที่มา: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา	แผนที่ 4.11
<p>แสดงที่ตั้งหมู่บ้านประมงและท่าเทียบเรือประมง ฉะเชิงเทรา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● หมู่บ้านประมง ▲ ท่าเทียบเรือประมง ○ ทะเลสาบ 	

ทะเลสาบสงขลาประกอบด้วยแหล่งน้ำ 3 ส่วน คือ ทะเลสาบตอนนอก ทะเลสาบ-
 ตอนใน และทะเลน้อย ส่วนที่อยู่ในจังหวัดสงขลา ได้แก่ ทะเลสาบสงขลาและบางส่วนของ
 ทะเลหลวง ซึ่งในอดีตทะเลทั้ง 2 ส่วนนี้เชื่อมติดต่อกันเป็นทะเลเดียว แต่ได้มีน้ำพักพาเอาตะกอน
 ดินมาทับถมกันบริเวณทาง คาน้ำใต้ของเกาะนก บริเวณตำบลควนโสและตำบลปากกรอ เป็นเหตุให้
 ทะเลสาบบริเวณนี้ตื้นเขิน เกิดเป็นทะเลหลวงและทะเลสาบสงขลาแยกออกจากกัน แต่ก็ไม่แยก
 ออกจากกันโดยเด็ดขาด เนื่องจากมีคลองปากกรอเชื่อมระหว่างทะเลสาบทั้งสอง โดยทั่วไป
 สภาพน้ำในทะเลหลวงเป็นน้ำจืด ส่วนในทะเลสาบสงขลาจะเป็นน้ำเค็มและจะเค็มจัดขึ้นในฤดูแล้ง
 เมื่อมีน้ำทะเลไหลเข้ามาในทะเลสาบมากขึ้น เป็นเหตุให้น้ำทางตอนใต้ของทะเลหลวงเค็มขึ้นด้วย
 แต่น้ำในทะเลสาบมีการเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว เนื่องจากมีลำน้ำ (คูเรือแห่งน้ำ) ส่งน้ำจืดมา
 หลอเลี้ยงหลายสาย และการมีลักษณะเป็นทะเลเปิดมีทางออกติดต่อกับอ่าวไทย ด้วยเหตุดังกล่าว
 ความสมบูรณ์ของทะเลสาบจึงถูกกระทบกระเทือนและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ส่วนของทะเลสาบที่
 น้ำเค็มเข้าไปไปถึงจะมีพืชน้ำและพันธุ์ไม้ขึ้นกระจัดกระจายปกคลุมอยู่อย่างหนาแน่น ประกอบกับ
 ทะเลสาบตื้น โดยมีความลึกเพียง 1 - 2 เมตร เท่านั้น โดยเฉลี่ยจึงมีแสงแดด และอาหาร
 ธาตุเพียงพอที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชน้ำ ทำให้เป็นแหล่งที่อยู่ของสัตว์น้ำ มีปลาถึง
 36 ชนิด ที่พบได้ทั่วไปในทะเลสาบสงขลา (การทองเที่ยวแห่งประเทศไทย 2524 : 3 - 14)
 เช่น ปลากะพง ปลากระบอก ปลาแดง ฯลฯ สัตว์น้ำชนิดอื่น ๆ เช่น ปู หอยนางรม กุ้ง เป็นต้น

ทะเลสาบสงขลา นอกจากจะเป็นแหล่งประมงสำคัญของประชากรในจังหวัดแล้ว
 ซึ่งให้ผลตอบแทนในทางเศรษฐกิจแล้ว ยังมีความสำคัญในด้านนิเวศน์วิทยาและสิ่งแวดล้อม โดย
 เป็นแหล่งอาศัยของบรรดากน้านานาชนิด และมีธรรมชาติที่สวยงามสามารถพัฒนาเป็นแหล่ง
 ท่องเที่ยวได้ด้วย

จากการที่จังหวัดสงขลามีศักยภาพทางการประมงค่อนข้างสูง มีพื้นที่เหมาะต่อ
 การทำการประมงหลายแห่ง จังหวัดยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนสนับสนุนพัฒนาการกิจกรรม
 ด้านประมงที่สำคัญ ๆ คือ สำนักงานการประมงจังหวัด สถานีประมง สถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
 ชายฝั่ง และวิทยาลัยการประมง

5. แหล่งท่องเที่ยว (แผนที่ 4.12)

จากแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว สงขลา/หาดใหญ่ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กล่าวไว้ว่า จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สูงที่สุดของภาคใต้ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ แบ่งเป็นหมวดคือ ชุมชนเมือง ชายหาด เกาะ น้ำตกและธรรมชาติ ทะเลสาบ วัฒนธรรมประเพณีพื้นเมือง และโบราณสถาน และธุรกิจบริการต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละหมวด ดังนี้

ก) ชุมชนเมือง ชุมชนเมืองที่สำคัญ ๆ ได้แก่

เมืองหาดใหญ่ เป็นจุดศูนย์กลางของธุรกิจ การค้า พาณิชยกรรม การบริการ การศึกษา การคมนาคม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

เมืองสงขลา เป็นเมืองเก่าสมัยศรีวิชัย เป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมภาคใต้ และเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ในพื้นที่มรดกชาติที่สวยงาม มีทุ่งภูเขา ทะเลสาบและชายหาด มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ ของตัวเอง มีความสงบ น่ารักผ่อนคลาย

เมืองชายแดน หมายถึงเมืองด่านชายแดนในอำเภอสะเดา ได้แก่ ปาดังเบซาร์ จังโหล่น ซึ่งเป็นแหล่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวไปซื้อหาสินค้าครั้งละมาก ๆ

ข) ชายทะเล จังหวัดสงขลามีชายหาดที่สวยงามจำนวนมาก ซึ่งเหมาะต่อการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชายหาดส่วนใหญ่จะกระจายและตั้งอยู่ทางชายฝั่งด้านตะวันออกของจังหวัด ได้แก่ หาดสะมิหลา หาดเก้าเส้ง (อำเภอเมืองสงขลา) หาดปากบางนาทับ หาดปากบางสะกอม (อำเภอจะนะ) หาดสทิงพระ (อำเภอสทิงพระ) และหาดม่วงงาม (อำเภอเทพา)

ค) เกาะ จังหวัดสงขลามีธรรมชาติที่ไต่เปรียบ มีพื้นน้ำ และยังมีเกาะในบริเวณอ่าวไทยที่น่าสนใจ คือ เกาะหนู เกาะแมว ซึ่งรอบเกาะเป็นบริเวณที่น้ำตกปลา เกาะขาม ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับหาดปากบางสะกอม นอกจากนั้นในทะเลสาบสงขลามีเกาะยอ ซึ่งเป็นเกาะที่สวยงาม

และมีผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นที่น่าสนใจ เช่น ผาตอเกาะยอ เกาะเล็ก ๆ ในทะเลสาบที่โกลกบั้งหิงพระ คือ เกาะสี่ เกาะห้า เป็นเกาะที่มีนกนางแอ่นและมีการทำอุตสาหกรรมเก็บรังนกนางแอ่น และ ก็ยังมีเกาะหมาก และเกาะอื่น ๆ

ง) น้ำตกและธรรมชาติ น้ำตกที่สำคัญ คือ น้ำตกโตนงาช้าง และน้ำตก-บริพัตร ซึ่งเป็นน้ำตกที่มีความสวยงาม บริเวณน้ำตกยังมีป่าไม้ พันธุ์ไม้อันเป็นธรรมชาติที่สวยงาม และมีคุณค่า น้ำตกทั้งสองแห่งตั้งอยู่ในบริเวณที่เชื่อมต่อของอำเภอหาดใหญ่และอำเภอรัตภูมิ

จ) ทะเลสาบ ทะเลสาบสงขลา เป็นทะเลสาบที่ใหญ่ที่สุดและมีเพียงแห่งเดียวของประเทศ มีความงาม และเป็นเอกลักษณ์ของสงขลาเอง ในทะเลสาบยังมีอุทยานนกน้ำ โดยมีนกน้ำนานาชนิดในบริเวณตอนกลางและตอนเหนือโกลกบั้งอำเภอสทิงพระ

ฉ) วัฒนธรรมประเพณีพื้นเมืองและโบราณสถาน

กิจกรรมและหัตถกรรมของท้องถิ่น ได้แก่ การทอผ้าพื้นเมืองที่เกาะยอ การทำเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านสทิงหม้อ อำเภอเมืองสงขลา การจักสานควยใบปาทันที่อำเภอรัตภูมิ และการทำหัตถกรรมควยใบตาลที่อำเภอสทิงพระ

ประเพณีวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลา ได้แก่ ประเพณีชักพระ การทำบุญวันสารทเดือนสิบ ฯลฯ

โบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา หลักรเมืองสงขลา วัดมัสยิดมมาวาช วัดชัยมงคล และเมืองเก่าเชิงเขาแดง ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองสงขลา วัด-หาดใหญ่ใน ตั้งอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ วัดจะหิงพระ ตั้งอยู่ที่อำเภอจะนะ และวัดพะโคะ ตั้งอยู่ที่อำเภอสทิงพระ

ศิลปการแสดง และการละเล่นต่าง ๆ ได้แก่ หนังตะลุง มโนห์รา เป็นต้น

กีฬาพื้นเมืองของจังหวัดสงขลา ได้แก่ การชนวัว การประกวดคนกเขา การตีไก่ การชนวัวนั้นมีสนามชนวัวที่รู้จักกันคืออยู่ 2 แห่ง คือ ที่สนามหาดใหญ่ (อำเภอหาดใหญ่)

และสนามคลองแจะ (อำเภอสะเคา) ซึ่งจะมีการจัดการชนวัวเคื่อนละ 2 ครั้ง ในระหว่าง เวลา 10.30 - 18.00 น. ของทุกวันอาทิตย์แรกและวันอาทิตย์ที่สองของเดือนตามลำดับ ในสองสนามดังกล่าว

การเลี้ยงนกเขา มีการเลี้ยงนกเขากันมากในหมู่มุสลิม ซึ่งมีทั้งที่เลี้ยงไว้เพื่อความสวยงาม และเลี้ยงเพื่อจำหน่าย อำเภอที่นิยมเลี้ยงนกเขากันมาก ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา ทั้งนี้อำเภอจะนะได้ชื่อว่า เป็นแหล่งนกเขาพันธุ์ที่ดีที่สุดของประเทศไทย

การตีไก่ เป็นกิจกรรมการกีฬาชนิดหนึ่ง จะมีขึ้นที่บ่อนไก่

ข) ธุรกิจ บริการต่าง ๆ อำเภอหาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางธุรกิจ การค้า การบริการ บ้านเทิงต่าง ๆ มีกิจกรรมด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาก เช่น โรงแรม สถานบันเทิง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

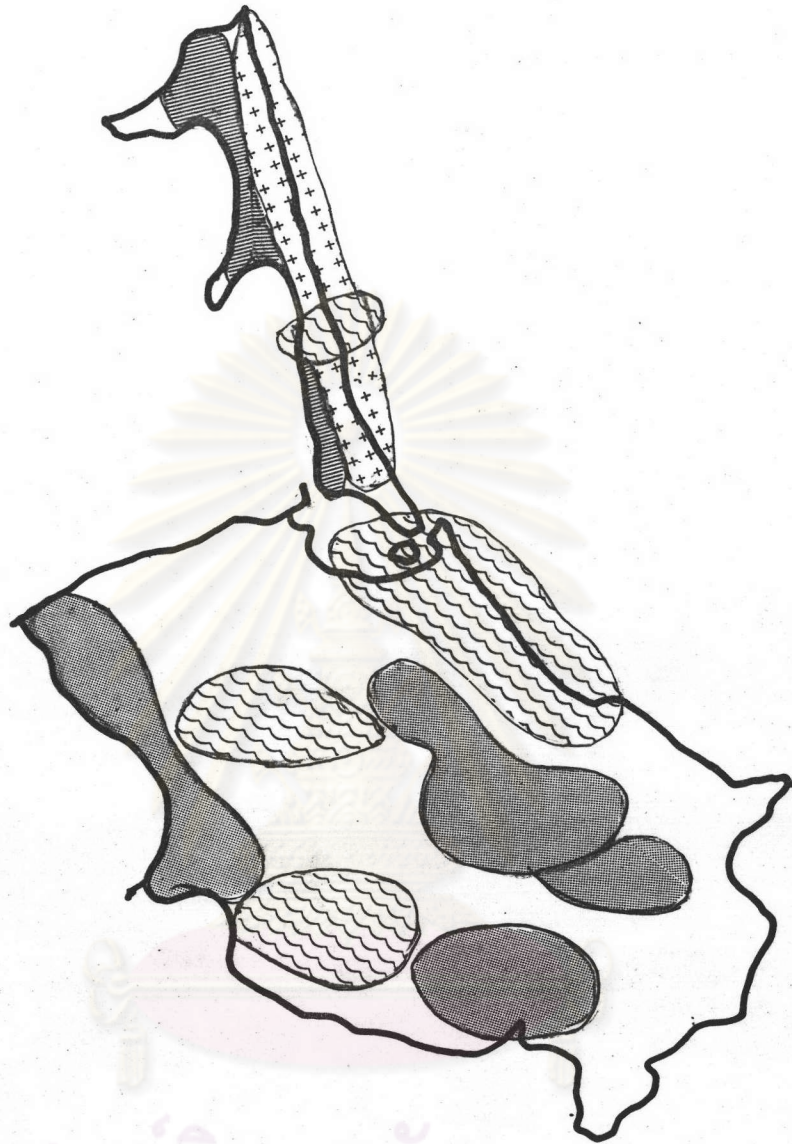
สรุป

จากลักษณะทางด้านกายภาพของจังหวัดสงขลา สามารถสรุปสภาพพื้นที่ดังตาราง 4.7

ตาราง 4.7 สภาพพื้นที่ตามลักษณะทางกายภาพของจังหวัดสงขลา

อำเภอ	สมรรถนะดิน (1)	การชลประทาน (2)	ประมง (3)	แหล่งแร่ (4)	ป่าไม้ (5)	แหล่งท่องเที่ยว (6)
เมืองสงขลา	สูง	น้อย	มาก	ปานกลาง	น้อย	มาก
จะนะ	ปานกลาง	น้อย	ปานกลาง	มาก	น้อย	ปานกลาง
เทพา	สูง	น้อย	ปานกลาง	น้อย	มาก	ปานกลาง
นาทวี	ต่ำ	น้อย	น้อย	น้อย	มาก	น้อย
ระโนด	สูง	มาก	น้อย	น้อย	น้อย	น้อย
รัษฎา	ปานกลาง	มาก	น้อย	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
สทิงพระ	สูง	น้อย	มาก	น้อย	น้อย	ปานกลาง
สะเคา	ปานกลาง	น้อย	น้อย	น้อย	มาก	มาก
สะบ้าย้อย	ต่ำ	น้อย	น้อย	น้อย	มาก	น้อย
หาดใหญ่	ปานกลาง	น้อย	น้อย	มาก	น้อย	มาก
กิ่ง อ.กระแสดำ	สูง	น้อย	มาก	น้อย	น้อย	น้อย
กิ่ง อ.นาหม่อม	ต่ำ	น้อย	น้อย	ปานกลาง	น้อย	น้อย

หมายเหตุ : (1) - (6) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง และต่ำ หรือ มาก ปานกลาง และน้อย

แผนภูมิ 4.13 แผลดง ลักษณะพื้นที่ตามลักษณะด้านกายภาพของ จ. สงขลา

- พื้นที่เพาะปลูกข้าว
- ⊕ แหล่งประมง
- ⊙ แหล่งท่องเที่ยว
- แหล่งแร่
- พื้นที่ป่าไม้ และอื่นๆ

นอกจากนี้ยังสามารถสรุปภาพรวมทางกายภาพ (โดยพิจารณาจากในรูป ๓ เรื่อง) จำแนกพื้นที่ออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ (แผนที่ 4.13)

1. กลุ่มพื้นที่เกษตร ซึ่งอยู่บริเวณตอนบนของจังหวัด เป็นพื้นที่ที่มีสมรรถนะดินดี มีศักยภาพในการผลิตสูง ได้แก่ เขตอำเภอรอนดง กิ่งอำเภอกระแสดิน และอำเภอสังขละ

2. กลุ่มพื้นที่ที่เป็นแหล่งประมง อยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของจังหวัด และบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีความได้เปรียบเนื่องจากสภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวยให้ ได้แก่ เขตอำเภอสังขละ และอำเภอเมืองสงขลา

3. กลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ในจังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยวหลายบริเวณ เช่น แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ จะกระจายอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเล ประเภทเมืองซึ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ เทศบาลเมืองสงขลา และชุมชนแถบชายแดนไทย-มาเลเซีย

4. กลุ่มพื้นที่มีแหล่งแร่ บริเวณที่มีปริมาณแร่จำนวนมาก ได้แก่ เขตอำเภอจะนะ กิ่งอำเภอนาทมอม อำเภอรักขุมิ และอำเภอสะเตา

5. กลุ่มพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดส่วนใหญ่จะอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือ ในเขตอำเภอรักขุมิ และบริเวณทางตอนใต้ แถบอำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบายดี

ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

ก. โครงสร้างเศรษฐกิจระดับจังหวัด

1. มูลค่าผลิตภัณฑ์รวม (ตาราง 4.8)

ในปี พ.ศ. 2525 จังหวัดสงขลามีผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งหมด 5,607 ล้านบาท

ตารางที่ 4.8 มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสงขลา ตามสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2521 - 2525 (ราคาคงที่ ปี พ.ศ. 2515)

สาขาการผลิต	ผลิตภัณฑ์มวลรวม (ล้านบาท)									
	ปี 2521		ปี 2522		ปี 2523		ปี 2524		ปี 2525	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
สาขาเกษตรกรรม	1,576.4	36.6	1,835.3	36.2	1,621.7	33.9	1,888.4	34.7	1,923.6	34.3
กลีกรวม	686.4	15.9	887.3	17.5	805.6	16.9	790.4	14.5	882.9	15.7
ปศุสัตว์	166.4	3.9	187.7	3.7	135.2	2.8	172.5	3.2	165.8	3.0
ประมง	552.0	12.8	582.6	11.5	570.5	11.9	801.3	14.7	750.6	13.4
ป่าไม้	171.6	4.0	177.7	3.5	110.4	2.3	124.2	2.3	124.3	2.2
สาขานอกเกษตรกรรม	2,731.7	63.4	3,237.4	63.8	3,163.2	66.1	3,545.9	65.3	2,683.4	65.7
อุตสาหกรรม	702.6	16.3	897.9	17.7	753.5	15.7	831.9	15.3	809.0	14.4
เหมืองแร่และขุดหิน	64.7	1.5	72.9	1.4	70.9	1.5	77.3	1.4	61.7	1.1
การก่อสร้าง	396.8	9.2	528.6	10.4	340.5	7.1	400.1	7.4	397.9	7.1
อุตสาหกรรม	179.2	4.2	222.5	4.4	264.7	5.5	254.6	4.7	239.1	4.3
การไฟฟ้าและประปา	61.9	1.4	73.9	1.5	77.4	1.6	99.9	1.8	110.3	1.9
สาขาบริการ	2,029.1	47.1	2,339.5	46.1	2,409.7	50.4	2,714.0	49.9	2,874.4	51.3
การคมนาคมและขนส่ง	316.4	7.3	359.3	7.1	376.5	7.9	476.8	8.8	515.3	9.2
การค้าส่งและค้าปลีก	700.4	16.3	763.4	15.0	682.2	14.2	756.2	13.9	777.7	13.9
การธนาคารและประกันภัย	149.2	3.4	180.3	3.6	209.9	4.4	245.3	4.5	274.5	4.9
ที่อยู่อาศัย	50.3	1.2	51.9	1.0	53.7	1.1	56.4	1.0	59.7	1.1
การบริหารและป้องกันประเทศ	230.5	5.4	238.4	4.7	261.1	5.5	275.8	5.1	291.0	5.2
การบริการ	582.3	13.5	746.2	14.7	826.3	17.3	903.5	16.6	956.2	17.0
รวมผลิตภัณฑ์	4,308.1	100.0	5,072.7	100.0	4,784.9	100.0	5,434.3	100.0	5,607.0	100.0
เฉลี่ยต่อหัว	5,314		6,115		5,672		6,326		6,373	

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สศช.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หรือประมาณร้อยละ 1.7 ของประเทศ หรือร้อยละ 17.1 ของภาคใต้ โดยมาจากภาค-
เกษตรกรรม 1,923.6 ล้านบาท (ร้อยละ 34.3) ภาคอุตสาหกรรม 809 ล้านบาท
(ร้อยละ 14.4) ภาคการค้าและบริการ 2,874.4 ล้านบาท (ร้อยละ 51.3) ถ้าพิจารณา
ในรายละเอียดตามรายสาขา พบว่า สาขาการบริการทำรายได้สูงสุดให้กับจังหวัดถึง 956.2
ล้านบาท (ร้อยละ 17) รองลงมาได้แก่ สาขาสีกรรม 882.9 ล้านบาท (ร้อยละ 15.7)
สาขาการค้าส่งและค้าปลีก 777.7 ล้านบาท (ร้อยละ 13.9) สาขาการประมง 750.6
ล้านบาท (ร้อยละ 13.4) สาขาการก่อสร้าง 397.9 ล้านบาท (ร้อยละ 7.1) และอื่น ๆ
ตามลำดับ

ถ้าพิจารณาสัดส่วนของมูลค่าการผลิตในภาคเกษตรกรรม : ภาคอุตสาหกรรม :
ภาคการค้าและบริการ จะเท่ากับร้อยละ 34.3 : 14.4 : 51.3 : หรือ 2.4 :
1 : 3.6 และสัดส่วนภาคเกษตรกรรม : นอกเกษตรกรรม เท่ากับ 34 : 66 ซึ่ง
แสดงให้เห็นว่า ภาคการผลิตที่สำคัญและทำรายได้หลักให้กับจังหวัด คือ ผลผลิตของภาคนอกเกษตร-
กรรม โดยมีสาขาการผลิตด้านการค้าและบริการเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญ

2. การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์รวม (ตาราง 4.9 และแผนภูมิ 4.2)

มูลค่าผลิตภัณฑ์ของจังหวัดสงขลาในช่วงปี พ.ศ.2521 - 2525 มีการเปลี่ยน-
แปลงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 1,298.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 30.2 ของผลิตภัณฑ์จังหวัดปี พ.ศ.
2521 ถ้าพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจากเดิม พบว่า ภาคที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงสุด คือ ภาคการค้า
และบริการ รองลงมาได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม ตามลำดับ ถ้าพิจารณาใน
รายสาขา จะเห็นว่า สาขาการธนาคารและประกันภัยมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด (ร้อยละ 83.9)
รองลงมาได้แก่ การไฟฟ้า และการประปา (ร้อยละ 78.2) การบริการ (ร้อยละ 64.2)
การคมนาคมขนส่ง (ร้อยละ 62.9) การประมง (ร้อยละ 35.9) อุตสาหกรรม (ร้อยละ
33.4) และอื่น ๆ

ถ้าพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจากส่วนรวม (Absolute Change) จะเห็นว่า

สาขาการบริการมีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมเพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งหมด รองลงมาได้แก่ การคมนาคมขนส่ง (ร้อยละ 14.7) การประมง (ร้อยละ 14.7) การกลั่น (ร้อยละ 14.6) การธนาคารและประกันภัย การค้าส่งและค้าปลีก (ร้อยละ 5.7) และการอุตสาหกรรม (ร้อยละ 4.4) ส่วนสาขาอื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย สาขาที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลง ได้แก่ สาขาป่าไม้ เหมืองแร่ และยอหิน และสาขาปศุสัตว์ โดยลดลงร้อยละ 92.9, 5.9 และ 1.2 ของผลิตภัณฑ์รวมทั้งหมดของจังหวัดตามลำดับ

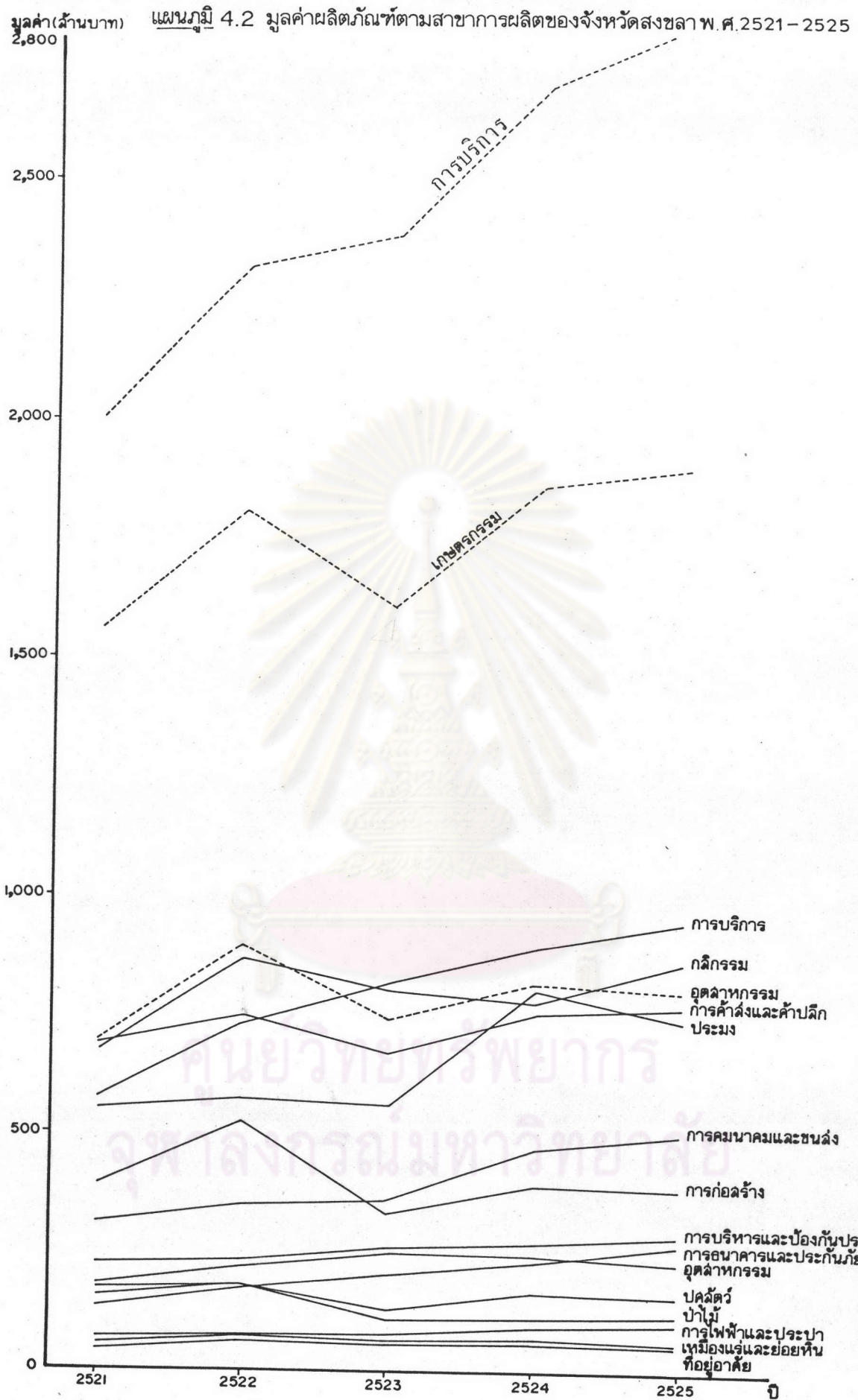
จากการพิจารณาเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมในแต่ละสาขาการผลิตของจังหวัดสงขลาในช่วงเวลา 5 ปี (พ.ศ.2521 - 2525) (ตาราง ผ.ข.2) แสดงให้เห็นว่าภาคการค้าและบริการและภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น ส่วนภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มการเติบโตที่ค่อนข้างจะคงที่ การที่ภาคการค้าและบริการมีการขยายตัวมากโดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยถึงร้อยละ 10.4 ต่อปีนั้น เป็นเพราะว่า มีการขยายตัวมากในด้านการบริการ ธุรกิจการค้าที่มีอำเภอลาดใหญ่และอำเภอเมืองสงขลาเป็นศูนย์กลางการค้าหลักของภาคใต้รองรับอยู่ การเติบโตของกิจกรรมธุรกิจการค้าดังกล่าวยังส่งผลให้สาขาด้านการประกันภัยและธนาคาร ซึ่งเป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกันเติบโตไปด้วย ส่วนสาขาอุตสาหกรรม มีการขยายตัวโดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 3.8 แม้ว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยจะมีสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำ แต่ในรายสาขาของภาคอุตสาหกรรมจะเห็นถึงการเติบโตของสาขาที่เกี่ยวข้อง มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยที่สูง เช่น สาขาอุตสาหกรรม มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 8.4 ต่อปี และการไฟฟ้าและประปา ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาคการผลิตด้านอุตสาหกรรม มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยถึงร้อยละ 19.6 สำหรับภาคเกษตรกรรม แม้จะมีอัตราการขยายตัวค่อนข้างต่ำ โดยอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 5.5 ต่อปี แต่ก็ยังมีความสำคัญ ทั้งนี้เพราะจังหวัดสงขลามีพื้นที่บางส่วนที่เหมาะสมต่อการกลั่น และการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจหลักของภาคใต้ โดยที่ผลผลิตด้านเกษตรจะเป็นวัตถุดิบเพื่อการอุตสาหกรรมต่อไป สำหรับสาขาการผลิตที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยที่ลดลง ได้แก่ สาขาปศุสัตว์ เหมืองแร่ และยอหิน และป่าไม้ ซึ่งมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยน้อยลงร้อยละ 0.1 1.2 และ 6.9 ตามลำดับ ทั้งสาขาปศุสัตว์และป่าไม้ต่างเป็นสาขาการผลิตในภาคเกษตรกรรม การลดลงของป่าไม้ เป็นเพราะการ

บุกเบิกเพื่อเปิดพื้นที่ทำกินมากขึ้น (คุณลักษณะด้านกายภาพ - ป่าไม้) ส่วนสาขาเหมืองแร่และย่อยหิน เป็นผลมาจากทรัพยากรแร่ที่มีจำกัด และลดน้อยลงตามปริมาณการใช้สอย

ตารางที่ 4.9 การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสงขลา จำแนกตามสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2521 - 2525 (ราคาคงที่ พ.ศ. 2515)

สาขาการผลิต	การเปลี่ยนแปลง			
	จำนวน (ล้านบาท)	อัตราการเพิ่ม เฉลี่ย/ปี (ร้อยละ)	Relative Change (ร้อยละ)	Absolute Change (ร้อยละ)
เกษตรกรรม	347.2	5.5	22.0	26.7
กสิกรรม	196.5	7.2	28.6	14.6
ปศุสัตว์	-0.6	-0.1	-0.4	-1.2
ประมง	198.6	8.9	35.9	14.7
ป่าไม้	-47.3	-6.9	-27.6	-92.9
นอกเกษตรกรรม	951.7	8.7	34.8	73.3
อุตสาหกรรม	106.4	3.8	15.1	8.2
เหมืองแร่และย่อยหิน	-3.0	-1.2	-4.6	-5.9
การก่อสร้าง	1.1	0.1	0.3	0.1
อุตสาหกรรม	59.9	8.4	33.4	4.4
การไฟฟ้าและประปา	48.4	19.6	78.2	3.6
การบริการ	845.3	10.4	41.7	65.1
คมนาคมและขนส่ง	198.9	15.7	62.9	14.7
การคาส่งและค้าปลีก	77.3	2.8	11.0	5.7
การธนาคารและประกันภัย	125.3	20.9	83.9	9.3
ที่อยู่อาศัย	9.4	4.7	18.7	0.7
การบริหารและป้องกันประเทศ	60.5	6.6	26.2	4.5
การบริการ	373.9	16.1	64.2	27.8
รวม	1,298.9	7.6	30.2	100.0

ที่มา : กองบัญชาประชาชนติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ที่มา : ตารางที่ 4.8.

ข. การพิจารณาปัจจัยนำทางเศรษฐกิจ

ในการพิจารณาเพื่อกำหนดปัจจัยนำทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ คือ

1. ทหาค่าความเชี่ยวชาญในการผลิต โดยวิธี Location Quotient ซึ่งวัดค่าตามมูลค่าการผลิตและการจ้างแรงงาน
2. การพิจารณาแรงงานในการผลิต จากประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ
3. การเปรียบเทียบมูลค่าการผลิตปีฐาน (พ.ศ.2521) กับดัชนีการเพิ่มเฉลี่ยจากปีฐาน (พ.ศ.2525)
4. การให้เส้นเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่ให้แก่สาขาการผลิตต่าง ๆ

1. การหาค่าความเชี่ยวชาญในการผลิตของจังหวัดสงขลา

การพิจารณาว่าสาขาการผลิตสาขาใดที่จะเป็นตัวนำในทางเศรษฐกิจ ได้ใช้วิธี Location Quotient (ประพันธ์ เสวตนันท์ 2520 : 164 - 165) ซึ่งเป็นการพิจารณาหาความเชี่ยวชาญในการผลิตของสาขาการผลิตนั้น ๆ ถ้ามีความเชี่ยวชาญมากกว่าภาคก็ถือว่าเป็นสาขาการผลิตหลักของจังหวัด ในที่นี้ได้ศึกษาทั้งมูลค่าการผลิตและการจ้างแรงงาน โดยใช้วิธีเทียบอัตราส่วนของมูลค่าการผลิตหรือการจ้างงานในจังหวัดกับในภาคได้

วิธี Location Quotient ได้ใช้สูตร ดังนี้

$$LQ = \frac{Xr}{Xn} \div \frac{RVr}{RVn}$$

Xr คือ มูลค่าการผลิต หรือการจ้างงาน x ในจังหวัดสงขลา

- X_n คือ มูลค่าการผลิต หรือการจ้างงาน x ในภาคใด
- RV_r คือ ค่าตัวแปรอ้างอิง (มูลค่าการผลิต หรือการจ้างงานทั้งหมด) ในจังหวัดสงขลา
- RV_r คือ ค่าตัวแปรอ้างอิง (มูลค่าการผลิต หรือการจ้างงานทั้งหมด) ในภาคใด
- $LQ = 1$ หมายความว่า จังหวัดสงขลา และภาคใดมีความเชี่ยวชาญในระดับที่เท่ากันในการผลิตในมูลค่าการผลิต หรือการจ้างงาน และคงเป็นสาขาการผลิตประเภทที่ให้บริการภายในจังหวัดเท่านั้น
- $LQ > 1$ หมายความว่า จังหวัดสงขลา มีความเชี่ยวชาญในการผลิตในสาขาการผลิต x มากกว่าภาคใด และน่าจะเป็นตัวนำในทางเศรษฐกิจของจังหวัดใด
- $LQ < 1$ หมายความว่า จังหวัดสงขลา มีความเชี่ยวชาญในการผลิตในสาขาการผลิต x น้อยกว่าภาคใด และจะเป็นการนำเข้ามาจากพื้นที่อื่น ๆ

จากการหาค่า $L.Q.$ (ดังตารางที่ 4.10) ซึ่งเป็นการวัดความเชี่ยวชาญในการผลิตตามมูลค่าการผลิต ปี พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2525 พบว่า ภาคการบริการเป็นภาคการผลิตที่มีความเชี่ยวชาญมากกว่าภาค โดยมีความถนัดในรายสาขาการคมนาคมและขนส่ง การธนาคารและประกันภัย การบริหารและป้องกันประเทศ และการบริการ ในภาคอุตสาหกรรม นั้นมีความเชี่ยวชาญใกล้เคียงกับภาค ส่วนภาคเกษตรกรรมมีความเชี่ยวชาญน้อยกว่าภาคเพียงเล็กน้อย แต่ในรายสาขาประมงกลับมีความเชี่ยวชาญมากกว่าภาค

กล่าวโดยสรุป ภาคการผลิตที่จังหวัดมีความเชี่ยวชาญมากกว่าภาค และน่าจะเป็นตัวนำหรือสาขาการผลิตหลักของจังหวัด ได้แก่ ภาคการบริการและภาคอุตสาหกรรม ภาคการบริการ ประกอบด้วยสาขาการผลิตในรายสาขาที่สำคัญ คือ การธนาคารและประกันภัย การคมนาคมขนส่ง การบริการ ในภาคอุตสาหกรรม ประกอบด้วยสาขาการผลิตที่สำคัญ คือ การอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4.10 การวัดความเชี่ยวชาญในการผลิตตามมูลค่าการผลิต ปี พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2525

สาขาการผลิต	จังหวัดสงขลา		ภาคใต้		Location Quotient	
	พ.ศ.2521	พ.ศ.2525	พ.ศ.2521	พ.ศ.2525	พ.ศ.2521	พ.ศ.2525
1. เกษตรกรรม	1,576.4	1,923.6	11,810.0	13,124.7	0.91	0.86
ถั่วลิสง	686.4	882.9	6,852.0	7,537.5	0.68	0.68
ปศุสัตว์	166.4	165.8	1,083.0	1,110.0	1.04	0.87
ประมง	552.0	750.6	2,487.0	2,979.2	1.51	1.47
ป่าไม้	171.6	124.3	1,388.0	1,498.0	0.84	0.48
2. อุตสาหกรรม	702.6	809.0	4,924.4	4,934.9	0.97	0.96
เหมืองแร่และยอหิน	64.7	61.7	1,804.0	1,465.4	0.24	0.25
การก่อสร้าง	396.8	397.9	1,530.0	1,399.0	1.76	1.66
อุตสาหกรรม หัตถกรรม	179.2	239.1	1,409.4	1,636.1	0.86	0.85
การไฟฟ้าและการประปา	61.9	110.3	181.0	434.4	2.32	1.48
3. การบริการ	2,029.1	2,874.4	12,526.9	14,662.3	1.10	1.14
การคมนาคมขนส่ง	316.4	515.3	1,256.0	2,072.0	1.71	1.45
การค้าส่งและค้าปลีก	700.4	777.7	6,321.8	5,672.5	0.75	0.80
การธนาคาร ประกันภัย	149.2	274.5	610.0	997.0	1.66	1.61
ที่อยู่อาศัย	50.3	59.7	347.0	415.0	0.98	0.84
การบริหารและป้องกัน - ประเทศ	230.5	291.0	1,086.5	1,548.2	1.44	1.09
การบริการ	582.3	956.2	2,905.6	3,957.6	1.36	1.41
รวม	4,308.1	5,607.0	29,261.3	32,721.9	1.00	1.00

หมายเหตุ : _____ มีความเชี่ยวชาญ
ในการผลิตมากกว่าภาค

ตารางที่ 4.11 การวัดความเชี่ยวชาญในการผลิตตามการจ้างแรงงาน ปี พ.ศ. 2513 และ พ.ศ. 2523

สาขาการผลิต	จังหวัดสงขลา		ภาคใต้		Location Quotient	
	พ.ศ.2513	พ.ศ.2523	พ.ศ.2513	พ.ศ.2523	พ.ศ.2513	พ.ศ.2523
1. เกษตรกรรม	231,762	271,796	2,016,153	1,963,988	0.94	0.94
2. อุตสาหกรรม	13,792	29,636	99,037	196,315	1.18	1.05
การขุดแร่โลหะและอโลหะ	1,816	1,850	26,662	34,719	0.56	0.36
การอุตสาหกรรมและหัตถกรรม	9,066	18,681	55,847	114,794	1.33	1.11
การก่อสร้างซ่อมและรีดถนน	2,647	8,492	14,185	41,414	1.53	1.39
การไฟฟ้า ก๊าซ ประปา และ	263	613	2,343	5,388	0.92	0.65
บริการสุขภาพ						
3. บริการ	41,169	82,584	235,123	455,184	1.43	1.23
การขนส่งและการคมนาคม	5,906	9,437	32,525	51,371	1.48	1.25
พาณิชย์กรรม	15,863	31,707	91,619	184,282	1.42	1.17
การธนาคาร สถาบันการเงิน	440	1,664	1,753	7,572	2.05	1.49
อื่น ๆ และการประกันภัย						
บริหารราชการและรัฐวิสาหกิจ	10,668	29,228	65,961	156,127	1.32	1.27
บริการ	8,292	10,548	43,265	55,832	1.57	1.28
4. อุตสาหกรรมรมมุไม้ซีกเงิน	2,257	4,599	11,794	24,478	1.56	1.28
หรือไมทราบ						
รวม	288,980	388,615	2,362,107	2,639,965	1.00	1.00

หมายเหตุ : _____ มีความเชี่ยวชาญ
ในการผลิตมากกว่าภาค

การก่อสร้าง การไฟฟ้าและประปา สำหรับภาคเกษตรกรรมเป็นภาคการผลิตที่มีความเชี่ยวชาญน้อยกว่าภาค แต่ในรายสาขาบางสาขากลับมีความเชี่ยวชาญในการผลิตที่เด่นกว่าภาค ซึ่งจัดว่าเป็นสาขาการผลิตหลักของจังหวัดได้ ได้แก่ สาขาประมง

จากการวัดความเชี่ยวชาญในการผลิต โดยการวัดตามมูลค่าการผลิต ในช่วงปี พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2525 ตลอดจนการวัดตามการจ้างแรงงาน ในปี พ.ศ. 2513 และ พ.ศ. 2523 ผลของการวัดค่า L.Q ดังกล่าว พบว่า มีค่าความเชี่ยวชาญที่คงที่และใกล้เคียงกันทั้งสองช่วงเวลา

2. แรงงานในการผลิต จากประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ

ในการพิจารณาแรงงานในการผลิต เพื่อจะบ่งชี้ถึงแรงงานในเชิงเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาว่ามีการทำงานในสาขาการผลิตใดบ้าง สาขาการผลิตที่มีการจ้างแรงงานมากน่าจะกำหนดให้เป็นสาขาการผลิตที่สำคัญเพราะสามารถสร้างงานและจ้างแรงงานได้มาก

ในปี พ.ศ. 2513 แรงงานในเชิงเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นการทำงานในภาคเกษตรกรรมถึงร้อยละ 80.1 ของประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ รองลงมาได้แก่แรงงานในภาคการบริการ และภาคอุตสาหกรรมตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2523 ลักษณะการจ้างแรงงานยังคงลักษณะเช่นเดียวกันกับปี พ.ศ. 2513 แต่มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงลดลงในภาคเกษตรกรรมเป็นร้อยละ 70.5 ภาคการบริการเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20.6 และภาคอุตสาหกรรมมีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 7.7

จากการพิจารณาแรงงานในการผลิตในปี พ.ศ. 2523 ของจังหวัดสงขลา กล่าวได้ว่า การจ้างแรงงานในสาขาการผลิตที่มีสัดส่วนการจ้างแรงงานสูงกว่าค่าเฉลี่ยของการจ้างแรงงานทั้งหมด ได้แก่ สาขาการบริการและสาขาการค้ำส่งและค้าปลีก

ตารางที่ 4.12 แรงงานในการผลิตตามหมวดอุตสาหกรรม จากประชากรอายุ 11 ขึ้นไปที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจของ จ.สงขลา ปี พ.ศ. 2513 และ พ.ศ. 2523

หมวดอุตสาหกรรม	พ.ศ.2513	ร้อยละ	พ.ศ.2523	ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลง	Relative change (ร้อยละ)	Absolute change (ร้อยละ)
การเกษตรกรรม	231,762	80.1	274,933	70.5	43,171	18.6	42.6
อุตสาหกรรม	13,792	4.7	29,616	7.7	15,824	114.7	15.6
เหมืองแร่และยอหิน	1,816	0.6	1,813	0.5	-3	0	-0.1
อุตสาหกรรม	9,066	3.1	18,646	4.8	9,580	105.7	9.5
การก่อสร้าง	2,647	0.9	8,535	2.2	5,888	222.4	5.8
การไฟฟ้าและประปา	263	0.1	622	0.2	359	136.5	0.4
การบริการ	43,866	14.4	80,540	20.6	36,674	83.6	36.2
การคมนาคมและขนส่ง	5,906	2.0	9,332	2.4	3,426	58.0	3.4
การค้าส่งและค้าปลีก	16,303	5.6	31,342	8.0	15,039	92.2	14.8
การธนาคาร ประกันภัย	440	0.2	1,577	0.4	1,137	258.4	1.1
การบริการ	18,960	6.6	38,289	9.8	19,329	101.9	19.1
อื่น ๆ	2,257	0.8	4,667	1.2	2,410	106.8	2.4
รวม	288,420	100.00	389,756	100.00	101,336	35.1	100.00

$\bar{x} = 27,839.7$

ที่มา : สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513 และ พ.ศ. 2523

3. การเปรียบเทียบมูลค่าการผลิตปีฐาน กับดัชนีการเพิ่มเฉลี่ยจากปีฐาน

ในการเปรียบเทียบมูลค่าการผลิตปีฐาน กับดัชนีการเพิ่มเฉลี่ยจากปีฐาน เป็นการพิจารณาเพื่อหาความสำคัญของสาขาการผลิตที่เด่น ๆ ในจังหวัด จากผลการศึกษา (ตารางที่ 4.13 และแผนภูมิ 4.3) พบว่า สามารถแบ่งกลุ่มตามสาขาการผลิตที่สำคัญในจังหวัด คือ กลุ่มที่ 1 เป็นสาขาที่สำคัญมาก ได้แก่ การบริการ การประมง กสิกรรม และการค้าส่งและค้าปลีก กลุ่มที่ 2 และ 4 เป็นสาขาที่มีความสำคัญ ได้แก่ สาขาการคมนาคมขนส่ง อุตสาหกรรม ธนาคาร และประกันภัย การไฟฟ้าและประปา และการก่อสร้าง ส่วนกลุ่มที่ 3 เป็นสาขาการผลิตที่ไม่สำคัญนัก ได้แก่ ท่ออุตสาหกรรม การบริหารและป้องกันประเทศ ปศุสัตว์ เป็นต้น

4. การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

ลักษณะการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้ที่ให้สินเชื่อแก่สาขาการผลิตต่าง ๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2522 - 2526 จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทุกสาขา แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของสาขาการผลิตในสาขาต่าง ๆ สาขาที่ขยายตัวสูงที่สุดได้แก่ การค้าปลีกและค้าส่ง รองลงมาได้แก่ การเกษตร การค้า-ส่งออก อุตสาหกรรม โรงแรมและภัตตาคาร เหมืองแร่ การบริโภคนส่วนบุคคลและการซื้ออสังหาริมทรัพย์ ตามลำดับ (แผนภูมิ 4.4)

ในจังหวัดสงขลา การให้สินเชื่อในช่วงเวลาเดียวกันกับภาคใต้ ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อแก่การผลิตในสาขาการค้าปลีก-ค้าส่ง ในสัดส่วนที่สูงกว่าสาขาอื่น ๆ รองลงมาได้แก่สาขาการค้า-ส่งออก การเกษตร การบริโภคนส่วนบุคคล โรงแรมและภัตตาคาร การก่อสร้าง เหมืองแร่และอุตสาหกรรม ตามลำดับ (ตาราง ผ.ข. 4) สำหรับแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของสินเชื่อมีลักษณะที่เพิ่มมากอย่างเห็นได้ชัดในสาขาการค้าปลีก-ค้าส่ง การค้า-ส่งออก (แผนภูมิ 4.4)

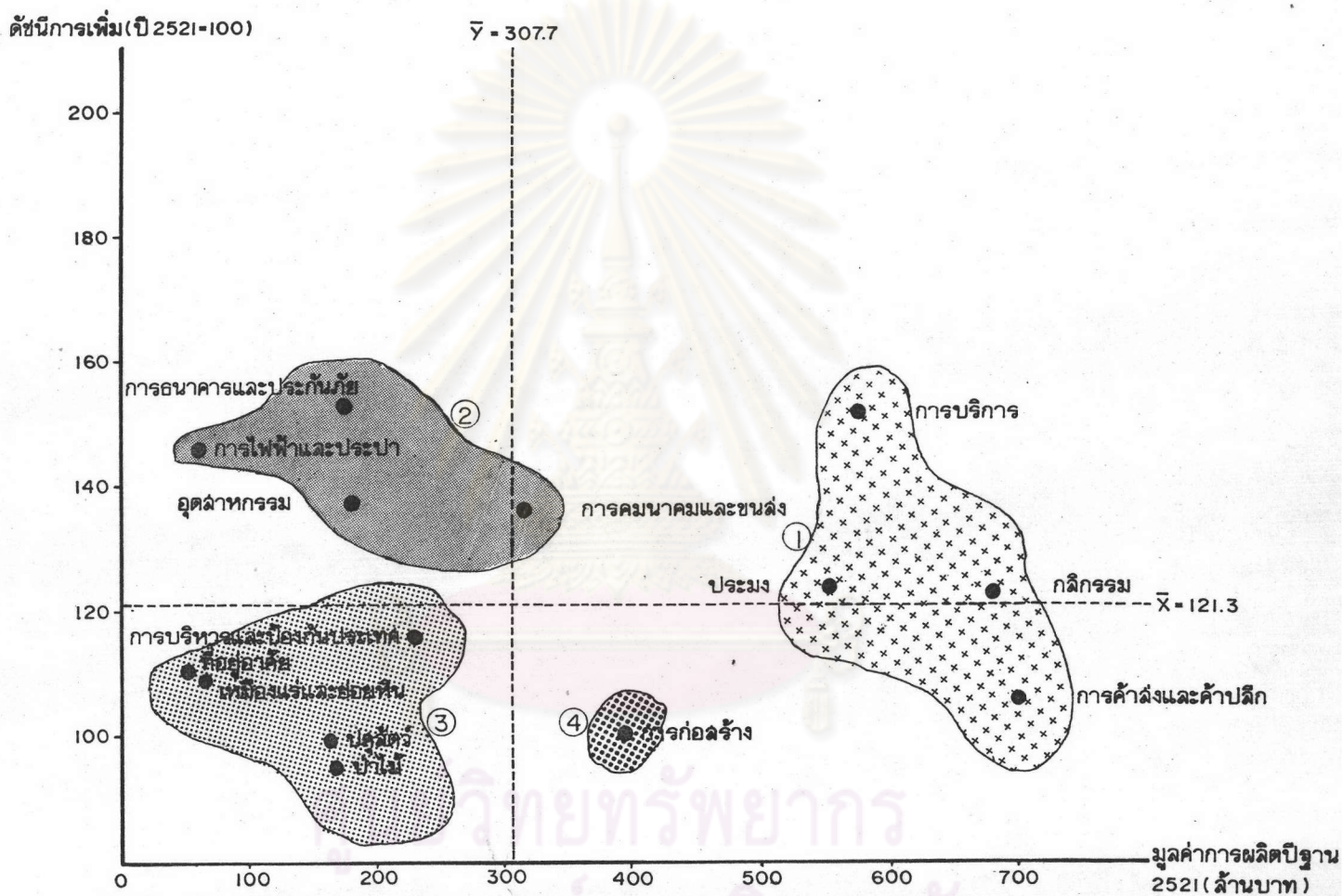
สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่สาขาการผลิต จะชี้ให้เห็นถึงลักษณะและสภาพความเป็นไปของเศรษฐกิจของพื้นที่ในช่วงเวลาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี จากมูลค่าสินเชื่อในจังหวัดสงขลาชี้ให้เห็นถึงสภาพการลงทุนด้านการค้าปลีก-ค้าส่ง การค้า-ส่งออก และการเกษตร ที่มีู่ทางแจ่มใสมากว่าการลงทุนในสาขาอื่น ศูนย์การลงทุน การประกอบกิจการค้าของจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางขนาดใหญ่คือ อ.หาดใหญ่ และ อ.เมืองสงขลา กล่าวคือ ทั้งสองอำเภอมีกิจกรรมการค้า

ตารางที่ 4.13 ผลสัมฤทธิ์รวมและโครงสร้างการผลิต จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2521 - 2525 (ราคาคงที่ปี 2515)

สาขาการผลิต	พ.ศ. 2521	พ.ศ. 2522	พ.ศ. 2523	พ.ศ. 2524	พ.ศ. 2525	ค่าดัชนีเฉลี่ย
เกษตรกรรม	1,576.4 (100.00)	1,835.3 (116.4)	1,621.7 (102.9)	1,888.4 (119.8)	1,923.6 (122.0)	(115.3)
กสิกรรม	686.4 (100.00)	887.3 (129.3)	805.6 (117.4)	790.4 (115.2)	882.9 (128.6)	(122.6)
ปศุสัตว์	166.4 (100.00)	187.7 (112.8)	135.2 (81.3)	172.5 (103.7)	165.8 (99.6)	(99.4)
ประมง	552.0 (100.00)	582.6 (105.5)	570.5 (103.4)	801.3 (145.2)	750.6 (135.9)	(122.5)
ป่าไม้	171.6 (100.00)	177.7 (103.6)	110.4 (64.3)	124.2 (72.4)	124.3 (72.4)	(78.2)
อุตสาหกรรม	702.6 (100.00)	897.9 (127.8)	753.5 (107.2)	831.9 (118.4)	809.0 (115.1)	(117.1)
เหมืองแร่และยอหิน	64.7 (100.00)	72.9 (112.7)	70.9 (109.6)	77.3 (119.5)	61.7 (95.4)	(109.3)
การก่อสร้าง	396.8 (100.00)	528.6 (133.2)	340.5 (85.8)	400.1 (100.8)	397.9 (100.3)	(105.0)
อุตสาหกรรม	179.2 (100.00)	222.5 (124.2)	264.7 (147.7)	254.6 (142.1)	239.1 (133.4)	(136.9)
การไฟฟ้าและประปา	61.9 (100.00)	73.9 (119.4)	77.4 (125.0)	99.9 (161.4)	110.3 (178.2)	(146.0)
พาณิชย์กรรม	2,029.1 (100.00)	2,339.5 (115.3)	2,409.7 (118.8)	2,714.0 (133.8)	2,874.4 (141.7)	(127.4)
การคมนาคมและขนส่ง	316.4 (100.00)	359.3 (113.6)	376.5 (118.9)	476.8 (150.7)	515.3 (162.9)	(136.5)
การค้าส่งและค้าปลีก	700.4 (100.00)	763.4 (108.9)	682.2 (97.4)	756.2 (107.9)	777.7 (111.0)	(106.3)
การธนาคารและประกันภัย	149.2 (100.00)	180.3 (120.8)	209.9 (140.7)	245.3 (164.4)	274.5 (183.9)	(152.5)
ที่อยู่อาศัย	50.3 (100.00)	51.9 (103.2)	53.7 (106.8)	56.4 (112.1)	59.7 (118.7)	(110.2)
การบริหารและป้องกันประเทศ	230.5 (100.00)	238.4 (103.4)	261.1 (113.3)	275.8 (119.7)	291.0 (126.2)	(115.7)
การบริการ	582.3 (100.00)	746.2 (128.1)	826.3 (141.9)	903.5 (155.2)	956.2 (164.2)	(147.4)
รวมรวมผลิตภัณฑ์	4,308.1 (100.00)	5,072.7 (117.8)	4,784.9 (111.1)	5,434.3 (126.1)	5,607.0 (130.2)	(121.3)

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สศช.

แผนภูมิ 4.3 การเปรียบเทียบมูลค่าการผลิตปีฐาน (พ.ศ.2521) กับดัชนีการเพิ่มเฉลี่ยจากปีฐาน พ.ศ.2525

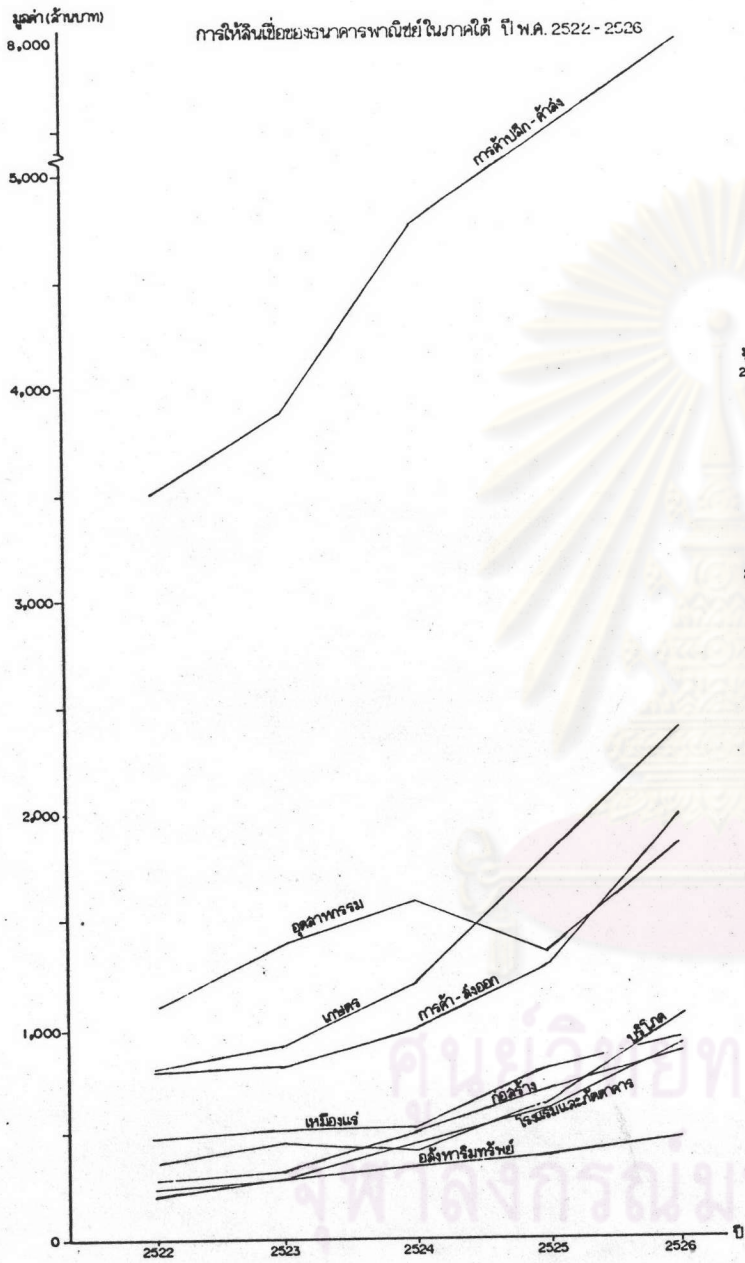

สาขาการผลิตที่สำคัญในจังหวัด

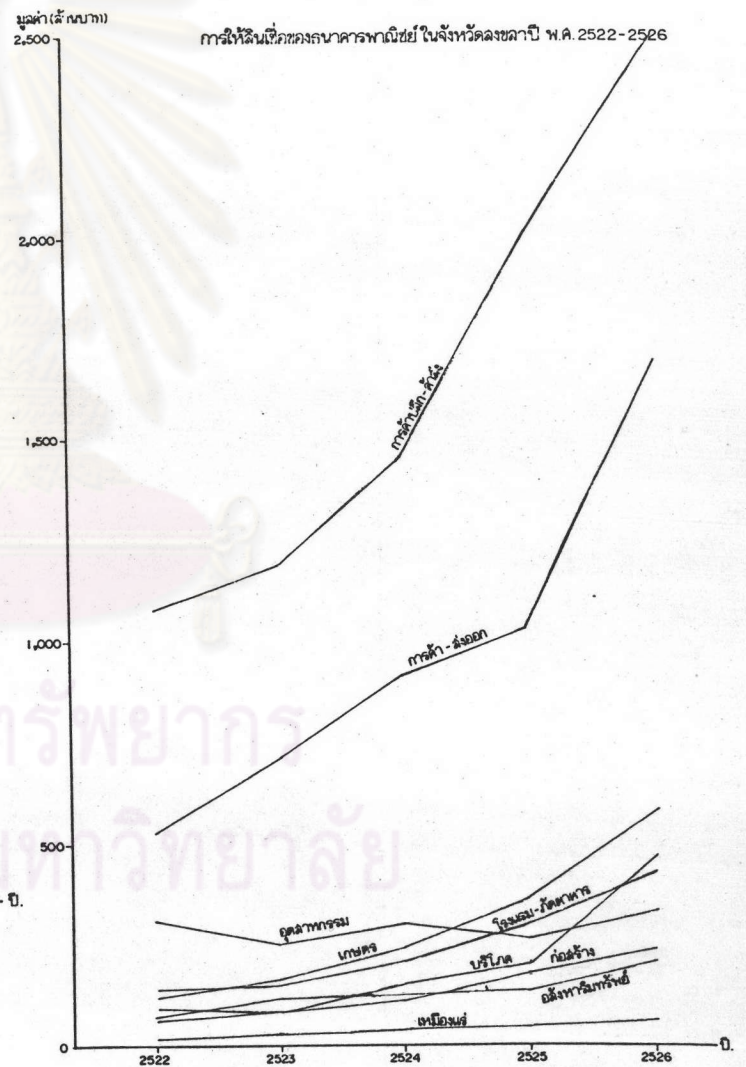
- ① สำคัญมาก
- ② สำคัญ
- ③ ไม่ค่อยสำคัญนัก
- ④ สำคัญ

ที่มา : ตารางที่ 4.13

แผนภูมิ 4.4 การให้เงินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้, ในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2522 - 2526

ที่มา : ตาราง ผ.ข.3

ที่มา : ตาราง ผ.ข.4

การบริการ การผลิตเพื่อการส่งออกที่มากที่สุดในจังหวัด และยังเป็นตลาดเพื่อการส่งออกของภาคใต้โดยที่อำเภอเมืองสงขลา เป็นตลาดการส่งออกทางเรือ ในขณะที่อำเภอหาดใหญ่ เป็นตลาดการส่งออกที่สำคัญ ทั้งทางรถยนต์และรถไฟ

ค. การเลือกปัจจัยนำทางเศรษฐกิจ

จากการพิจารณาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา จะเห็นถึงความสำคัญของสาขาการผลิตสาขาต่าง ๆ ในที่นี้ได้นำมาพิจารณาประกอบกับลักษณะสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐานบางประการ เพื่อจะระบุถึงสาขาการผลิตที่จะเป็นปัจจัยนำทางเศรษฐกิจของจังหวัด ซึ่งได้แก่สาขาการผลิตต่าง ๆ ดังนี้

1. เกษตรกรรม

แม้ว่าแนวโน้มการผลิตด้านเกษตรกรรมจะลดลงในค่านของมูลค่าการผลิตและแรงงานการผลิต (ดูเรื่องเกษตรกรรม) แต่การเกษตรกรรมเป็นสาขาการผลิตที่มีความสำคัญในทางเศรษฐกิจของจังหวัด เป็นปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การผลิตในภาคอุตสาหกรรม จังหวัดสงขลามีความได้เปรียบและความเหมาะสมในการผลิต โดยพิจารณาได้จากปัจจัยเกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้

- 1) พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสม (ดูเรื่องลักษณะภูมิประเทศ และสมรรถนะดิน) สามารถเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก เช่น ยางพารา มะพร้าว ผลไม้ เป็นต้น
- 2) มีระบบการสนับสนุนส่งเสริมการผลิต เช่น มีศูนย์วิจัยการยาง ศูนย์การประมง ซึ่งทำหน้าที่ให้ความรู้ในทางวิชาการในการส่งเสริมการเพาะผลิต
- 3) มีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก ทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และทางเรือ (ดูเรื่องระบบการคมนาคมขนส่ง) ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการขนส่งสินค้าเกษตร

ก) การกสิกรรม

การผลิตในสาขาการกสิกรรมที่สำคัญและทำรายได้หลักให้แก่จังหวัด คือ ยางพารา จังหวัดสงขลามีพื้นที่เพาะปลูกยางพารามากที่สุดในภาคใต้และมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ย

สูงกว่าภาค แนวโน้มการผลิตค่อนข้างจะดี เพราะมีการส่งเสริมปลูกยางพาราพันธุ์ทดแทนพันธุ์เก่า สำหรับชาวนั้น จังหวัดยังผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการการบริโภคภายในจังหวัด ทำให้ต้องสั่งซื้อข้าวเข้ามาปีละจำนวนมาก ส่วนพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ เช่นผลไม้ ไม้เด่นน้ก นอกจากนี้พืชเศรษฐกิจสำคัญ ๆ บางชนิดเช่น ปาล์มน้ำมัน กาแฟ โกโก้ ยังอยู่ในช่วงของการทดลองปลูก

ข) การประมง

ผลผลิตจากการประมงได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่สูงพอสมควร โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 8.9 ต่อปี สัตว์น้ำที่ผลิตได้นอกจากจะใช้บริโภคภายในจังหวัด ยังมีปริมาณที่เหลือพอที่จะส่งออก ผลผลิตทางการประมงยังเป็นวัตถุดิบที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมแปรรูปเพื่อการส่งออก

2. อุตสาหกรรม

สาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมมีการขยายตัวมากในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 - 2525 โดยขยายทั้งมูลค่าการผลิตและแรงงาน มีจำนวนแรงงานที่โยกย้ายจากภาคการเกษตรเข้ามามากขึ้นทุกปี ถ้าพิจารณาประกอบกับมูลค่าการผลิต ความถนัดหรือความเชี่ยวชาญในการผลิตวัตถุดิบ ตลอดจนความเป็นไปได้เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาของรัฐ และท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า อุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะทำรายได้ให้มากที่สุด เพราะสามารถเห็นแนวโน้มให้เกิดผลดีต่อการผลิตในสาขาอื่น ๆ เช่นการกสิกรรม การก่อสร้าง การไฟฟ้าและประปา การคมนาคมและขนส่ง การค้าส่ง และค้าปลีก การธนาคาร ประกันภัย และการบริการให้เกิดการขยายตัวสูงขึ้นด้วย (ดูรายละเอียดในเรื่องอุตสาหกรรม)

3. การคมนาคมขนส่ง

จากสภาพพื้นที่จังหวัดสงขลา เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทั้งทางถนน รถไฟ ทางน้ำ และทางอากาศ ทำให้สงขลาเป็นแหล่งรวมการคมนาคมขนส่งทั้งการขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร ทั้งนี้จะสรุปได้จาก

1) ปริมาณการขนส่งสินค้า จะเห็นได้จากแนวทางการขนส่งสินค้า จากที่อื่นมาในส่วนต่าง ๆ ของภาคใต้ บรรดาสินค้าต่าง ๆ จะมาใช้จุดพักที่ อ.หาดใหญ่ก่อน ทั้งนี้ เพราะ อ.หาดใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีเส้นทางคมนาคมสามารถติดต่อกับพื้นที่อื่น ๆ ได้สะดวก

2) การคมนาคมขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางการขนส่งผู้โดยสาร ซึ่งสะดวกในทุกเส้นทาง นอกจากนี้ยังมีสถานีจอดรถโดยสารขนาดใหญ่ของภาคอยู่ในจังหวัดด้วย

3) การคมนาคมทางอากาศ จ.สงขลา มีสนามบินนานาชาติ ที่สามารถขนส่งสินค้าและรับผู้โดยสารได้สะดวก

จากสภาพการดังกล่าวข้างต้น มีส่วนเกื้อหนุนให้ จ.สงขลา เป็นจุดรวมของการคมนาคมขนส่งที่สำคัญระดับภาค

4. การค้าและการบริการ เป็นสาขาการผลิตที่มีการขยายตัวอย่างสูงในด้านมูลค่าการผลิต โดยมีจำนวนการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการผลิตสูงที่สุดกว่าสาขาการผลิตอื่น ๆ ถึงจำนวน 845.3 ล้านบาท มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 10.4 สาขาการพาณิชย์กรรม การบริการ ประกอบด้วย การค้า การท่องเที่ยว การค้าส่งและค้าปลีก การธนาคารและประกันภัย ในแต่ละสาขาย่อยดังกล่าว ล้วนแต่เป็นสาขาการผลิตที่เด่นมาก และทำรายได้หลักให้กับจังหวัดปีละมาก ๆ กล่าวได้ว่ากิจกรรมด้านการค้า การบริการ ข้างต้น มีความสำคัญต่อสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ ถ้าพิจารณาในเรื่องของสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์จัดสรรให้กับการลงทุนในจังหวัดสงขลา พบว่ามีการให้สินเชื่อทางภาคบริการสูงกว่าด้านอื่น ในปี พ.ศ. 2525 ให้สินเชื่อแก่สาขาการค้าปลีก - ค้าส่ง ถึงร้อยละ 42 ของจำนวนสินเชื่อทั้งหมดให้กับสาขาการค้า - ส่งออก ร้อยละ 22.9 และสาขาโรงแรม - ภัตตาคาร ร้อยละ 6.2 ของจำนวนสินเชื่อทั้งหมด ลักษณะการให้สินเชื่อดังกล่าวเป็นการให้สินเชื่อเพื่อการลงทุนที่มีจำนวนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของสินเชื่อทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสาขาการบริการ

ง. การลำดับปัจจัยนำทางเศรษฐกิจ

ในการพิจารณาเพื่อหาปัจจัยนำทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา พิจารณาจากองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) เปรียบเทียบมูลค่าการผลิตกับค่าเฉลี่ยของมูลค่าการผลิตแต่ละสาขาในปี พ.ศ. 2525 (ตาราง 4.8)
- 2) เปรียบเทียบอัตราการเพิ่มเฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2521 - 2525 กับค่าเฉลี่ยของสาขาการผลิต (ตาราง 4.13)
- 3) แรงงานในการผลิตของสาขานั้น ๆ ตามสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2523 เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของทุกสาขาการผลิต (ตาราง 4.12)
- 4) ความเชี่ยวชาญในการผลิตของจังหวัด (ตาราง 4.10, 4.11)
- 5) การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์
- 6) นโยบายการพัฒนาของท้องถิ่น ตามแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา ปี 2520-2529
- 7) นโยบายการพัฒนาของรัฐ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5
- 8) ศักยภาพที่ตั้งที่เหมาะสมกับการผลิต

ผลการพิจารณาปรากฏดังในตารางที่ 4.14 ข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.14 สรุปการลำดับปัจจัยนำทางเศรษฐกิจ ในจังหวัดสงขลา

สาขาการผลิตที่ คัดเลือก	1	2	3	4	5	6	7	8	สรุป
กลีกรวม	⊕	⊕	⊕	△	⊕	△	△	⊕	ปัจจัยรอง
ประมง	⊕	⊕	⊕	△	⊕	△	△	⊕	ปัจจัยรอง
อุตสาหกรรม	△	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	ปัจจัยนำ
คมนาคมและขนส่ง	⊕	⊕	△	⊕	△	△	⊕	⊕	ปัจจัยรอง
การค้าส่งและค้าปลีก	⊕	△	⊕	⊕	⊕	△	△	⊕	ปัจจัยรอง
การบริการ	⊕	⊕	⊕	⊕	△	⊕	△	⊕	ปัจจัยนำ

หมายเหตุ : ⊕ หมายถึง ลักษณะเด่นของสาขาการผลิต เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบนั้น ๆ

△ หมายถึง ลักษณะค้อยของสาขาการผลิต เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบนั้น ๆ

จากการพิจารณาองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น สามารถลำดับความสำคัญของ
ปัจจัยนำทางเศรษฐกิจ ได้ดังนี้

1. การอุตสาหกรรม
2. การบริการ
3. การคมนาคมขนส่ง
4. การค้าส่งและค้าปลีก
5. กสิกรรมและการประมง

จ. ฐานะทางการคลังของท้องถิ่น (ตาราง ผ.ช.6)

ในจังหวัดสงขลา ได้แบ่งรูปการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และสุขาภิบาล โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัดในส่วนที่ไม่ใช่เทศบาลหรือสุขาภิบาล เทศบาลมีทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่เทศบาลระดับเทศบาลเมือง 2 แห่ง และเทศบาลระดับเทศบาลตำบล 1 แห่ง และสุขาภิบาลจำนวน 14 แห่ง

ในปี พ.ศ. 2520 ท้องถิ่นที่มีรายได้สูงสุด ได้แก่เทศบาลเมืองหาดใหญ่ รองลงมา ได้แก่เทศบาลเมืองสงขลา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองสะเดา สุขาภิบาลบ้านพรุ สุขาภิบาลพะตง สุขาภิบาลหังลา สุขาภิบาลป่าคังเบซาร์ สุขาภิบาลนาทวี สุขาภิบาลระโนด-สุขาภิบาลจะนะ สุขาภิบาลสะบ้าย้อย สุขาภิบาลควนเนียง สุขาภิบาลปรัง สุขาภิบาลเทพา สุขาภิบาลสทิงพระ สุขาภิบาลกำแพงเพชร และสุขาภิบาลนาสีทอง ตามลำดับ พิจารณาการใช้จ่ายของแต่ละท้องถิ่น จะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่เกินดุลย์ คือมีรายได้มากกว่ารายจ่าย ทั้งนี้ยกเว้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีลักษณะการใช้จ่ายแบบสมดุลย์ เงินอุดหนุนถือเป็นส่วนหนึ่งของรายได้ของท้องถิ่น ซึ่งถ้าหักเงินอุดหนุนออก จะพบว่าท้องถิ่นเล็ก ๆ จะมีความสมดุลย์ของรายได้ - รายจ่ายเป็นแบบขาดดุลย์ กล่าวคือมีสุขาภิบาลจำนวนถึง 5 แห่ง ได้แก่สุขาภิบาลบ้านพรุ สุขาภิบาลนาทวี สุขาภิบาลควนเนียง สุขาภิบาลกำแพงเพชร และสุขาภิบาลสทิงพระ นอกจากนี้ยังมีเทศบาลตำบลสะเดา

ในการพิจารณาเพื่อให้ทราบฐานะทางการคลังที่แท้จริงของท้องถิ่น จะพิจารณารายได้เฉลี่ยต่อหัวของท้องถิ่น ในปี พ.ศ. 2520 ท้องถิ่นที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงสุด ได้แก่ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ (509 : คน : ปี) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำสุด เพียง 27 บาท : คน : ปี เท่านั้น ท้องถิ่นรูปเทศบาลมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงที่สุด รองลงมาคือ สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ในปี พ.ศ. 2525 ฐานะทางการคลังของท้องถิ่นมีลักษณะเช่นเดียวกับปี พ.ศ. 2520 คือเทศบาลจะมีรายได้สูงที่สุด รองลงมาคือ สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลที่มีรายได้สูงที่สุดคือ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ สำหรับลักษณะการใช้จ่ายของท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีลักษณะเกินดุลย์ และขาดดุลย์ในเขตสุขาภิบาลเล็ก ๆ ได้แก่ สุขาภิบาลป่าดงเบงชาร สุขาภิบาลนาทวี สุขาภิบาลเทพา สุขาภิบาลสะบายอ้อย สุขาภิบาลนาสีทอง และสุขาภิบาลควนเนียง นอกจากนี้มีเทศบาลเมืองสงขลาที่มีลักษณะการใช้จ่ายขาดดุลย์เล็กน้อย

รายได้เฉลี่ยต่อหัวนั้น ท้องถิ่นที่มีรายได้เฉลี่ยสูงคือ เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามลำดับ

การเปลี่ยนแปลงฐานะทางการคลังของท้องถิ่นในช่วงเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2520 - 2525) ทุกท้องถิ่นจะมีรายได้และรายจ่ายสูงขึ้น แต่ยังคงต้องพึ่งเงินอุดหนุนจากรัฐบาลอยู่

สรุป

จากฐานะทางการคลังของท้องถิ่นทั้ง 3 รูปแบบ จะเห็นได้ว่าเทศบาลมีขีดความสามารถที่ต่ำที่สุด กล่าวคือมีรายได้สูงกว่าท้องถิ่นอื่น ๆ และรายได้อีกก็สูงกว่า ทำให้สามารถพัฒนาท้องถิ่นได้เต็มที่ การที่เทศบาลมีรายได้ดี เป็นเพราะว่าในเขตเทศบาลถือเป็นเขตเมืองที่มีความเจริญ มีการพัฒนาทางคมนาคมต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรม การค้า การบริการ ฯลฯ รายได้ส่วนใหญ่ของเทศบาลมาจากการเก็บภาษีต่าง ๆ เช่น ภาษีการค้า ภาษียาสูบ ภาษีสรรพสามิต เป็นต้น การมีฐานภาษีกว้างและการจัดเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้เทศบาลมีรายได้สูง เช่น เทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองสงขลา เป็นต้น ส่วนสุขาภิบาลนั้นมีลักษณะความเป็นเมืองน้อยกว่าเทศบาล ทำให้จัดเก็บภาษีได้น้อย องค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น ครอบคลุมเขตพื้นที่ชนบท ดังนั้นการจัดเก็บภาษีจึงเก็บได้ไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบแล้ว จึงพอจะกล่าวได้ว่าเทศบาลเป็นรูป

แบบของการปกครองท้องถิ่นที่มีลักษณะการพึ่งพิงตนเองได้ดีกว่ารูปแบบอื่น ๆ

ฉ. สภาพการส่งสินค้าเข้าและสินค้าออก (ตาราง 4.15 และ 4.16)

สภาพการขนส่งสินค้าเข้าและออกของจังหวัดสงขลาและภาคใต้ มีทั้งการขนส่งสินค้าทางถนน ทางรถไฟ และทางเรือ ในที่นี้จะเป็นการพิจารณาจากปริมาณการขนส่งสินค้าเข้าและสินค้าออกระหว่างกรุงเทพมหานครกับภาคใต้ และระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นการขนส่งสินค้าทางถนน ในปี พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2525 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ปริมาณสินค้าเข้าของภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2520 มีจำนวนทั้งสิ้น 339,379 ตัน ซึ่งจำแนกเป็นสินค้าประเภทการค้าและบริการสูงสุดถึงร้อยละ 55.3 ของปริมาณสินค้าทั้งหมด โดยส่วนมากเป็นสินค้าเบ็ดเตล็ด* ร้อยละ 33.1 เป็นสินค้าประเภทอุตสาหกรรม มีน้ำมันเชื้อเพลิงและวัสดุสิ่งก่อสร้างเป็นสินค้าหลัก ร้อยละ 9.2 เป็นสินค้าประเภทเกษตรกรรม มีข้าวเป็นสินค้านำเข้ามากที่สุด ในปี พ.ศ. 2525 ปริมาณสินค้าเข้ามีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น โดยที่สินค้าประเภทการค้าและบริการนำเข้ามามากที่สุดคือร้อยละ 58.2 ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 27.8 เป็นประเภทอุตสาหกรรมที่มีน้ำมันเชื้อเพลิงนำเข้ามาที่สุด และอีกร้อยละ 11.9 เป็นสินค้าประเภทเกษตรกรรมมีข้าวนำเข้าสูงสุด

สินค้าออกของภาคใต้ในปี พ.ศ. 2520 สินค้าประเภทเกษตรกรรมส่งออกมากที่สุดถึง 352,301 ตัน หรือร้อยละ 80.0 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด มีสัตว์น้ำ ไม้ผัก และผลไม้ และยางพาราเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ ร้อยละ 13.9 เป็นสินค้าประเภทการค้าการบริการ มีสินค้าเบ็ดเตล็ดเป็นหลัก ส่วนสินค้าประเภทอุตสาหกรรมนั้น ส่งออกเพียงร้อยละ 4.9 ของปริมาณสินค้าส่งออกทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2525 มีการส่งออกเพิ่มมากขึ้น สินค้าประเภทเกษตรกรรมส่งออกสูงสุดถึงร้อยละ 73.3 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด มีสัตว์น้ำ ไม้ และผักผลไม้เป็นสินค้าหลัก ร้อยละ 11.4 เป็นสินค้าประเภทอุตสาหกรรมมีสินค้าออกที่สำคัญคือปุ๋ย และอาหารสัตว์ ร้อยละ 7.7 เป็นสินค้าประเภทการค้าการบริการ โดยมีสินค้าเบ็ดเตล็ดเป็นสินค้าส่งออก

* เบ็ดเตล็ด หมายถึง เครื่องแต่งกาย เครื่องสำอาง ยา เวชภัณฑ์ เครื่องเขียน เครื่องไฟฟ้า-อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องเรือนต่าง ๆ

แนวโน้มของการส่งสินค้าเข้าและออกของภาคใต้ ในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2520 - 2525) จะเห็นว่า ในด้านของการนำเข้านั้น สินค้าประเภทการค้า บริการ นำเข้าสูงสุดถึงร้อยละ 61.1 ของจำนวนสินค้านำเข้าที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด รองลงมาได้แก่สินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าเกษตรกรรม โดยนำเข้าร้อยละ 22.4 และ 14.6 ของจำนวนสินค้านำเข้าที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด สินค้าที่ส่งเข้ามายังภาคใต้ที่เป็นประเภทการค้า บริการนั้น เป็นสินค้าที่ภาคผลิตได้น้อย และยังขาดความชำนาญ เช่นสินค้าเบ็ดเตล็ด เครื่องใช้สอย ประเภทอุตสาหกรรมได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง ปุ๋ย และอาหารสัตว์ เป็นต้น ส่วนสินค้าเกษตรที่นำเข้ามากที่สุดคือข้าว ที่มีการนำเข้ามาก เป็นเพราะภาคใต้ผลิตข้าวได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค (ตาราง 4.17) ประเภทสินค้าที่ส่งออกมากของภาคใต้ ได้แก่ สินค้าเกษตรที่ผลิตได้มาก โดยเฉพาะสัตว์น้ำและยางพารา

ในจังหวัดสงขลา ปริมาณสินค้าเข้าในปี พ.ศ. 2520 มีทั้งหมด 33,971 ตัน โดยจำแนกเป็นสินค้าประเภทการค้าการบริการมากที่สุดคือร้อยละ 49.0 ของปริมาณสินค้าเข้าทั้งหมด และเป็นจำพวกเบ็ดเตล็ดสูงสุด ร้อยละ 28.2 เป็นสินค้าประเภทอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นพวกวัสดุและสิ่งก่อสร้าง และร้อยละ 17.4 เป็นสินค้าประเภทเกษตรกรรม มีสัตว์น้ำ ผักและผลไม้ เป็นสินค้าหลัก ในปี พ.ศ. 2525 ลักษณะการนำเข้าเป็นเช่นเดิม คือประเภทการค้าการบริการ นำเข้าสูงสุดร้อยละ 69.5 ของสินค้าเข้าทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเบ็ดเตล็ด ประเภทอุตสาหกรรม ร้อยละ 14.5 ส่วนมากเป็นวัสดุและสิ่งก่อสร้าง ประเภทเกษตรกรรมนำเข้าร้อยละ 13.7 โดยมี ข้าว ผัก และผลไม้ นำเข้ามาก

ปริมาณสินค้าส่งออก ในปี พ.ศ. 2520 มีจำนวนทั้งสิ้น 32,729 ตัน จำแนกเป็นสินค้าประเภทเกษตรกรรม ส่งออกร้อยละ 72.4 ของปริมาณสินค้าส่งออกทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นสินค้าพวกสัตว์น้ำ ไม้ แร่ ร้อยละ 14.8 เป็นสินค้าประเภทการค้าและการบริการ มีสินค้าเบ็ดเตล็ด เป็นสินค้าส่งออก สินค้าที่มีการส่งออกน้อยที่สุดคือประเภทอุตสาหกรรมมีร้อยละ 10.5 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2525 สินค้าส่งออกมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น โดยส่งออกทั้งหมด 91,676 ตัน จำแนกเป็นประเภทเกษตรกรรมส่งออกสูงสุดถึงร้อยละ 62.9 ของปริมาณสินค้าออกทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นสัตว์น้ำ ไม้ ร้อยละ 16.5 เป็นประเภทอุตสาหกรรม มีปุ๋ย โลหะ และวัสดุก่อสร้าง เป็นสินค้าหลัก และร้อยละ 11.1 สินค้าประเภทการค้าการบริการ ซึ่งส่งออกน้อยที่สุด

แนวโน้มสภาพการส่งสินค้าเข้าและออกของจังหวัดสงขลา ในช่วง 5 ปี พบว่าในการส่งสินค้าเข้านั้น สินค้าประเภทการค้าการบริการ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาก กล่าวคือเพิ่มขึ้นร้อยละ 77.8 ของปริมาณสินค้าที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด โดยมีสินค้าเบ็ดเตล็ดเป็นสินค้าหลัก สินค้าดังกล่าวเป็นสินค้าที่มีความต้องการสูง และจังหวัดไม่สามารถผลิตเองได้ ส่วนสินค้าเกษตรกรรมมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.2 ของปริมาณสินค้าที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด ข้าวเป็นสินค้านำเข้ามากที่สุดนี้เป็นเพราะ จังหวัดสงขลาผลิตข้าวได้น้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการบริโภค และอาจเป็นเพราะมีการลักลอบส่งออกทางอำเภอชายแดน แต่ก็ยากที่จะประเมินปริมาณการลักลอบนั้นได้ ส่วนสินค้าประเภทอุตสาหกรรมนั้น มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.9 ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าพลังงานเชื้อเพลิง ซึ่งจังหวัดยังต้องพึ่งพิงกรุงเทพมหานครอยู่

ส่วนการส่งสินค้าออกของภาคใต้ในช่วงเวลาดังกล่าว พบว่าแนวโน้มของการส่งออกส่วนใหญ่เป็นประเภทเกษตรกรรม ได้แก่ ยางพารา สัตว์น้ำ ผลไม้ ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกระบบอุตสาหกรรมแปรรูปไมยางพารา อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ ส่วนสินค้าประเภทการค้าการบริการส่งออกน้อยที่สุด

ถ้าพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสินค้าเข้ากับสินค้าออกในปี พ.ศ. 2520 - 2525 ในจังหวัดสงขลา พบว่า สินค้าประเภทเกษตรกรรมมีการส่งออกสูง นำเข้าน้อย ส่วนสินค้าอุตสาหกรรม และการค้าบริการนั้น มีการส่งเข้าสูงกว่าส่งออก และแนวโน้มของการส่งออกและนำเข้าจะยังคงเป็นไปในทิศทางเดิม กล่าวคือ สินค้าที่ผลิตได้จะส่งออกมา และสินค้าที่ผลิตเองไม่ได้จะมีการนำเข้ามากขึ้นเช่นกัน (แผนภูมิ 4.5)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.15 ปริมาณสินค้าเข้า-ออก และมูลค่าการค้าของภาคใต้ ปี พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2525

ประเภทสินค้า	พ.ศ. 2520				มูลค่าการค้า	พ.ศ. 2525				มูลค่าการค้า
	สินค้าเข้า	ร้อยละ	สินค้าออก	ร้อยละ		สินค้าเข้า	ร้อยละ	สินค้าออก	ร้อยละ	
1. เกษตรกรรม	31,312	9.2	352,301	80.0	+320,236	80,236	11.9	611,312	73.3	+531,076
ข้าว	17,047	5.0	730	0.2	-16,317	33,852	5.0	624	0.1	-33,228
ไม้	2,789	0.8	98,406	22.3	+95,617	5,564	0.8	243,880	29.2	+238,316
เชื้อเพลิงไม้	104	0.1	48,523	11.0	+48,419	-	-	60,840	7.3	+60,840
ยาง	135	0.1	10,269	2.3	+10,134	-	-	-	-	-
ผักและผลไม้	6,527	1.9	30,689	7.0	+24,162	25,428	3.8	42,224	5.1	+16,796
มันสำปะหลัง	-	-	-	-	-	624	0.1	1,248	0.2	+624
ข้าวโพค	240	0.1	412	0.1	+172	624	0.1	624	0.1	-
น้ำตาล	-	-	-	-	-	3,068	0.5	-	-	-3,068
ถั่ว	-	-	-	-	-	2,548	0.4	520	0.1	-2,028
ปอ	-	-	-	-	-	-	-	1,144	0.1	+1,144
สัตว์บก	492	0.2	194	0.1	-298	312	0.1	312	0.1	-
สัตว์น้ำ	3,978	1.2	163,078	36.9	+159,100	8,216	1.2	259,986	31.1	+251,680
2. อุตสาหกรรม	112,393	33.1	21,651	4.9	-90,742	187,200	27.8	95,628	11.4	-91,572
หิน คิน ทราย	-	-	-	-	-	-	-	4,992	0.6	+4,992
ซีเมนต์และผลิตภัณฑ์	-	-	-	-	-	28,652	4.3	4,524	0.5	-24,128
โลหะก่อสร้าง	-	-	-	-	-	18,408	2.7	29,588	3.6	+11,180
วัสดุก่อสร้าง	47,171	13.9	18,353	4.2	-28,818	4,316	0.6	520	0.1	-3,796
แร่	1,578	0.5	840	0.2	-738	-	-	6,292	0.8	+6,292
น้ำมันเชื้อเพลิง	58,371	17.0	1,149	0.3	-57,222	73,892	10.9	-	-	-73,892
ปุ๋ยและอาหารสัตว์	5,273	1.6	1,309	0.3	-3,964	61,932	9.2	49,088	5.9	-12,844
3. การค้า บริการ	187,524	55.3	61,741	13.9	-125,783	392,080	58.2	64,220	17.7	-327,860
เครื่องใช้สอย	5,785	1.7	2,171	0.4	-3,614	9,152	1.4	6,136	0.7	-3,016
เครื่องคัม	14,169	4.2	2,989	0.7	-11,180	12,272	1.8	1,144	0.1	-11,128
ของชำ	8,460	2.5	2,921	0.7	-5,539	16,796	2.5	15,288	1.8	-1,508
เบ็ดเตล็ด	159,016	46.9	47,505	10.8	-111,511	353,860	52.5	41,652	5.0	-312,208
4. อื่น ๆ	8,150	2.4	5,530	1.2	2,630	14,404	2.1	63,440	7.6	+49,036
รวม	339,379	100.0	441,223	100.0	+101,835	673,920	100.0	834,600	100.0	+160,680

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม

ตารางที่ 4.16 ปริมาณสินค้าเข้า-ออก และมูลค่าการค้าของ จ.สงขลา ปี พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2525

ประเภทสินค้า	พ.ศ. 2520				มูลค่าการค้า	พ.ศ. 2525				มูลค่าการค้า
	สินค้าเข้า	ร้อยละ	สินค้าออก	ร้อยละ		สินค้าเข้า	ร้อยละ	สินค้าออก	ร้อยละ	
1. เกษกรรม	5,921	17.4	23,679	72.4	+17,758	16,172	13.7	57,616	62.9	+41,444
ข้าว	286	0.8	-	-	-286	2,548	2.2	-	-	-2,548
ไม่	709	2.1	256	0.8	-453	624	0.5	14,924	16.3	+14,300
เชื้อเพลิงไม่	-	-	-	-	-	-	-	1,872	2.0	+1,872
ยาง	31	0.1	1,163	3.6	+1,132	-	-	-	-	-
ผักและผลไม้	1,418	4.1	99	0.3	-1,319	4,108	3.5	1,208	1.4	-2,806
มันสำปะหลัง	-	-	-	-	-	624	0.5	-	-	-624
ข้าวโพด	115	0.3	-	-	-115	624	0.5	-	-	-624
น้ำตาล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ถั่ว	-	-	-	-	-	1,300	1.1	520	0.6	-780
ปอ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
สัตว์บก	119	0.3	68	0.2	-51	208	0.2	-	-	-208
สัตว์น้ำ	3,243	9.5	22,093	67.5	+18,850	6,136	5.2	39,052	42.6	+32,916
2. อุตสาหกรรม	9,579	28.2	3,442	10.5	-6,137	17,056	14.5	15,080	16.4	-1,976
หิน คิน ทราย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ซีเมนต์และผลิตภัณฑ์	-	-	2,858	8.7	+2,858	4,420	3.8	-	-	-4,420
โลหะก่อสร้าง	-	-	-	-	-	832	0.7	4,888	5.3	+4,056
วัสดุก่อสร้าง	9,282	27.3	-	-	-9,282	2,496	2.1	520	0.6	-1,976
แร่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
น้ำมันเชื้อเพลิง	115	0.3	-	-	-115	-	-	-	-	-
ปุ๋ยและอาหารสัตว์	182	0.5	344	1.1	+162	9,308	7.9	7,748	8.5	-1,560
3. การค้า บริการ	16,635	49.0	4,856	14.8	-11,779	81,848	69.5	10,140	11.1	-71,708
เครื่องใช้สวม	1,063	3.1	626	1.9	-437	3,588	3.1	1,300	1.4	-2,288
เครื่องคั้น	594	1.8	73	0.2	-521	1,768	1.5	520	0.6	-1,248
ของชำ	907	2.6	110	0.3	-797	6,916	5.9	3,952	4.3	-2,964
เบ็ดเตล็ด	14,008	41.2	3,854	11.8	-10,154	695,576	59.1	4,368	4.8	-65,208
4. อื่น ๆ	1,836	5.4	752	2.3	-1,084	2,756	2.3	8,840	9.6	+6,084
รวม	33,971	100.0	32,729	100.0	-1,242	117,832	100.0	91,676	100.0	-26,156

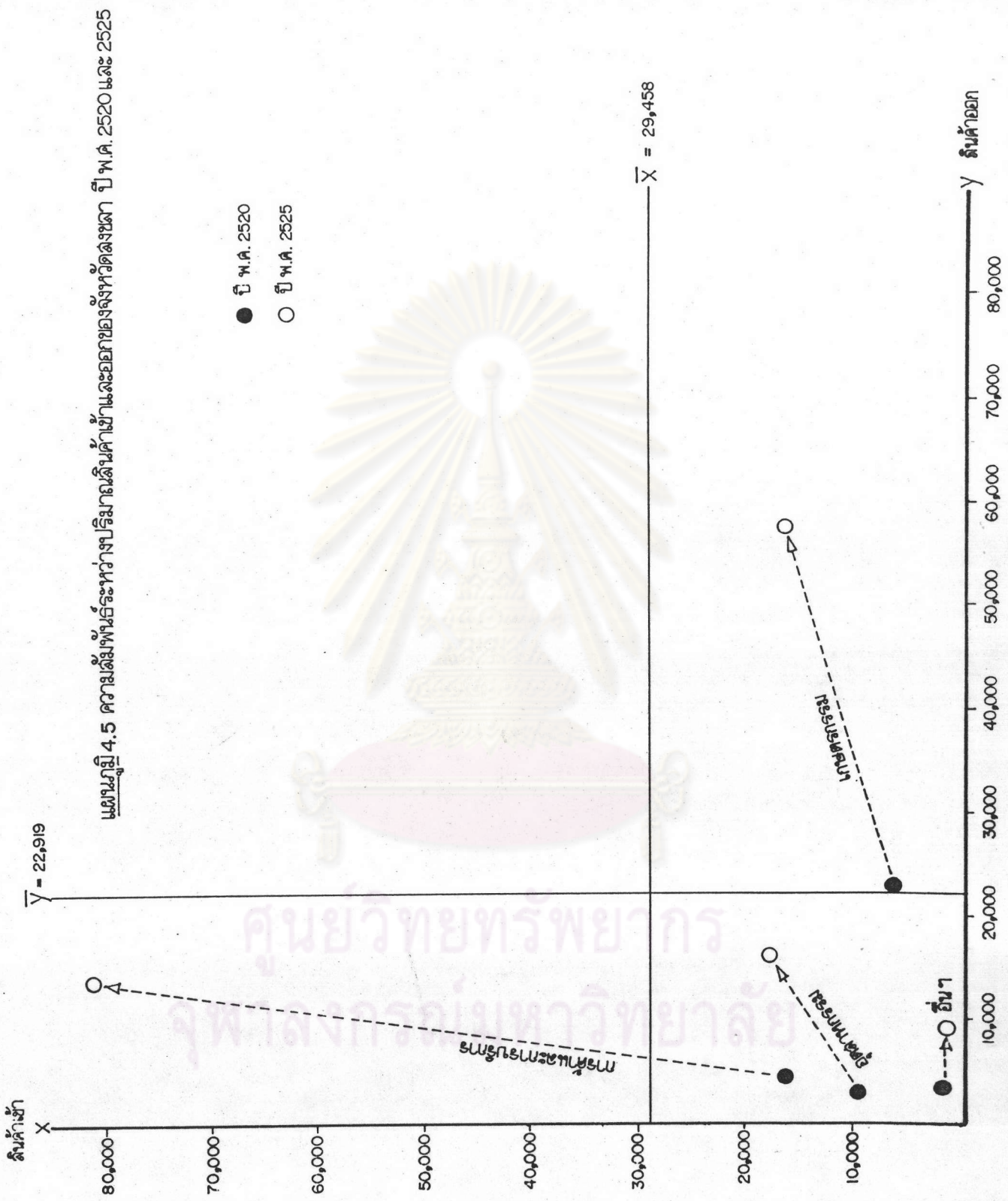
ที่มา : กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม

ตารางที่ 4.17 บัญชีสมดุลของข้าวสารในภาคใต้ ปี 2524

(ตัน)

จังหวัด	ผลผลิตข้าวสารสุทธิ	อุปสงค์เพื่อการบริโภค	ดุลย์ข้าวสาร (+เกินดุลย์ -ขาดดุลย์)
กระบี่	24,129	32,102	-7,973
ชุมพร	38,742	49,145	-10,403
ตรัง	45,841	63,342	-17,501
นครศรีธรรมราช	198,773	187,078	-11,695
นราธิวาส	54,633	65,421	-10,788
ปัตตานี	49,361	67,980	-18,619
พังงา	15,962	25,790	-9,828
พัทลุง	129,404	61,579	967,825
ภูเก็ต	3,688	19,710	-16,021
ยะลา	15,006	40,318	-25,312
ระนอง	4,799	12,349	-7,550
สงขลา	82,381	127,387	-45,006
สตูล	27,619	24,355	+3,264
สุราษฎร์ธานี	71,627	88,228	-16,601
รวม	361,966	684,784	102,818

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ที่มา : ตารางที่ 4.16

สรุป

จากการศึกษาโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาคั้งกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า พื้นฐานความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ศึกษาขึ้นอยู่กับ สาขาการค้าการบริการ และสาขา อุตสาหกรรม แต่สาขาเกษตรกรรมก็ยังมีมีความสำคัญในแง่ของการเป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับสาขา การผลิตอื่น

สาขาการค้า การบริการ ที่เด่น ๆ ซึ่งทำรายได้ให้กับจังหวัดปีละมากมาย ได้แก่ การค้า การท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง การค้าส่งและค้าปลีก และการธนาคารและประกันภัย สาขาอุตสาหกรรมน่าจะได้อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น อุตสาหกรรมยางพารา อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมหัตถ์เย็บ เป็นต้น (ในรายละเอียดจะได้ศึกษาต่อไป) ในสาขาเกษตรกรรมนั้น สาขาการผลิตที่สำคัญคือ กสิกรรม และ ประมง ในขณะที่สาขาการผลิตที่ไม่มีความสำคัญนักต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และมีแนวโน้มที่ลดลง ได้แก่ สาขาปศุสัตว์ และป่าไม้

จากการพิจารณาเพื่อหาปัจจัยนำในทางเศรษฐกิจของจังหวัด โดยการพิจารณาองค์ ประกอบต่าง ๆ เช่น ความเชี่ยวชาญในการผลิต อัตราการเพิ่มเฉลี่ยของสาขาการผลิต แรงงานในการผลิต ศักยภาพที่ตั้ง นโยบายการพัฒนา ฯลฯ ผลการศึกษาได้ลำดับความ สำคัญของปัจจัยนำในสาขาการผลิต คือ อุตสาหกรรม การบริการ การคมนาคมขนส่ง การค้าส่งค้าปลีก กสิกรรม และการประมง ตามลำดับ

เมื่อนำปัจจัยนำที่ได้มาพิจารณาประกอบลักษณะทางกายภาพ สภาพการส่งสินค้าเข้า และออก สินค้าเชื่อเพื่อการลงทุน ฯลฯ พอจะสรุปปัจจัยนำในรายสาขาได้ ดังนี้

ก. สาขาอุตสาหกรรม

การจะพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยเกี่ยวกับการผลิต คือ วัตถุดิบ แรงงาน ทู และผู้ประกอบการ วัตถุดิบเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่ง ถ้า เป็นวัตถุดิบในพื้นที่จะทำให้เกิดการประหยัด และโอกาสที่จะลงทุนมีมากขึ้น วัตถุดิบที่สำคัญใน ภาคการเกษตรที่จังหวัดผลิตและส่งออกมา คือ ยางพารา สัตว์น้ำ และผลไม้ ดังนั้น

อุตสาหกรรมที่น่าจะได้พัฒนาควรจะเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมยางพารา อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ เป็นต้น

ข. สาขารบริการ

สาขารบริการประกอบด้วย การค้า การท่องเที่ยว การขนส่ง และการธนาคาร เป็นสาขาที่มีมูลค่าเพิ่มสูงสุดของจังหวัด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งมีความพร้อมในการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน ผลตอบแทนของการลงทุนในการพัฒนาตลอดจนการสร้างงานที่จะให้ผลคุ้มค่าในระยะยาวในอนาคต น่าจะเป็นสาขาอุตสาหกรรมมากกว่า ทั้งนี้สาขารบริการ แม้จะสามารถคาดการณ์ผลตอบแทนได้ แต่ก็มีตัวแปรอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ เช่น การท่องเที่ยว เป็นต้น สาขารบริการของจังหวัด มักจะมีกิจกรรมด้านบริการที่รวมตัวและมีมากในเขตเทศบาลเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้า การบริการ การท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่ง และในเขตเทศบาลเมืองสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการค้าท่องเที่ยวสูง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย : 2524 : 6 - 6) ดังนั้น สาขาการผลิตที่เป็นส่วนหนึ่งของปัจจุบันด้านบริการได้แก่ การค้า การบริการ การท่องเที่ยว การขนส่ง และการธนาคาร

ค. สาขาเกษตรกรรม

สาขาเกษตรกรรมที่มีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของปัจจุบันที่รองลงมาจากอุตสาหกรรมและการบริการ ได้แก่ กสิกรรม และการประมง พืชเศรษฐกิจหลักได้แก่ ยางพารา ซึ่งจังหวัดสามารถผลิตได้มากเป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้ การประมงก็เช่นเดียวกัน เป็นสาขาการผลิตที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดปีละจำนวนไม่น้อย

ลักษณะประชากร

ก. ระดับอำเภอ

1. ขนาดและการกระจายตัวประชากร

จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ประมาณ 7,394 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยอำเภอ 10 อำเภอ และ 2 กิ่งอำเภอ ในปี พ.ศ. 2525 มีประชากรรวมทั้งสิ้น 888,274 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 ของประชากรของภาคใต้ ซึ่งมากเป็นอันดับสองรองจากจังหวัดนครศรีธรรมราช มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยใกล้เคียงกับภาค คือร้อยละ 2.0 ต่อปี ในขณะที่ภาคมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 2.1 ต่อปี ความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 120 คนต่อตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่อาศัยในเขตชนบทถึงร้อยละ 73.5 ส่วนอีกร้อยละ 26.5 เป็นประชากรในเขตเทศบาล และสุขาภิบาล

ตารางที่ 4.18 จำนวนประชากรรายอำเภอ ของจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ.2520 -และ 2525

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวน				ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)		การเปลี่ยนแปลง		
		พ.ศ. 2520	สัดส่วน	พ.ศ. 2525	สัดส่วน	พ.ศ. 2520	พ.ศ. 2525	จำนวน (คน)	Relative Change	Absolute Change
เมืองสงขลา	372.4	160,702	20.3	182,931	20.6	429	491	22,229	14.5	23.2
จะนะ	527.1	60,054	7.6	65,608	7.4	114	124	5,553	9.2	5.8
เทพา	987.6	41,810	5.3	45,230	5.1	42	46	3,420	8.2	3.6
นาทวี	625.9	30,114	3.8	33,699	3.8	48	54	3,585	11.9	3.7
ระโนด	792.0	69,055	8.7	69,153	7.8	87	87	98	0.1	0.1
รัษฎา	747.3	62,518	7.9	71,396	8.0	84	96	8,878	14.2	9.3
สทิงพระ	121.2	45,541	5.7	45,220	5.1	376	373	- 323	- 0.7	- 0.3
สะเตeah	888.6	59,525	7.5	65,712	7.4	67	74	6,187	10.4	6.4
สะบ้าย้อย	861.2	29,755	3.7	37,056	4.2	35	43	7,301	8.5	7.6
หาดใหญ่	1,154.6	202,695	25.6	239,250	26.9	176	207	36,555	18.0	38.2
กิ่ง อ.กระแสสินธุ์	96.4	16,352	2.1	17,213	1.9	170	178	861	5.3	0.9
กิ่ง อ.นาหม่อม	218.8	14,353	1.8	15,806	1.8	66	72	1,453	10.1	1.5
รวม	7,394.0	792,474	100.0	888,274	100.0	107	120	95,797	12.1	100.0

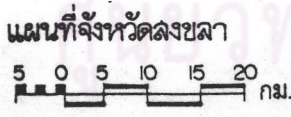
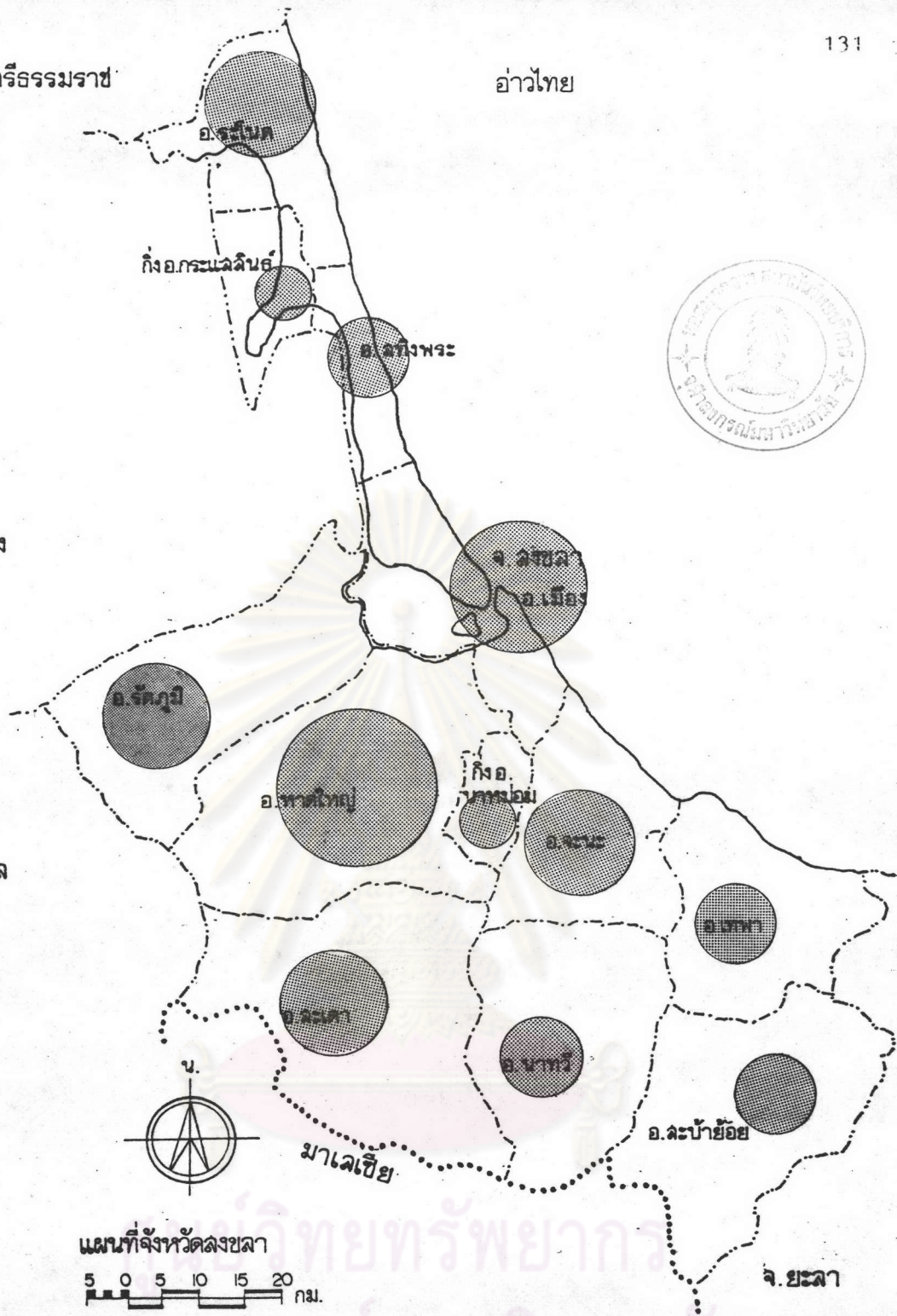
ที่มา : กองทะเบียน กรมการปกครอง

จ. นครศรีธรรมราช

อำเภอไทย

จ. พัทลุง

จ. นครศรีธรรมราช

ที่มา:-

	การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา	แผนที่ 4.14
	แสดง ขนาดของประชากรระดับอำเภอ จ.สงขลา สัญลักษณ์ 200,000 คน 50,001 - 100,000 คน 20,000 คน	
		100,001 - 200,000 คน 20,001 - 50,000 คน

จากตาราง 4.18 พอดีแบ่งกลุ่มตามจำนวนประชากร ได้ 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มีประชากรมากกว่า 200,000 คน ได้แก่อำเภอหาดใหญ่
2. กลุ่มที่มีประชากรระหว่าง 100,001 - 200,000 คน ได้แก่อำเภอเมืองสงขลา
3. กลุ่มที่มีประชากรระหว่าง 50,001 - 100,000 คน ได้แก่อำเภอรัตนบุรี อำเภอระโนด อำเภอจะนะ และอำเภอสะเดา
4. กลุ่มที่มีประชากรระหว่าง 20,001 - 50,000 คน ได้แก่อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอสะทิงพระ อำเภอเทพา และอำเภอนาทวี
5. กลุ่มที่มีประชากรน้อยกว่า 20,000 คน ได้แก่กิ่งอำเภอกระแสดินธุ์ และกิ่งอำเภอนาหม่อม

จากแผนที่ 4.14 จะเห็นได้ว่า ลักษณะการกระจายตัวของประชากร มักจะกระจายตัวโดยแปรผันไปตามขนาดของอำเภอ ประกอบกับบริเวณพื้นที่ที่เป็นเขตศูนย์กลางชุมชน โดยเฉพาะอำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมืองสงขลา จะเป็นอำเภอที่มีขนาดและการกระจายตัวของประชากร ในสัดส่วนที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2525 อำเภอหาดใหญ่มีจำนวนประชากรประมาณ 239,250 คน หรือร้อยละ 26.9 ของประชากรทั้งจังหวัด อำเภอเมืองสงขลา มีประชากรประมาณ 182,931 คน หรือร้อยละ 20.6 ของประชากรทั้งหมด (สำหรับอำเภอที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด คือ กิ่งอำเภอนาหม่อม เป็นอำเภอที่มีพื้นที่ค่อนข้างเล็ก มีประชากรจำนวน 15,806 คน หรือร้อยละ 1.8 ของประชากรทั้งจังหวัด จากการเปรียบเทียบขนาดประชากรของอำเภอหาดใหญ่กับอำเภอในลำดับสุดท้าย จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยมีประชากรมากกว่าถึง 15 เท่า

ในภาพรวมของการกระจายตัวของประชากรในรายอำเภอของจังหวัดสงขลา เป็นการกระจายและตั้งถิ่นฐานไปตามขนาดของพื้นที่ ลักษณะสภาพภูมิประเทศ และสภาพของการเป็นศูนย์กลางชุมชน พื้นที่ที่มีปัจจัยดึงดูดเหมาะสำหรับการตั้งถิ่นฐาน จะมีขนาดประชากรขนาดใหญ่ เช่น อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมืองสงขลา ส่วนอำเภอที่มีพื้นที่ขนาดเล็ก จะมีประชากรค่อนข้างน้อย เช่นกิ่งอำเภอนาหม่อม และกิ่งอำเภอกระแสดินธุ์ อย่างไรก็ตามแม้พื้นที่บางอำเภอจะมีขนาดใหญ่ แต่มีข้อจำกัดทางกายภาพเช่นเป็นภูเขาและที่สูง จะมีจำนวนหรือขนาดประชากร

ค่อนข้างเล็ก เช่น อำเภอนาทวี และอำเภอบ้านย้อย เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร

ในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากรระดับอำเภอของจังหวัดสงขลา โดยพิจารณาในช่วงปี พ.ศ. 2520 - 2525 พบว่าจำนวนประชากรในแต่ละอำเภอมิแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แต่ก็มีบางอำเภอที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางลดลง จากการแบ่งกลุ่มการเปลี่ยนแปลงประชากรรายอำเภอ ซึ่งเป็นการจัดกลุ่มตามการเปลี่ยนแปลงจากเดิม (Relative Change) พอจะแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าร้อยละ 15 ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่
2. กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่างร้อยละ 10 - 15 ได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอนาทวี และอำเภอรัตนภูมิ
3. กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่างร้อยละ 5 - 10 ได้แก่ อำเภोजะนะ อำเภเทพา อำเภอสะเดา อำเภอบ้านย้อย และกิ่งอำเภอนาทมอม
4. กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าร้อยละ 5 ได้แก่ อำเภอระโนด และกิ่งอำเภอกระแสสินธุ์
5. กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลง ได้แก่ อำเภอสทิงพระ

จากแผนที่ 4.15 จะเห็นได้ว่าอำเภอที่มีการเปลี่ยนแปลงประชากรที่เพิ่มมากที่สุด คืออำเภอหาดใหญ่ โดยเพิ่มขึ้นจำนวน 36,555 คน หรือร้อยละ 18 จากเดิม รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอรัตนภูมิ อำเภอนาทวี อำเภอสะเดา กิ่งอำเภอนาทมอม อำเภอจนะ อำเภอบ้านย้อย อำเภอเทพา กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ และอำเภอระโนด ตามลำดับ สำหรับอำเภอสทิงพระ นั้นเป็นอำเภอเดียวที่มีการเปลี่ยนแปลงประชากรโดยลดลงประมาณ 323 คน หรือร้อยละ 0.7 จากประชากรในปี พ.ศ. 2520

ในการแบ่งกลุ่มการเปลี่ยนแปลงประชากร โดยจัดกลุ่มตามการเปลี่ยนแปลงจากประชากรรวมทั้งจังหวัด (Absolute Change) สามารถแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม เช่นเดียวกันคือ

1. กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าร้อยละ 25 ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่
2. กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่างร้อยละ 15 - 25 ได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา
3. กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่างร้อยละ 5 - 15 ได้แก่ อำเภอรัตนภูมิ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอสะเดา และอำเภอจะนะ
4. กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าร้อยละ 5 ได้แก่ อำเภอนาทวี กิ่งอำเภอนาหม่อม กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ และอำเภอระโนด
5. กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลง ได้แก่ อำเภอสทิงพระ

จากการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในรายอำเภอ พบว่าส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น อำเภอที่มีประชากรเพิ่มมากที่สุดได้แก่อำเภอหาดใหญ่ โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.2 ของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด รองลงมาได้แก่อำเภอเมืองสงขลา อำเภอรัตนภูมิ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอสะเดา อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา กิ่งอำเภอนาหม่อม กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ และอำเภอระโนด โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.2, 9.3, 7.6, 6.4, 5.8, 3.7, 3.6, 1.5, 0.9 และ 0.1 ของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งจังหวัด ตามลำดับ อำเภอที่มีจำนวนประชากรลดลง คืออำเภอสทิงพระ โดยประชากรลดลงร้อยละ 0.3 ของประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งจังหวัด ซึ่งการลดลงของประชากร อาจเป็นเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอนี้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมใช้ประโยชน์เพื่อการทำนาและปลูกต้นตาลโตนค จึงมีการใช้ที่ดินเต็มพื้นที่แล้ว ดังนั้นจึงจำกัดการเพิ่มประชากรจึงมีน้อยลง

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงประชากรมี 2 ลักษณะ คือการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติและการย้ายถิ่นในจังหวัดสงขลา พบว่าส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติ และมีเพียงส่วนน้อยที่เป็นการเพิ่มขึ้นจากการย้ายถิ่น (ตาราง ผ.ค. 6)

3. ความหนาแน่นประชากร และการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นประชากร

จังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ.2520 มีความหนาแน่นประชากรโดยเฉลี่ยประมาณ 107 คนต่อตารางกิโลเมตร เพิ่มขึ้นเป็น 120 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2525 ในระดับอำเภอพบว่า อำเภอเมืองสงขลาที่มีความหนาแน่นสูงสุดถึง 491 คนต่อตารางกิโลเมตร และอำเภอที่มีประชากรเบาบางที่สุดคืออำเภอสะบ้าย้อยมีความหนาแน่นประชากรเพียง 43 คนต่อตารางกิโลเมตร

การพิจารณาความหนาแน่นประชากรรายอำเภอของจังหวัดสงขลาในปี พ.ศ. 2525
 พอจะแบ่งกลุ่มความหนาแน่นเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรตั้งแต่ 300 คนต่อตารางกิโลเมตรขึ้นไป ได้แก่
 อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอสทิงพระ
2. กลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรระหว่าง 200 - 299 คนต่อตารางกิโลเมตร
 ได้แก่อำเภอหาดใหญ่
3. กลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรระหว่าง 100 - 199 คนต่อตารางกิโลเมตร
 ได้แก่อำเภอจะนะ และกิ่งอำเภอกระแสสินธุ์
4. กลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยกว่า 100 คนต่อตารางกิโลเมตร ได้แก่
 อำเภอรัตนภูมิ อำเภอระโนด อำเภอสะเตกา อำเภอนาทวี อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อยและ
 กิ่งอำเภอนาทมอม

จากแผนที่ 4.16 จะเห็นว่าบริเวณที่มีความหนาแน่นสูง และมีประชากรกระจุกตัว
 อยู่มาก ได้แก่อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอสทิงพระ ทั้งนี้เพราะพื้นที่ดังกล่าวเป็นชุมชนดั้งเดิม
 ที่มีการตั้งถิ่นฐานมานาน เป็นจุดเริ่มต้นของความเป็นเมืองของจังหวัด ส่วนอำเภอหาดใหญ่เป็น
 บริเวณที่มีความหนาแน่นประชากรค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพราะเป็นพื้นที่ที่เริ่มมีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่น
 ฐานและเป็นแหล่งงานสำคัญของจังหวัด สำหรับกลุ่มพื้นที่ที่มีประชากรเบาบางได้แก่อำเภอทาง
 ตอนใต้ของจังหวัด เช่นอำเภอสะเตกา อำเภอนาทวี อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย รวมถึง
 อำเภอรัตนภูมิ อำเภอระโนด และกิ่งอำเภอนาทมอม ซึ่งอำเภอดังกล่าวส่วนใหญ่จะมีขนาดพื้นที่
 ค่อนข้างใหญ่

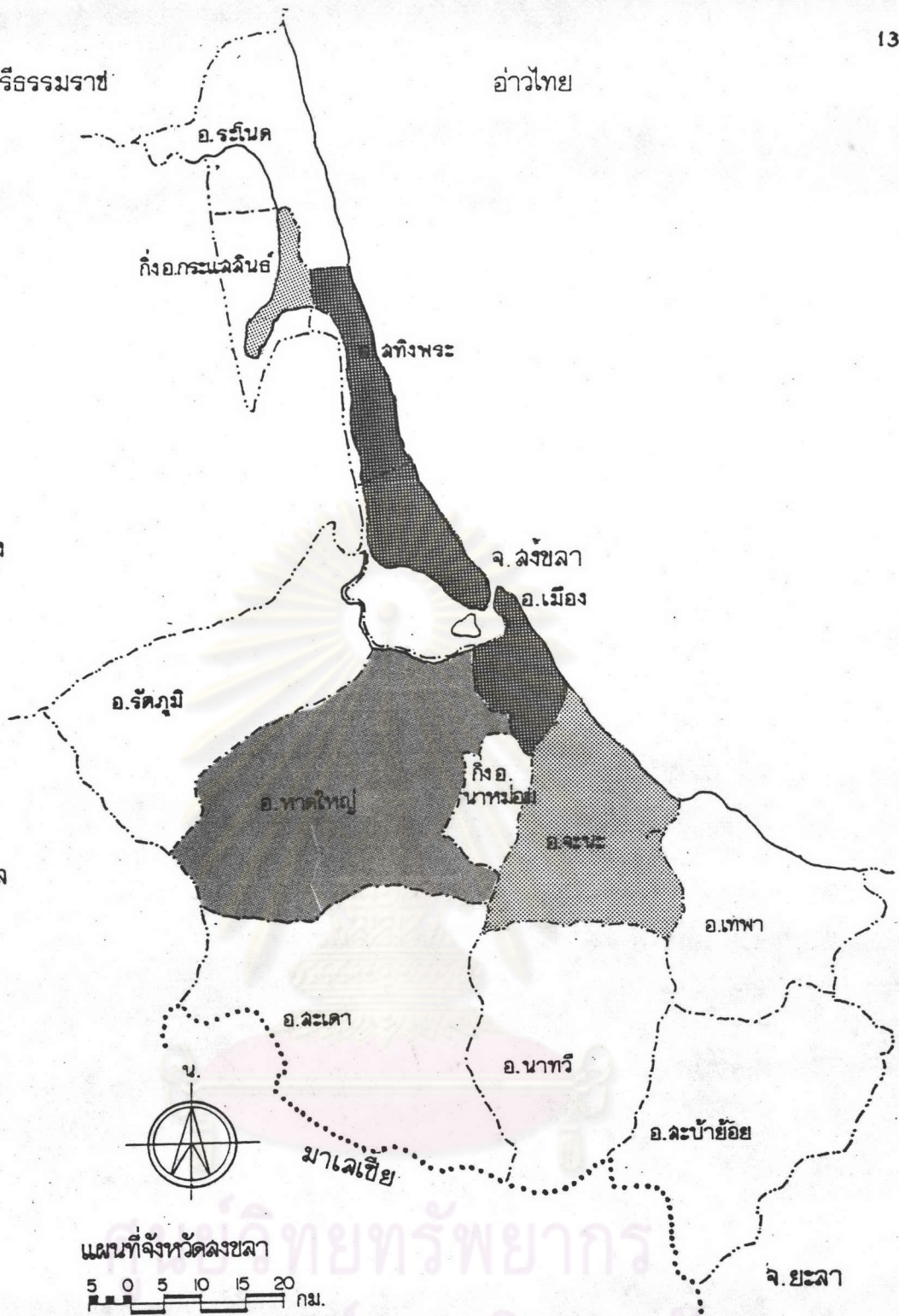
ถ้าพิจารณาการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นประชากร ในช่วงปี พ.ศ. 2520-2525
 พบว่า ส่วนใหญ่จะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น บริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดกว่าบริเวณอื่น คือ
 อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอหาดใหญ่ พื้นที่อื่น ๆ นั้นมีการเปลี่ยนแปลงบ้างโดยเพิ่มขึ้นเพียง
 เล็กน้อย แต่ก็มีอำเภอสทิงพระ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นที่ลดลงเล็กน้อย

จ. นครศรีธรรมราช

อำเภอไทย

จ. พัทลุง

จ. สตูล

แผนที่จังหวัดสงขลา

5 0 5 10 15 20 กม.

ที่มา:-

	<p>การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา</p>	<p>แผนที่ 4.16</p>							
	<p>แสดง ความหนาแน่นประชากรรายอำเภอของจ.สงขลาปีพ.ศ.2525</p> <p>สัญลักษณ์</p> <table border="0"> <tr> <td></td> <td>> 300 คน / กม²</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ระหว่าง 200 - 299 คน / กม²</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ระหว่าง 100 - 199 คน / กม²</td> </tr> <tr> <td></td> <td>< 100 คน / กม²</td> </tr> </table>			> 300 คน / กม ²		ระหว่าง 200 - 299 คน / กม ²		ระหว่าง 100 - 199 คน / กม ²	
	> 300 คน / กม ²								
	ระหว่าง 200 - 299 คน / กม ²								
	ระหว่าง 100 - 199 คน / กม ²								
	< 100 คน / กม ²								

ข. ระดับตำบล

1. ขนาดและการกระจายตัวประชากร

เพื่อให้เห็นภาพการกระจายตัวของประชากรระดับตำบลชัดเจนขึ้น ได้แบ่งกลุ่มตำบลต่าง ๆ ตามขนาดประชากรรายตำบล ปี พ.ศ. 2525 ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม คือ (แผนที่ 4.17)

- 1) ตำบลที่มีจำนวนประชากรมากกว่า 60,000 คนขึ้นไป ได้แก่ ตำบลบ่อทราย และตำบลหาดใหญ่
- 2) ตำบลที่มีจำนวนประชากรระหว่าง 10,000 - 25,000 คน มีจำนวน 20 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าม่วง ตำบลบ้านนา ตำบลพังงา ตำบลสะเตา ตำบลทุ่งหมอ ตำบลระโนด ตำบลตะเครี้ยว ตำบลกำแพงเพชร ตำบลรัษฎา ตำบลคูหาใต้ ตำบลหัวเขา ตำบลสทิงหม้อ ตำบลพะตง ตำบลท่าช้าง ตำบลทุ่งลาน ตำบลควนลัง ตำบลสำนักแต้ว ตำบลท่าชะมวง ตำบลคอหงส์ และตำบลบ้านพรุ
- 3) ตำบลที่มีจำนวนประชากรระหว่าง 8,000 - 10,000 คน มีจำนวน 12 ตำบล ได้แก่ ตำบลปรึก ตำบลบ้านใหม่ ตำบลนาทวี ตำบลเกาะใหญ่ ตำบลเขารูปช้าง ตำบลพะวง ตำบลทุ่งหวัง ตำบลม่วงงาม ตำบลชิงโค ตำบลน่าน้อย ตำบลทุ่งตำเสา และตำบลเทพา
- 4) ตำบลที่มีจำนวนประชากรระหว่าง 6,000 - 8,000 คน มีจำนวน 13 ตำบล ได้แก่ ตำบลนาทับ ตำบลท่าหมอไพร ตำบลคลองแดน ตำบลบ่อตรุ ตำบลท่าบอน ตำบลบางเหรียง ตำบลลำไพล ตำบลสบบ้ายน้อย ตำบลเกาะแต้ว ตำบลวัดขนุน ตำบลคูเต่า ตำบลคลองทอยโข่ง และตำบลคลองแห
- 5) ตำบลที่มีจำนวนประชากรระหว่าง 4,000 - 6,000 คน มีจำนวน 30 ตำบล ได้แก่ ตำบลสะพานไม้แก่น ตำบลจะโหนด ตำบลนาหว้า ตำบลสะกอม (อำเภอจะนะ) ตำบลปากแตร ตำบลระวะ ตำบลควนรู ตำบลควนไส ตำบลห้วยลึก ตำบลจะหิังพระ ตำบลกระดังงา ตำบลคูซุต ตำบลท่าหิน ตำบลชุมพล ตำบลปากบาง ตำบลวังใหญ่ ตำบลสะกอม (อำเภอเทพา) ตำบลสะทอน ตำบลโรง ตำบลนาหม่อม ตำบลเปียน ตำบลบ้านโหนด ตำบลทุ่งพอ ตำบลคูหา ตำบลเขาแดง ตำบลท่าบม ตำบลบางเขียด ตำบลท่าข้าม ตำบลปลักหนู และตำบลจะแหน

จ. นครศรีธรรมราช

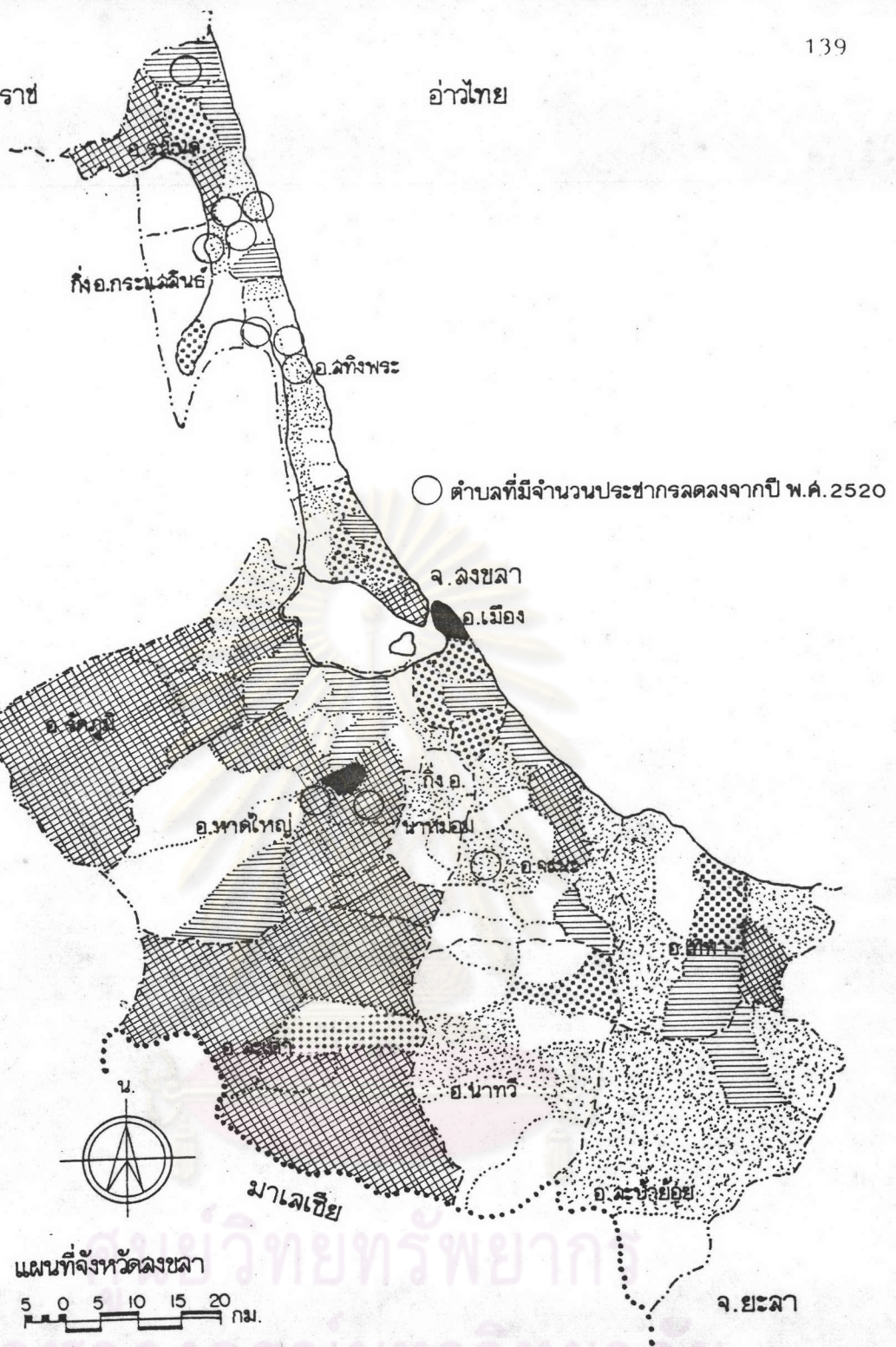
อ่าวไทย

จ. พัทลุง

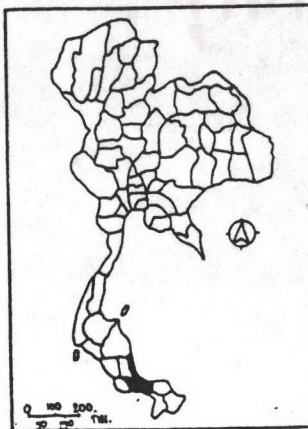
จ. สงขลา

จ. สตูล

จ. ยะลา

ที่มา:-

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา

แผนที่ 4.17

แสดง การกระจายตัวของประชากรรายตำบล พ.ศ. 2525
ฉัณยูลักษณะ

- > 60,000 คน
- ▨ ระหว่าง 10,000 - 25,000 คน
- ▩ ระหว่าง 8,000 - 10,000 คน
- ▧ ระหว่าง 6,000 - 8,000 คน
- ▦ ระหว่าง 4,000 - 6,000 คน
- < 4,000 คน

6) ตำบลที่มีจำนวนประชากรน้อยกว่า 4,000 คน มีจำนวน 37 ตำบล ได้แก่ ตำบลน้ำขาว ตำบลป่าชิง ตำบลลู่ ตำบลชุกตักหวาย ตำบลแค ตำบลคลองเปี้ยะ ตำบลพังยาง ตำบลวัดสน ตำบลสนามชัย ตำบลทีหลวง ตำบลคลองรี ตำบลวัดจันทร์ ตำบลบ่อแดง ตำบลบ่อตาน ตำบลเกาะสะบ้า ตำบลนาหมอศรี ตำบลทับช้าง ตำบลคลองทราย ตำบลท่าประดู่ ตำบลฉาง ตำบลประกอบ ตำบลเชิงแส ตำบลพิจิตร ตำบลทุ่งขมิ้น ตำบลคลองหรั่ง ตำบลบาโฮย ตำบลเกาะยอ ตำบลรำแดง ตำบลป่าขาด ตำบลปากกรอ ตำบลชะแล ตำบลทุ่งใหญ่ ตำบลฉลุง ตำบลคลองอุตะเกา ตำบลบ้านหาร ตำบลแม่ทอม และตำบลบางกล้า

จะเห็นได้ว่า ตำบลที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ เกินกว่า 60,000 คน ขึ้นไป ได้แก่ ตำบลหาดใหญ่ และตำบลบ่อयाง ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลอันเป็นชุมชนหลักของจังหวัด ตำบลที่มีจำนวนประชากรในลำดับรอง ๆ ลงมา ได้แก่ กลุ่มตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลและสุขาภิบาล กลุ่มตำบลที่มีประชากรค่อนข้างน้อยจะเกาะกลุ่มในแถบตอนใต้ และตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าเป็นส่วนใหญ่ สำหรับพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด คือน้อยกว่า 4,000 คน ได้แก่ ตำบลที่มีพื้นที่ขนาดเล็ก และมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ พื้นที่บริเวณตอนเหนือของจังหวัด

2. ความหนาแน่นประชากร

ความหนาแน่นประชากรระดับตำบลที่นำมาพิจารณาเพื่อดูการกระจายตัวของประชากรบนพื้นที่ โดยพิจารณาประกอบกับขนาดประชากร ซึ่งจะทำให้เข้าใจลักษณะของพื้นที่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะเขตพื้นที่หนึ่งย่อมมีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตั้งคูประชากรและแรงงาน

การแบ่งกลุ่มตำบลตามความหนาแน่นประชากรรายตำบล ปี พ.ศ. 2525 ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ (แผนที่ 4.18)

1. กลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรมากกว่า 5,000 คนต่อตารางกิโลเมตร ขึ้นไป มี 2 ตำบล คือ ตำบลบ่อयाง และตำบลหาดใหญ่

จ. นครศรีธรรมราช

อำเภอไทย

จ. พัทลุง

จ. สงขลา

จ. สตูล

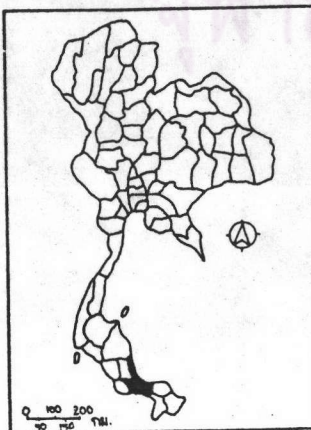
จ. ยะลา

แผนที่จังหวัดสงขลา

5 0 5 10 15 20 กม.

ที่มา:-

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา

แผนที่ 4.18

แสดง ความหนาแน่นประชากรรายตำบล จ.สงขลา ปี พ.ศ. 2525
สัญลักษณ์

- > 5,000 คน/กม.²
- 341-540 "
- 241-340 "
- 141-240 "
- 71-140 "
- < 70 "

2. กลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรระหว่าง 341 - 540 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวน 13 ตำบล ได้แก่ ตำบลวัดจันทร์ ตำบลจระเข้พระ ตำบลคูซูด ตำบลสังข์หม้อ ตำบลหัวเขา ตำบลชุมพล ตำบลชิงโค ตำบลบ่อแดง ตำบลบ่อคาน ตำบลเกาะยอ ตำบลวัดขนุน ตำบลสนามชัย และตำบลกระดังงา

3. กลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรระหว่าง 241 - 340 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวน 11 ตำบล ได้แก่ ตำบลห่านบ ตำบลปากกรอ ตำบลเขารูปช้าง ตำบลพะวง ตำบลคีทลวง ตำบลป่าขาด ตำบลม่วงงาม ตำบลท่าหิน ตำบลบ้านพรุ ตำบลบ้านนา และตำบลสะเตา

4. กลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรระหว่าง 141 - 240 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวน 21 ตำบล ได้แก่ ตำบลเกาะใหญ่ ตำบลระวะ ตำบลทุ่งหวัง ตำบลน่าน้อย ตำบลนาทับ ตำบลระโนด ตำบลบ่อตรุ ตำบลคลองรี ตำบลสะกอม (อำเภอจะนะ) ตำบลควนลัง ตำบลนาหม่อม ตำบลเกาะแต้ว ตำบลบางเขียด ตำบลคองหงส์ ตำบลพะตง ตำบลท่าหมอไพร ตำบลปากแตระ ตำบลตาบอน ตำบลคู ตำบลโรง และตำบลรัษฎา

5. กลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรระหว่าง 71 - 140 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวน 37 ตำบล ได้แก่ ตำบลเชิงแส ตำบลบ้านใหม่ ตำบลบางกล่ำ ตำบลคลองแห ตำบลคูหาใต้ ตำบลชะแล ตำบลจระเข้ทอง ตำบลรำแดง ตำบลท่าช้าง ตำบลคูเต่า ตำบลวัดสน ตำบลทุ่งลาน ตำบลควนโส ตำบลขุนคัตหวาย ตำบลแม่หอม ตำบลทุ่งหมอ ตำบลบางเหรียง ตำบลห้วยลึก ตำบลทุ่งใหญ่ ตำบลป่าชิง ตำบลพังยาง ตำบลสะพานไม้แก่น ตำบลฉาง ตำบลบ้านหาร ตำบลกำแพงเพชร ตำบลพังลา ตำบลคลองแดน ตำบลนาทวี ตำบลลำไพล ตำบลทุ่งขมิ้น ตำบลท่าข้าม ตำบลควนรู ตำบลเปียน ตำบลคลองเปี้ยะ ตำบลทุ่งคำเสา ตำบลคลองหรั่ง และตำบลบ้านโหนด

6. กลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยกว่า 70 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวน 30 ตำบล ได้แก่ ตำบลสะทอน ตำบลท่าชะมวง ตำบลปรัก ตำบลนาหว้า ตำบลคลอง-หอยโข่ง ตำบลปากบาง ตำบลวังใหญ่ ตำบลแค ตำบลสะบายน้อย ตำบลน้ำขาว ตำบลเทพา ตำบลสะกอม (อำเภอเทพา) ตำบลท่าประคู้ ตำบลจตุรง ตำบลประกอบ ตำบลนาหมอศรี ตำบลทับช้าง ตำบลจะแหน ตำบลคูหา ตำบลเขาแดง ตำบลคลองทราย ตำบลปลักหนู ตำบลท่าม่วง ตำบลทุ่งพอ

ตำบลพิจิตร ตำบลสำนักแต้ว ตำบลคลองอุตุระภา ตำบลตะเคียนชะเอม ตำบลเกาะสะบ้า และ
ตำบลบาไทย

จากความหนาแน่นประชากรระดับตำบลในปี พ.ศ. 2525 ของจังหวัดสงขลา จะเห็นว่า พื้นที่บริเวณที่มีความหนาแน่นมากได้แก่ ตำบลซึ่งเป็นเขตเทศบาล และตำบลที่ตั้งอยู่ บริเวณชายฝั่งทะเลตอนบนซึ่งมีขนาดพื้นที่เล็กมาก ตำบลที่เป็นที่ตั้งของเทศบาลที่มีความหนาแน่น ประชากรสูง ได้แก่ ตำบลบอยาง และตำบลหาดใหญ่ มีความหนาแน่นสูงถึง 11,600 และ 5,830 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ การที่มีประชากรกระจายอยู่มาก เพราะเป็นศูนย์กลาง ชุมชนหลักของจังหวัด นอกจากนี้ตำบลที่อยู่รอบ ๆ ตำบลศูนย์กลางดังกล่าวจัดเป็นบริเวณที่มีประชากร หนาแน่นสูงเช่นกัน ทั้งนี้เพราะได้รับอิทธิพลจากพื้นที่ศูนย์กลางหลัก เช่น ตำบลเขารูปช้าง ตำบล พะตุง ตำบลบ้านพรุ เป็นต้น ส่วนบริเวณชายฝั่งทะเลตอนบน เป็นบริเวณที่มีประชากรหนาแน่นสูง เป็นเพราะประชากรในพื้นที่ทำการเกษตรประกอบกับพื้นที่ขนาดเล็ก เช่น ตำบลคูซูด ตำบล สันามชัย ตำบลชุมพล ตำบลบอคาน เป็นต้น

บริเวณที่มีประชากรเบาบาง ส่วนใหญ่จะอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด ได้แก่ ตำบลส่วนใหญ่ของอำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา พื้นที่บริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ เป็นป่าเขา และเป็นพื้นที่ค่อนข้างล้าหลังของจังหวัด บริเวณพื้นที่ที่มีประชากรเบาบางอีกบริเวณ หนึ่ง ได้แก่พื้นที่ตำบลที่มีขนาดใหญ่มาก เช่น ตำบลรัษฎามิ ตำบลฉลุง ตำบลทุ่งหมอ เป็นต้น

ค. โครงสร้างประชากรเมือง

1. ขนาดและการกระจายตัวประชากร (ตาราง ผ.ค. 7)

ในปี พ.ศ. 2525 จังหวัดสงขลา มีประชากรเมือง* ประมาณ 260,507 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.5 ของประชากรทั้งจังหวัด ชุมชนเมืองที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด

* เป็นการพิจารณาจากประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ซึ่งถือเป็นเขตเมือง (Urban Area) ตามความหมายของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งใช้ในการทำสำมะโนประชากร พ.ศ. 2523

ไค้แก เทศบาลเมืองหาดใหญ่ ซึ่งมีจำนวน 108,389 คน คิดเป็นร้อยละ 41.6 ของจำนวนประชากรเมืองทั้งหมด รองลงมาไค้แก เทศบาลเมืองสงขลา มีจำนวน 77,916 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 ของจำนวนประชากรเมืองทั้งหมด และชุมชนที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด คือ สุขาภิบาลชะบ้าย้อย มีจำนวน 2,570 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9 ของจำนวนประชากรเมืองทั้งหมด จะเห็นไค้วาประชากรในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่และเทศบาลเมืองสงขลา เพียง 2 เทศบาล มีจำนวนถึงร้อยละ 70.8 ของประชากรเมืองทั้งหมด ซึ่งแสดงวาเป็นชุมชนเมืองที่มีขนาดใหญ่มาก ในขณะที่ชุมชนเมืองอื่น ๆ ที่เหลืออีก 15 แห่ง มีจำนวนประชากรรวมกันทั้งหมดประมาณ ร้อยละ 29.2 เท่านั้น

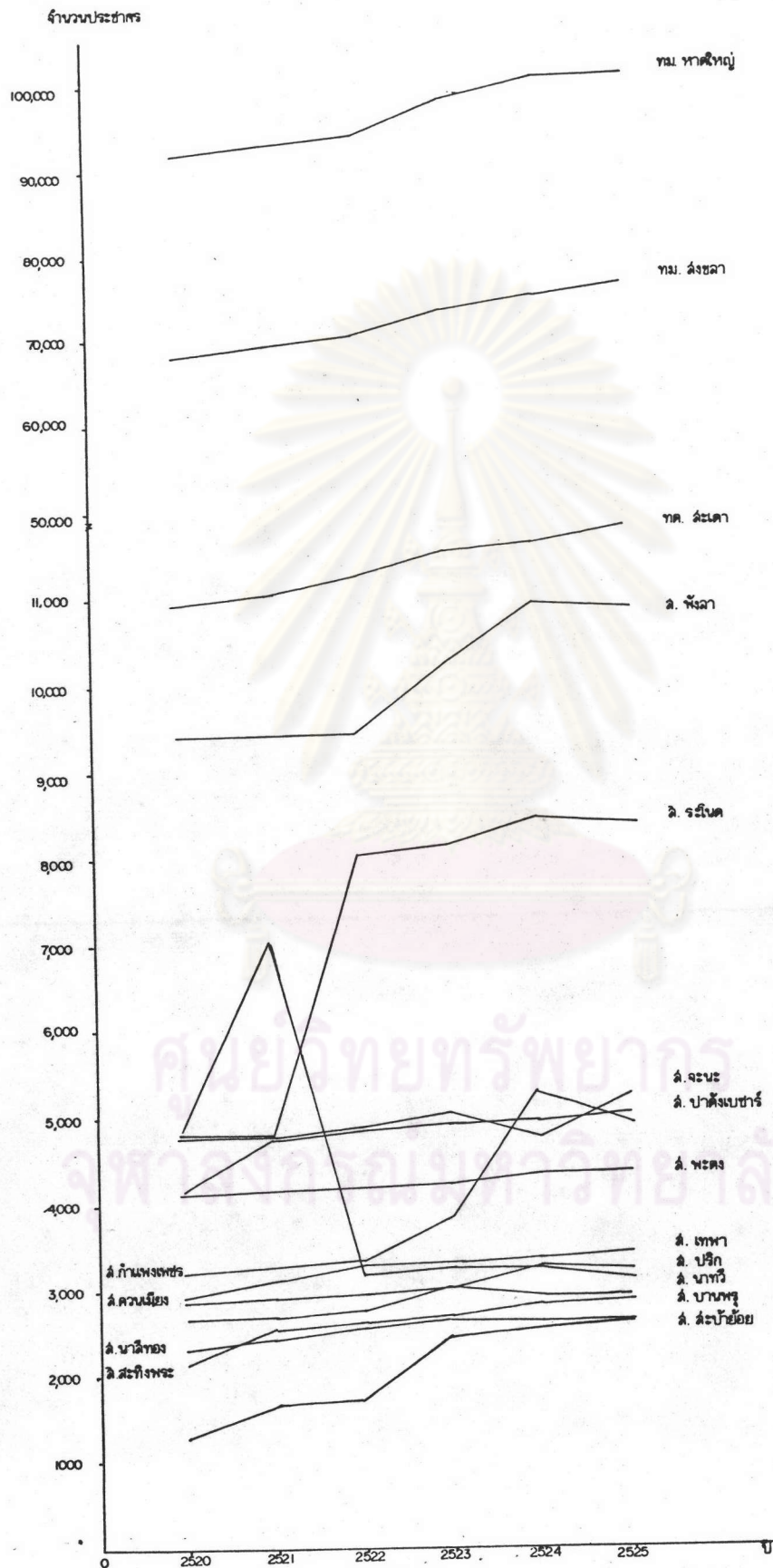
2. การเปลี่ยนแปลงประชากร

ในช่วงเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2520 - 2525) ประชากรในเขตชุมชนเมืองของจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่จะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้น ยกเว้นสุขาภิบาลนาทวีเท่านั้น ที่มีประชากรลดลง (แผนภูมิ 4.6) ชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงสุด ไค้แก เทศบาลเมืองหาดใหญ่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 43.8 ของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด รองลงมาคือ เทศบาลเมืองสงขลา เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.2 ของประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งจังหวัด สำหรับชุมชนอื่น ๆ นั้นมีอัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรโดยเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และเป็นการเพิ่มขึ้นที่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งจังหวัด การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะวาชุมชนเล็ก ๆ อยู่ภายใต้เขตอิทธิพลของชุมชนหลัก ทำให้เขตชุมชนหลักของจังหวัดมีพลังดึงดูดประชากรมากกว่านั่นเอง

3. ความหนาแน่นประชากร

ลักษณะการกระจายตัวของประชากรเมืองจะกระจายและหนาแน่นในเขตชุมชนหลักทั้งสองแห่ง คือ เทศบาลเมืองหาดใหญ่และเทศบาลเมืองสงขลา ในปี พ.ศ. 2525 มีความหนาแน่นประชากรถึง 11,629 และ 5,161 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ชุมชนที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบลสะเดา ซึ่งมีความหนาแน่นประมาณ 251 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นเพราะเทศบาลตำบลสะเดามีพื้นที่ขนาดใหญ่มาก โดยมีพื้นที่มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนอื่น ๆ คือมีพื้นที่ประมาณ 47 ตารางกิโลเมตร

แผนภูมิ 4.6 การเปลี่ยนแปลงประชากรเมือง ของ จ.ลพบุรี ปี พ.ศ. 2520-2525

ที่มา : ตาราง ผ.ข.6

ง. อัตราส่วนประชากรที่เป็นภาระ (ตาราง ผ.ค.11)

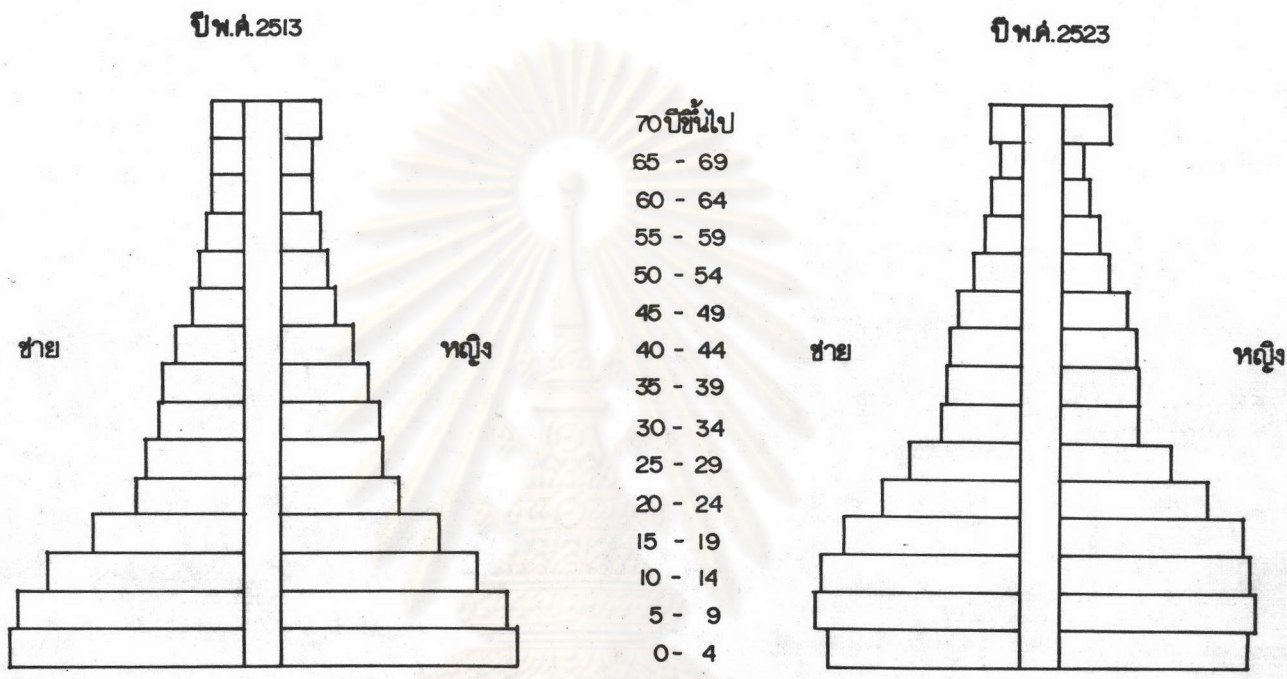
อัตราส่วนการเป็นภาระ หมายถึง อัตราส่วนระหว่างจำนวนประชากรวัยนอกร่างงานต่อประชากรวัยแรงงาน ซึ่งจะเป็นการบ่งบอกถึงภาระของประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15 - 64 ปี) ที่มีต่อประชากรที่พึ่งพาตนเองไม่ได้ (อายุต่ำกว่า 15 ปี และอายุ 65 ปีขึ้นไป)

อัตราส่วนของการเป็นภาระในจังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2513 มีค่าเท่ากับ 0.89 ซึ่งหมายความว่า ผู้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ 100 คน มีภาระการเลี้ยงดูผู้ที่พึ่งตนเองไม่ได้ถึง 89 คน ในปี พ.ศ. 2523 อัตราการพึ่งพิงได้ลดลงเหลือ 0.75 ซึ่งแสดงว่าการเป็นภาระของประชากรวัยนอกร่างงานได้ลดลง

ในระดับอำเภอ ลักษณะการพึ่งพิงประชากรวัยแรงงานของประชากรวัยนอกร่างงานในอำเภอต่าง ๆ นั้น พบว่าอำเภอที่มีอัตราการพึ่งพิงสูงสุดที่สุดคือ อำเภอสติงพระ รองลงมาได้แก่ อำเภอรโนด อำเภอรตภูมิ อำเภอเทพา อำเภอสะบายอย อำเภอจะนะ อำเภอสะเตา อำเภอนาหวี อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอหาดใหญ่ โดยมีอัตราการพึ่งพิงมีค่าเท่ากับ 0.90, 0.90, 0.88, 0.80, 0.79, 0.76, 0.74, 0.73, 0.68 และ 0.68 ตามลำดับ อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมืองสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีอัตราการพึ่งพิงที่ต่ำกว่าอำเภออื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งงาน มีชายงานด้านอุตสาหกรรม การค้า การบริการมากกว่าอำเภออื่น ทำให้ประชากรในพื้นที่มีงานทำ ส่วนอำเภอที่มีอัตราการพึ่งพิงสูง เช่น อำเภอรโนด อำเภอสติงพระ อำเภอรตภูมิ เป็นต้น เป็นพื้นที่ที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นแรงงานส่วนใหญ่จึงเป็นแรงงานในภาคการเกษตร ซึ่งมีโอกาสของการว่างงานแฝงอยู่ค่อนข้างสูง

จ. โครงสร้างอายุประชากร (แผนภูมิ 4.7)

ลักษณะโครงสร้างอายุประชากรของจังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2513 จะมีฐานของช่วงอายุตอนต้น ๆ ระหว่าง 0 - 19 ค่อนข้างกว้างกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีประชากรวัยเด็กหรือวัยนอกร่างงานมาก ในปี พ.ศ. 2523 ฐานของช่วงอายุตอนต้น ๆ จะแคบลง ซึ่งคาดว่า เป็นเพราะประชากรวัยนอกร่างงานเติบโตขึ้น อีกทั้งการที่นโยบายการวางแผนครอบครัวของรัฐบาลได้ผล

ที่มา: ตาราง ผ.ก.9

แผนภูมิ 4.7 โครงสร้างอายุประชากร จ.ลงขลา ปีพ.ศ. 2513 และ พ.ศ.2523

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัดส่วนประชากรเพศหญิงต่อเพศชาย ในปี พ.ศ. 2513 คิดเป็นร้อยละ 50.1 : 49.8 ในปี พ.ศ. 2523 คิดเป็นร้อยละ 50.3 : 49.7 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนดังกล่าวมีความใกล้เคียงกันมาก และไม่เปลี่ยนแปลง

ฉ. ประชากรวัยแรงงานและอาชีพของประชากร

1. ประชากรวัยแรงงาน (แผนภูมิ 4.8)

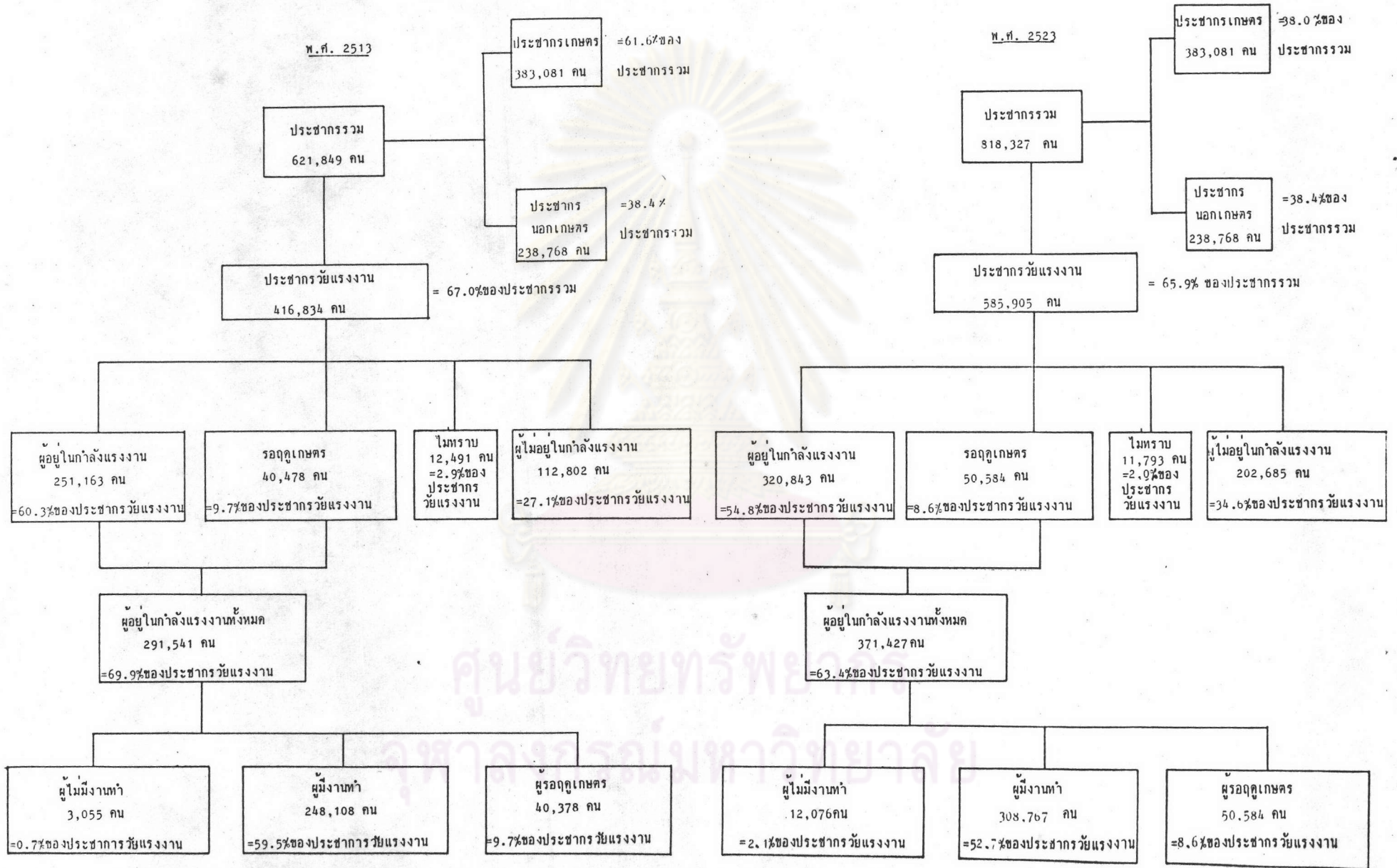
ในปี พ.ศ. 2513 ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดสงขลา คือ ประมาณร้อยละ 61.6 เป็นประชากรในภาคการเกษตร มีเพียงร้อยละ 38.4 ที่เป็นประชากรนอกภาคการเกษตร ดังนั้นประชากรวัยแรงงานจึงเป็นประชากรที่ทำงานในภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ประชากรวัยแรงงาน มีประมาณ 416,834 คน หรือร้อยละ 67 ของประชากรรวม ซึ่งแบ่งออกเป็นประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานประมาณ 251,163 คน หรือร้อยละ 60.3 ของประชากรวัยแรงงาน ผู้ไม่อยู่ในวัยแรงงานประมาณ 112,802 คน หรือร้อยละ 27.1 ของประชากรวัยแรงงาน และผู้รอฤดูกาลอีก 40,378 คน หรือร้อยละ 9.7 ของประชากรวัยแรงงาน ในบรรดาผู้อยู่ในกำลังแรงงานจะเป็นผู้มีงานทำถึงร้อยละ 59.5 และผู้ไม่มีงานทำเพียงร้อยละ 0.7

ในปี พ.ศ. 2523 ประชากรเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงลดลงและไปเพิ่มขึ้นในภาคนอกเกษตร ส่วนประชากรวัยแรงงาน ซึ่งรวมถึงผู้อยู่ในกำลังแรงงาน ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงานและผู้รอฤดูกาล มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น สำหรับผู้ไม่มีงานทำมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ซึ่งชี้ให้เห็นถึงภาวะการว่างงานที่เริ่มก่อตัวขึ้นในภาคการเกษตร

ในเขตเทศบาลของจังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2523 มีจำนวนประชากรวัยแรงงานประมาณ 130,131 คน หรือร้อยละ 75.4 ของประชากรรวมในเขตเทศบาล ในจำนวนของประชากรวัยแรงงานจะเป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน ประมาณ 69,813 คน หรือร้อยละ 53.7 และอีกร้อยละ 0.1 เป็นผู้รอฤดูกาล จะเห็นว่า ประมาณครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 50.7 ของประชากรวัยแรงงานเป็นผู้ที่มีงานทำ และมีประมาณ 2.9 ที่เป็นผู้ไม่มีงานทำ

ประชากรวัยแรงงานในระดับอำเภอ (ตาราง ผ.ค.14) พบว่า มีจำนวน

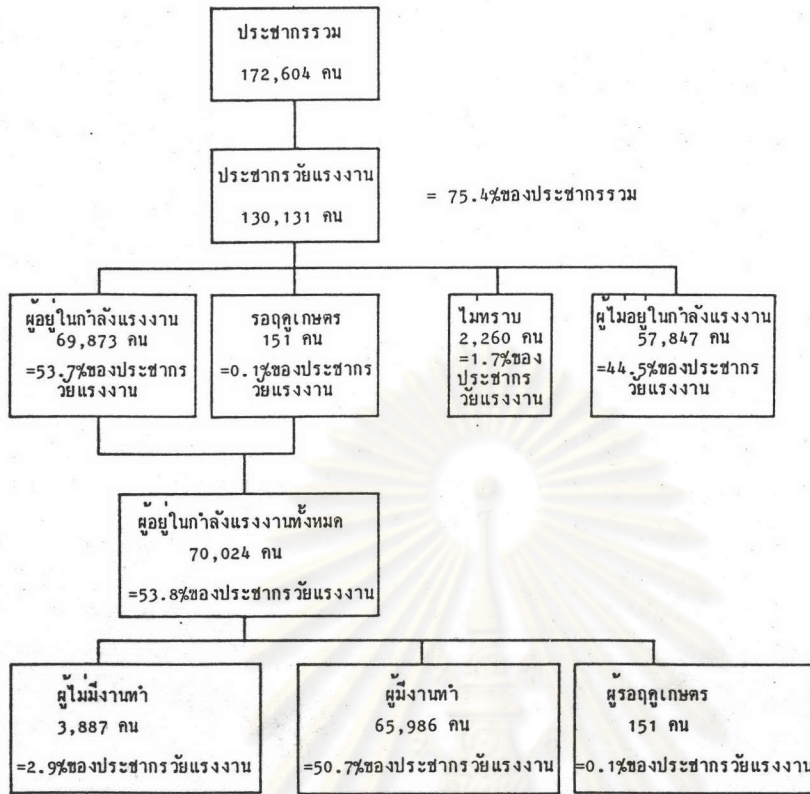
แผนภูมิ 4.8 ประชากรวัยแรงงานของจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2513 และ พ.ศ. 2523

ที่มา: ตาราง พ.ศ.12

ที่มา: ตาราง พ.ศ.13

แผนภูมิ 4.9 ประชากรวัยแรงงานและกำลังแรงงานของเขตเทศบาลในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2523

ที่มา: ตารางพ.ศ.11

ตารางที่ 4.19 การประกอบอาชีพของประชากรในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดสงขลา

อำเภอ	อาชีพ						บริการ
	เกษตรกรรม					อุตสาหกรรม	
	ทำนา	ทำสวน ยางพารา	ทำสวน ผลไม้	เลี้ยงสัตว์	ประมง		
เมืองสงขลา	●	○	○	○	○	○	○
จะนะ	○	○	○	○	○	○	○
เทพา	○	○	○	●	○	—	○
นาทวี	○	●	○	—	—	○	○
ระโนด	●	—	—	○	○	—	○
รัษฎา	○	●	○	—	—	—	—
สทิงพระ	●	—	○	—	○	○	○
สะบ้าย้อย	—	●	○	—	—	—	○
สะเตกา	○	●	○	○	—	○	○
หาดใหญ่	○	●	○	○	○	○	●

หมายเหตุ ● อาชีพหลัก
○ อาชีพรอง
○ อาชีพที่ไม่สำคัญนัก

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประชากรวัยแรงงานมากน้อยแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ อำเภอที่มีประชากรวัยแรงงานมากที่สุด คือ อำเภอหาดใหญ่ รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา ในระยะเวลา 10 ปี มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรวัยแรงงานโดยเพิ่มขึ้นทุกอำเภอ และเพิ่มขึ้นมากที่สุดที่อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมืองสงขลา ซึ่งเป็นเพราะทั้งสองอำเภอเป็นแหล่งงานของจังหวัด ส่วนอำเภอที่มีประชากรวัยแรงงานเพิ่มขึ้นน้อย ได้แก่ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับลักษณะสภาพภูมิประเทศ

2. ลักษณะอาชีพ

อาชีพของประชากรจังหวัดสงขลา พอจะแยกเป็น 3 กลุ่ม คือ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ได้แก่ การทำนา ทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้ ประมง และเลี้ยงสัตว์ อาชีพเกี่ยวกับอุตสาหกรรม และอาชีพเกี่ยวกับการค้าและการบริการ

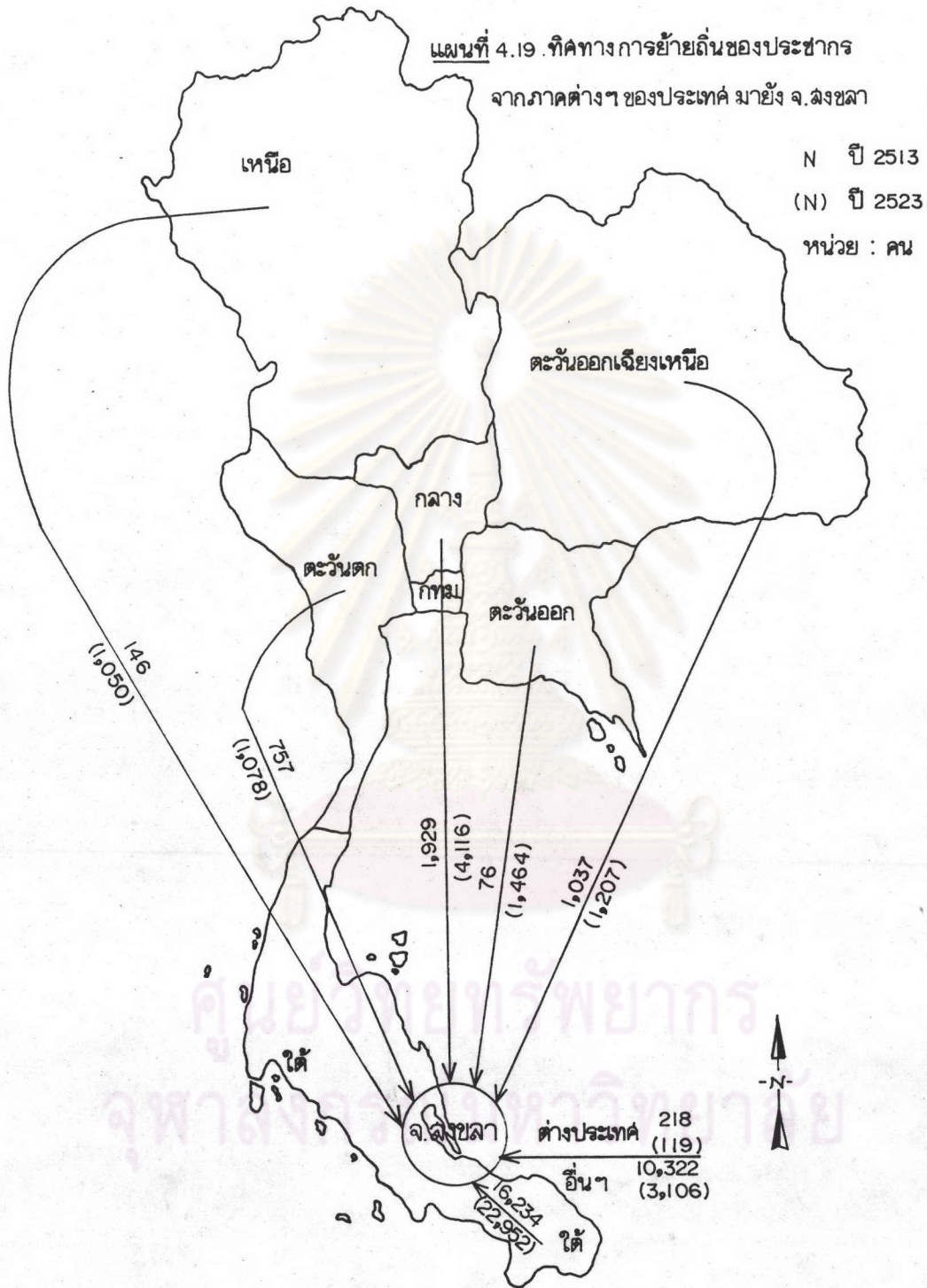
ลักษณะเด่น ๆ ของอาชีพในแต่ละอำเภอ (ตาราง 4.19) จะเห็นว่า อาชีพการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพที่สำคัญมากอาชีพหนึ่ง โดยเป็นอาชีพหลักของอำเภอต่าง ๆ คือ อำเภอนาทวี อำเภอรัตภูมิ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอสะเดา และอำเภอหาดใหญ่ อาชีพการทำนามีการทำกันมากในเขตอำเภอเมืองสงขลา อำเภอระโนด และอำเภอสทิงพระ สำหรับอาชีพบริการเป็นอาชีพหลักในอำเภอหาดใหญ่อำเภอเดียวเท่านั้น

ช. ทิศทางการย้ายถิ่น

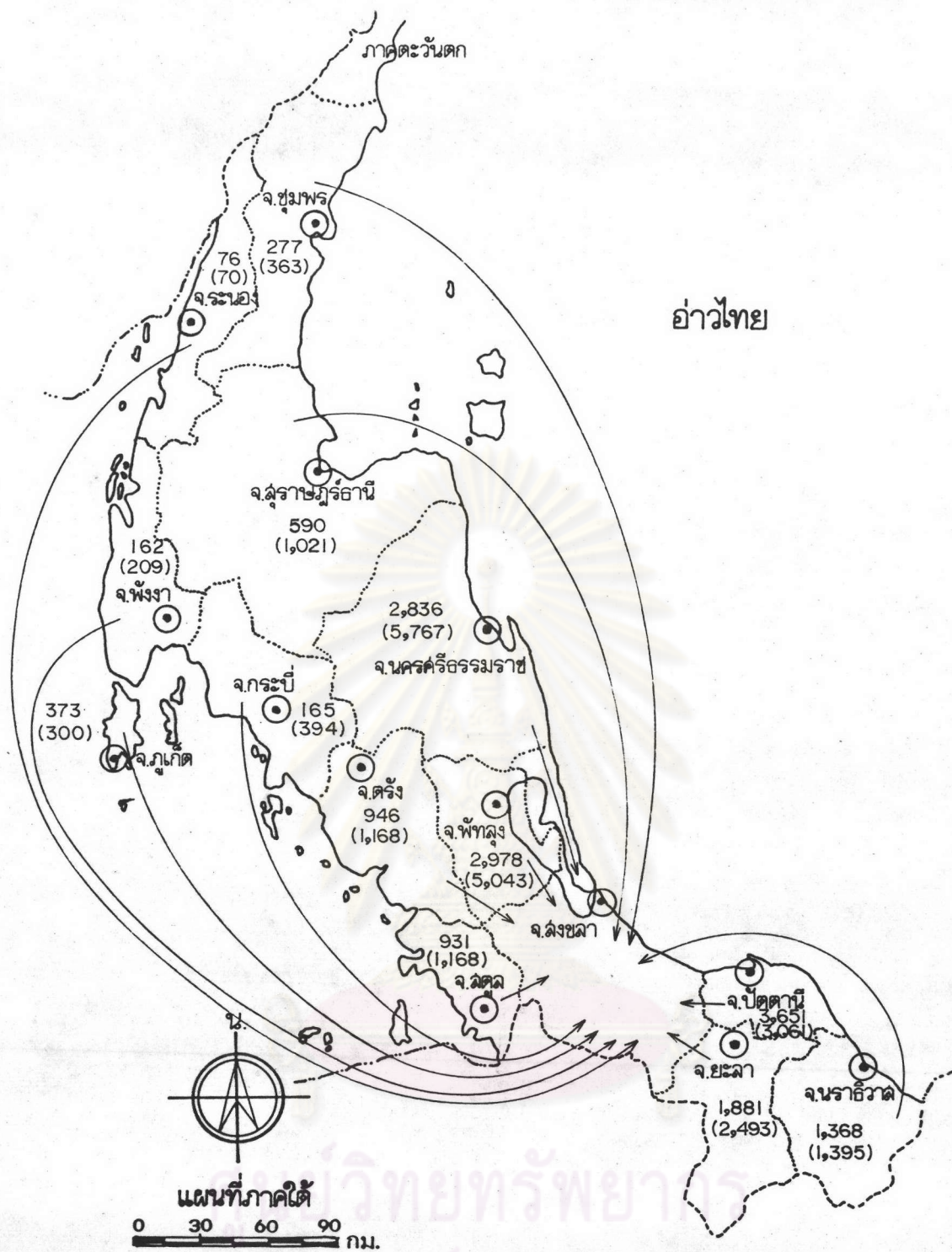
การย้ายถิ่นของประชากรในที่นี้แยกเป็น 2 ลักษณะ คือการย้ายถิ่นภายในจังหวัด และการย้ายถิ่นจากที่อื่น ๆ ภายนอกจังหวัด

ปี พ.ศ. 2513 การย้ายถิ่นในจังหวัด และการย้ายถิ่นมาจากที่อื่นมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ตาราง: ผ.ค.8) กล่าวคือ ประชากรที่ย้ายภายในจังหวัดมีประมาณ 31,094 คน หรือร้อยละ 50.3 ของจำนวนประชากรที่ย้ายถิ่น และอีก 30,501 คน หรือร้อยละ 49.3 เป็นประชากรที่ย้ายถิ่นมาจากจังหวัดอื่น การย้ายถิ่นที่มาจากที่อื่น พบว่า เป็นการย้ายมาจากภาคใต้สูงที่สุดถึงร้อยละ 53.2 ของประชากรย้ายถิ่นทั้งหมด ประชากรที่ย้ายมาจากภาคอื่น ๆ

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดลพบุรี

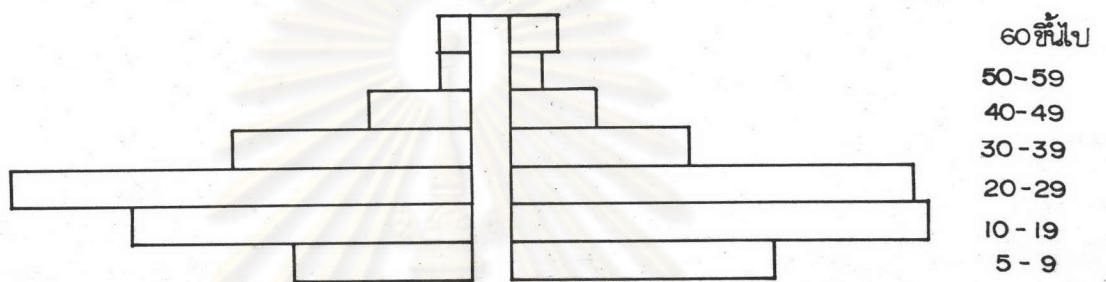
ที่มา :- ตาราง ผ.ค.8

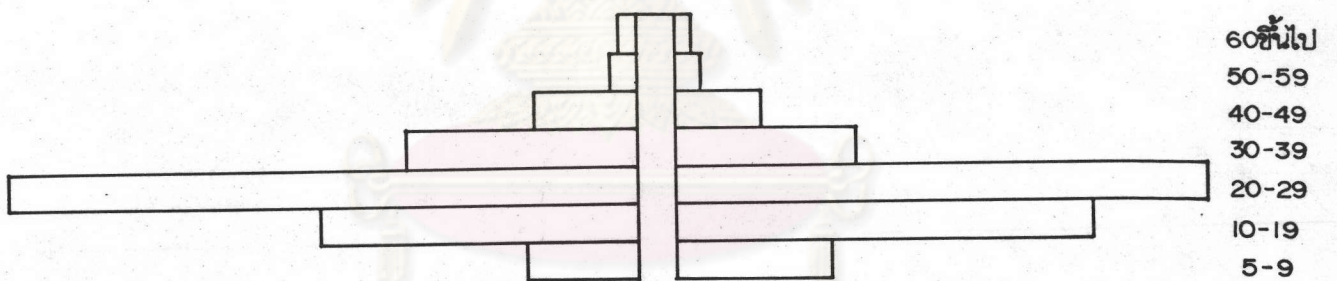
ที่มา :- ตาราง ผ.ค. 8

	การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา	แผนที่ 4.20
	แสดง ทิศทางการย้ายถิ่นของประชากรจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ - มายังจังหวัดสงขลา ลักษณะ N ปี 2513 (N) ปี 2523 หน่วย : คน	

ปีพ.ศ.2513

ปีพ.ศ.2523

ที่มา:- ตาราง ผ.ค.10

แผนภูมิ 4.10 โครงสร้างอายุประชากรที่ย้ายเข้ามาในจังหวัดลงขลา

มีบ้างแต่ไม่มากนัก และส่วนใหญ่เป็นการย้ายมาจากภาคกลางมากกว่าภาคอื่น ๆ (แผนที่ 4.19) ในบรรดาประชากรของจังหวัดที่ย้ายเข้ามายังจังหวัดสงขลา พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นประชากรในจังหวัดใกล้เคียงรอบ ๆ จังหวัดสงขลา (แผนที่ 4.20) กล่าวคือจังหวัดที่มีจำนวนประชากรย้ายถิ่นเข้ามามากที่สุด ได้แก่จังหวัดปัตตานี (3,651 คน) รองลงมาได้แก่จังหวัดพัทลุง (2,978 คน) นครศรีธรรมราช (2,836 คน) ยะลา (1,881 คน) นราธิวาส (1,368 คน) ตรัง (946 คน) และจังหวัดสตูล (931 คน) ตามลำดับ

ปี พ.ศ. 2523 ลักษณะการย้ายถิ่นของประชากรมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย โดยการย้ายภายในจังหวัด มีการย้ายถิ่นลดลงเหลือประมาณ 24,752 คน หรือร้อยละ 43.7 ของประชากรย้ายถิ่นทั้งหมด ส่วนการย้ายถิ่นจากที่อื่นมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 35,041 คน หรือร้อยละ 56.2 ของประชากรย้ายถิ่นทั้งหมด การย้ายถิ่นที่มาจากที่อื่นเป็นการย้ายมาจากภาคใต้สูงสุดถึงร้อยละ 60.5 ของประชากรย้ายถิ่นที่มาจากที่อื่นทั้งหมด จังหวัดที่มีการย้ายถิ่นเข้ามามากที่สุดยังคงเป็นจังหวัดใกล้เคียงรอบ ๆ เช่นเดิม เมื่อพิจารณาประกอบกับโครงสร้างอายุประชากรที่ย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดสงขลา (แผนภูมิ 4.10) ทั้งปี พ.ศ. 2513 และ 2523 พอจะสรุปได้ว่า เป็นการย้ายเข้ามาเพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจ คือการหางานทำ ทั้งนี้เพราะอายุประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยแรงงาน โดยมีอายุประมาณ 10 - 39 ปี กล่าวเฉพาะจังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งงานทั้งด้านอุตสาหกรรม บริการ อีกทั้งมีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้สะดวก จึงเป็นเหตุให้ประชากรในจังหวัดใกล้เคียงอพยพย้ายถิ่นเข้ามา

สรุป

จากลักษณะการกระจายตัว ขนาด ความหนาแน่น การเปลี่ยนแปลง โครงสร้างอื่น ๆ เกี่ยวกับประชากร เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับลักษณะทางกายภาพของจังหวัดสงขลา จะแบ่งพื้นที่ที่มีลักษณะแตกต่างกันทางกายภาพและประชากรออกเป็น 4 บริเวณ ดังนี้

1. บริเวณตอนเหนือของจังหวัด ได้แก่อำเภอสะทิงพระ อำเภอระโนด และกิ่งอำเภอกระเส็นสี พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูกข้าวและตาลโตนด มีขนาดประชากรปานกลาง มีการตั้งถิ่นฐานโดยอยู่กันอย่างกระจุกตัว ทั้งนี้เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่มีขนาดค่อนข้างเล็ก ประชากรส่วนมากมีอาชีพ

ทำนา ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นประชากรชนบท และอยู่ในภาคการเกษตร พื้นที่ดังกล่าวนี้ มีการเพิ่มประชากรจำนวนน้อย และเพิ่มช้า อีกทั้งมีการย้ายออกมากในอำเภอสังขละ

2. บริเวณตอนกลางของจังหวัด ได้แก่อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมืองสงขลาเป็นที่ตั้งของหน่วยงานของราชการ เป็นศูนย์กลางการบริหาร เป็นเมืองท่า และเป็นเมืองท่องเที่ยว และหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางด้านการค้า การบริการ การคมนาคม ทั้งสองอำเภอเป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่มาก และมีการตั้งถิ่นฐานของประชากรอยู่อย่างหนาแน่น มีการอพยพย้ายถิ่นของประชากรจากที่อื่นเข้ามายังพื้นที่มาก การเพิ่มของประชากรในบริเวณนี้มีการเพิ่มในปริมาณมากและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. บริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด ได้แก่อำเภอรัตภูมิ อำเภอสะเดา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูง มีการทำสวนยางกันมาก บริเวณอำเภอรัตภูมิ มีแหล่งแร่แบไรท์สำคัญของภาคใต้ และอำเภอสะเดาเป็นอำเภอชายแดนที่มีการติดต่อกับชายกับประเทศมาเลเซีย บริเวณอำเภอทั้งสองจึงมีความได้เปรียบโดยมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นนอกเหนือจากการเกษตร ลักษณะการกระจายตัวของประชากร มีขนาดปานกลางค่อนข้างมาก การตั้งถิ่นฐานจะกระจายอยู่ห่าง ๆ บนพื้นที่ มีการเพิ่มของประชากรอยู่ในกลุ่มปานกลาง

4. บริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด ได้แก่อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และกิ่งอำเภอนาทมอม พื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นป่าและภูเขา มีการทำสวนยางพารา และการทำนาบ้างเล็กน้อย การกระจายตัวของประชากรในบริเวณนี้เบาบาง มีประชากรน้อย และตั้งถิ่นฐานโดยอยู่กันอย่างกระจายกันห่าง ๆ บนพื้นที่ การเพิ่มของประชากรเพิ่มขึ้นน้อยและช้า เป็นพื้นที่ที่ล้าหลังของจังหวัด และในบางครั้ง มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วย

จากพื้นที่ที่กล่าวมาข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มความเติบโตของประชากรซึ่งจะมีการตั้งถิ่นฐานกันอย่างหนาแน่น จะอยู่ในบริเวณตอนกลางของจังหวัด ในพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอหาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดประชากร และการตั้งถิ่นฐานคาดว่าจะมีการขยายมายังบริเวณใกล้เคียงตามแนวเส้นทางการคมนาคมที่สะดวก คือขยายออกไปทางคานตะวันตก ออกเฉียงใต้ ของจังหวัด คานอำเภอสะเดา และอำเภอรัตภูมิ

พื้นที่มีปัญหาและลาหลังของจังหวัด โดยมีการเพิ่มประชากรน้อยและมีการเคลื่อนย้ายออก ได้แก่ บริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด เช่น อำเภอกาฬสินธุ์ อำเภอสหัสขันธ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัดที่มีการลดลงของประชากร เช่น อำเภอสีกัน

รูปแบบการกระจายตัวของประชากรในจังหวัด ซึ่งเป็นไปตามลักษณะที่ได้อธิบายมา โดยตลอดนั้น มีลักษณะการกระจายตัวที่ไม่สม่ำเสมอ บางพื้นที่มีประชากรมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในบางพื้นที่มีประชากรเบาบางและมีการอพยพย้ายออก จึงอาจส่งผลให้เกิดปัญหาขึ้นในระยะยาว เช่น ปัญหาพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของประชากรมากเกินไป ในขณะที่พื้นที่ข้างเคียงมีประชากรน้อย เบาบาง และมีการละทิ้งพื้นที่นั้นไป ก่อให้เกิดสภาพพื้นที่ที่ลาหลังมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่พัฒนา และพื้นที่ลาหลังอย่างใดคุณลักษณะ ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดปัญหาด้านประชากร ปัญหาความแตกต่างของพื้นที่มากเกินไป

ข. การคาดคะเนประชากร

การคาดคะเนจำนวนประชากรในอนาคตของจังหวัดสงขลา ได้กำหนดแนวทางดังนี้

1. ช่วงเวลาของการคาดคะเน จะกำหนดไปตามช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือเมื่อสิ้นสุดท้ายของแผนพัฒนา ฉบับที่ 5, ฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 คือระยะเวลา 4, 9 และ 14 ปี นับจากปี พ.ศ. 2525 ดังนั้น ปีที่คาดคะเน คือ ปี พ.ศ. 2529 พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2539 ตามลำดับ

2. การเพิ่มของประชากรในอนาคต เป็นการเพิ่มตามธรรมชาติและการย้ายถิ่นในเกณฑ์ปกติ โดยไม่มีปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงประชากรอย่างมาก

3. การคาดคะเนในที่นี้ ใช้วิธี Geometric Extrapolation โดยมีสูตร ดังนี้

$$P_n = P_t (1 + r)^n$$

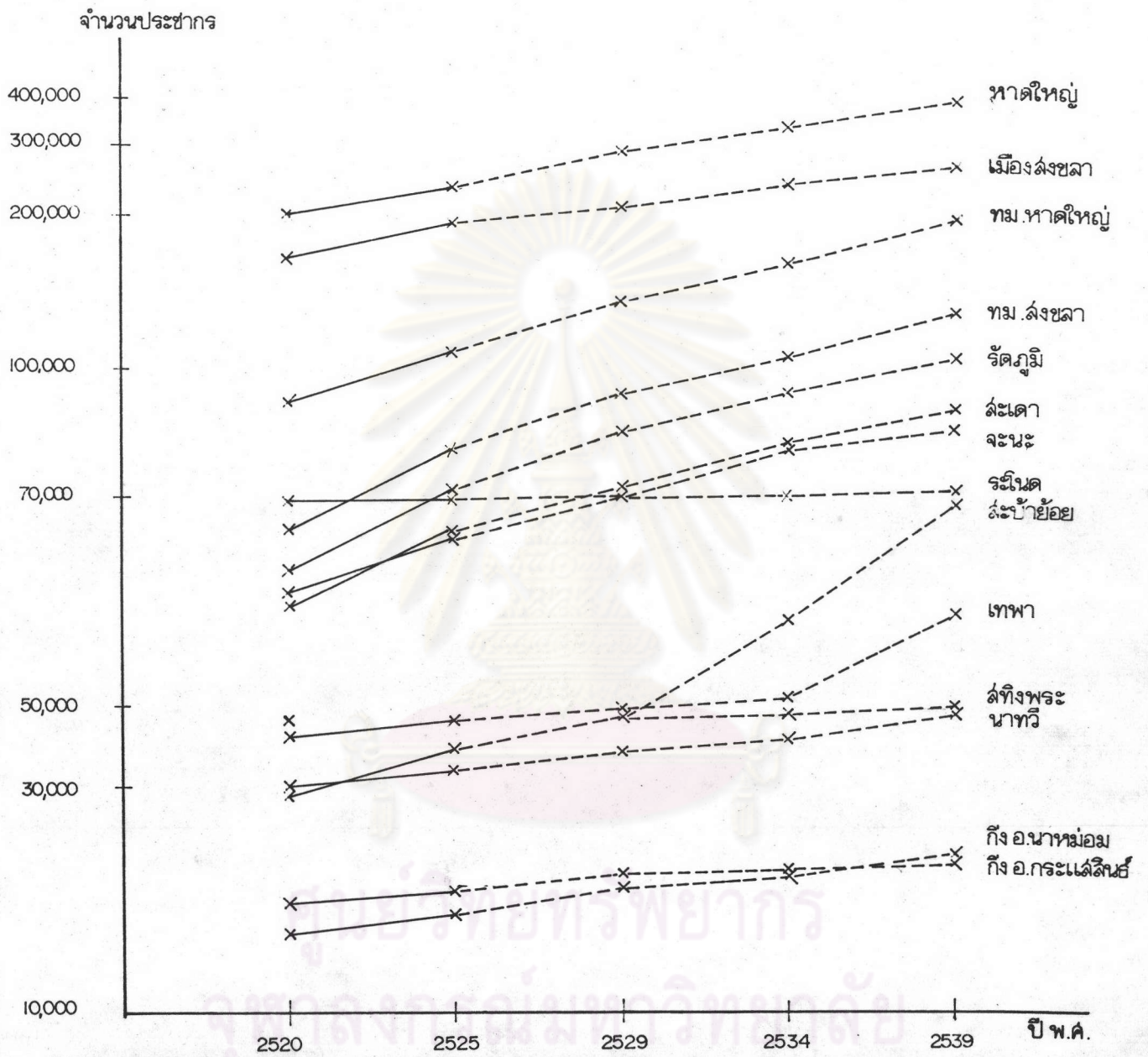
P_n คือ จำนวนประชากรที่คาดคะเน

P_t คือ จำนวนประชากรปีฐานที่ 2

ตารางที่ 4.20 การคาดคะเนประชากรในอนาคตของจังหวัดสงขลา

พื้นที่	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)	พ.ศ.2520	พ.ศ.2525	พ.ศ.2529	พ.ศ.2534	พ.ศ.2539
เทศบาลเมืองสงขลา	3.2	66,708	77,916	88,200	103,000	120,300
เทศบาลเมือง- หาดใหญ่	3.9	89,647	108,389	126,100	152,500	184,400
เมืองสงขลา	2.6	160,702	182,931	202,900	230,900	262,900
จะนะ	1.8	60,054	65,608	70,400	76,900	84,000
เทพา	1.6	41,810	45,230	48,100	52,100	56,300
นาทวี	2.3	30,114	33,699	36,800	41,200	46,100
ระโนด	0.3	69,055	69,153	69,200	69,300	69,400
รัตภูมิ	2.7	62,518	71,396	79,300	90,600	103,500
สทิงพระ	0.7	44,586	45,220	46,500	48,100	49,900
สะเตกา	2.0	59,525	65,712	71,100	78,500	86,600
สะบ้าย้อย	4.5	29,755	37,056	44,100	55,000	68,500
หาดใหญ่	3.4	202,695	239,250	273,100	322,400	380,600
กิ่ง อ.กระแสสินธุ์	1.0	16,352	17,213	17,900	18,800	19,800
กิ่ง อ.นาหม่อม	1.9	14,353	15,806	17,000	18,800	20,700
จ.สงขลา	2.3	792,474	888,274	976,400	1,102,600	1,248,300

แผนภูมิ 4.11 ประมาณการเพิ่มของประชากรจังหวัดสงขลาถึงปีพ.ศ. 2539

ที่มา : ตารางที่ 20

n คือ จำนวนปีระหว่าง $P_n - P_t$

P_0 คือ จำนวนประชากรปีฐานแรก

r คือ อัตราการเพิ่มของประชากร

4. ในการคาดคะเนนี้ใช้ข้อมูลประชากร 2 ช่วงปี คือ ปี พ.ศ. 2520 และ 2525

จากการแทนค่าในสูตรข้างต้น สามารถคาดคะเนจำนวนประชากรในอนาคตของ จังหวัดสงขลา (แผนภูมิ 4.11 และ ตาราง 4.20) กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2529 จะมีประชากร ประมาณ 976,400 คน เพิ่มขึ้นเป็น 1,102,600 คน ในปี พ.ศ. 2534 และในปี 2539 ซึ่งเป็น ช่วงเวลาระยะสุดท้ายของการศึกษา จังหวัดสงขลาจะมีประชากรถึง 1,248,300 คน ซึ่งจัดว่า เป็นจังหวัดที่มีประชากรขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง พิจารณาในระดับอำเภอคาดว่าจะมีประชากรเพิ่มขึ้น มากในเขตอำเภอหาดใหญ่และอำเภอเมืองสงขลา โดยเพิ่มมากในเขตเทศบาลของทั้งสองอำเภอ ดังจะเห็นว่า จำนวนประชากรในอนาคตของเทศบาลจะมีสัดส่วนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรทั้ง อำเภอ พื้นที่ที่มีการเพิ่มของประชากรในเขตป่านกลาง ได้แก่ อำเภอสะเตกา อำเภอจะนะ และ อำเภอรัตภูมิ พื้นที่ที่มีประชากรเพิ่มขึ้นในสัดส่วนค่อนข้างคงที่ ได้แก่ อำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ อำเภอนาทวี กิ่งอำเภอกระแสดินและกิ่งอำเภอนาหม่อม ในพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรในอนาคต เพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างน่าสังเกต คือ อำเภอเทพาและอำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งคาดว่าพื้นที่ดังกล่าว สามารถจะรองรับประชากรได้มากนั่นเอง ถ้าหากมีการพัฒนาพื้นที่ล้าหลังน้อยอย่างจริงจังในอนาคต

โครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐานทางกายภาพ และสังคม

ก. โครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐานทางกายภาพ

1. ระบบไฟฟ้า

กระแสไฟฟ้าในภาคใต้ ผลิตโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และการ ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคทำหน้าที่จำหน่ายกระแสไฟฟ้า ทั้งนี้โดยการรับซื้อจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ อีก ทอดหนึ่ง แหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าที่สำคัญ ๆ ของภาคใต้แก่โรงไฟฟ้าน้ำมันที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โรงไฟฟ้าลิกไนต์ที่จังหวัดกระบี่ โรงไฟฟ้าพลังไอน้ำที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โรงไฟฟ้ากังหันแก๊สและดีเซล (เป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าเสริมช่วงที่ขาดแคลน) นอกจากนี้ยังได้แก่

กระแสไฟฟ้าที่จ่ายจากภาคกลาง (เข้าทางจังหวัดชุมพร) รวมทั้งจากมาเลเซีย (เข้าทางอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา)

จังหวัดสงขลา มีโรงไฟฟ้ากังหันแก๊สอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ มีกำลังผลิตสูงสุด 45 ม.พ มีสถานีไฟฟ้าย่อยหาดใหญ่ ซึ่งมีหม้อแปลงไฟฟ้าที่ใช้เพื่อลดแรงดันไฟฟ้า มีสถานีจ่ายไฟ 18 สถานี ที่รับกระแสไฟฟ้าจากสถานีไฟฟ้าย่อย สถานีจ่ายไฟดังกล่าวจะกระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ดังตารางข้างล่างนี้

ตาราง 4.21 จำนวนและที่ตั้งของสถานีจ่ายกระแสไฟฟ้าของจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2525

พื้นที่	ที่ตั้งสถานีจ่ายกระแสไฟฟ้า	จำนวน (แห่ง)
อ. เมืองสงขลา	สถานีไฟฟ้าหัวเขา ต. หัวเขา	1
อ. จะนะ	สถานีไฟฟ้าจะนะ ต.จะนะ, สถานีไฟฟ้าควนมัต	2
อ. เทพา	สถานีไฟฟ้าเทพา ต.เทพา	1
อ. นาทวี	สถานีไฟฟ้านาทวี ต.นาทวี	1
อ. ระโนด	สถานีไฟฟ้าระโนด ต.ระโนด	1
อ. รัตภูมิ	สถานีไฟฟ้ารัตภูมิ ต.กำแพงเพชร, สถานีไฟฟ้าควนเนียง ต.รัตภูมิ	2
อ. สทิงพระ	สถานีไฟฟ้าสทิงพระ ต. สทิงพระ	1
อ. สะเตา	สถานีไฟฟ้าคลองแงะ ต.พังลา, สถานีไฟฟ้าปรึก ต.ปรึก, สถานีไฟฟ้าปากังเบซาร์ ต.ปากังเบซาร์	3
อ. สะบ้าย้อย	สถานีไฟฟ้าสะบ้าย้อย ต.สะบ้าย้อย	1
อ. หาดใหญ่	สถานีไฟฟ้าบ้านพรุ ต.บ้านพรุ, สถานีไฟฟ้าทุ่งลุง ต.พะตง	2
กิ่งอ. กระแสสินธ์	สถานีไฟฟ้ากระแสสินธ์ ต. เชียงแส	1
กิ่งอ. นาหม่อม	สถานีไฟฟ้านาหม่อม ต.นาหม่อม, สถานีไฟฟ้าทุ่งขมิ้น ต.ทุ่งขมิ้น	2

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 9 จังหวัดยะลา

ตารางที่ 4.2 2 จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าและจำนวนพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ในจังหวัดสงขลา

อำเภอ	จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)								จำนวนพลังงานที่ใช้ (Gwh)	
	พ.ศ.2522				พ.ศ.2523				พ.ศ.	พ.ศ.
	บ้านพักอาศัย	ธุรกิจขนาดย่อม	อื่น ๆ	รวม	บ้านพักอาศัย	ธุรกิจขนาดย่อม	อื่น ๆ	รวม	2522	2523
เมืองสงขลา	11,923	163	165	12,251	13,033	148	217	13,398	43.8	47.8
จะนะ	1,811	-	17	1,828	2,616	1	19	2,636	0.7	1.0
เทพา	473	3	5	481	503	5	3	511	0.3	0.3
นาทวี	839	8	7	854	915	11	9	935	3.6	4.2
ระโนด	848	4	8	860	2,096	5	16	2,117	0.6	0.9
รัตภูมิ	1,429	14	4	1,447	1,860	13	24	1,897	1.8	2.2
สทิงพระ	232	-	2	234	701	1	3	705	0.1	0.2
สะเดา	2,394	27	15	2,436	2,727	30	11	2,768	4.2	4.9
สะบ้าย้อย	404	4	10	418	556	5	10	571	0.4	0.5
หาดใหญ่	5,750	80	69	5,899	7,776	99	82	7,957	99.9	112.5
รวม	26,103	303	302	26,708	32,783	318	394	33,495	155.2	174.4

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสงขลา

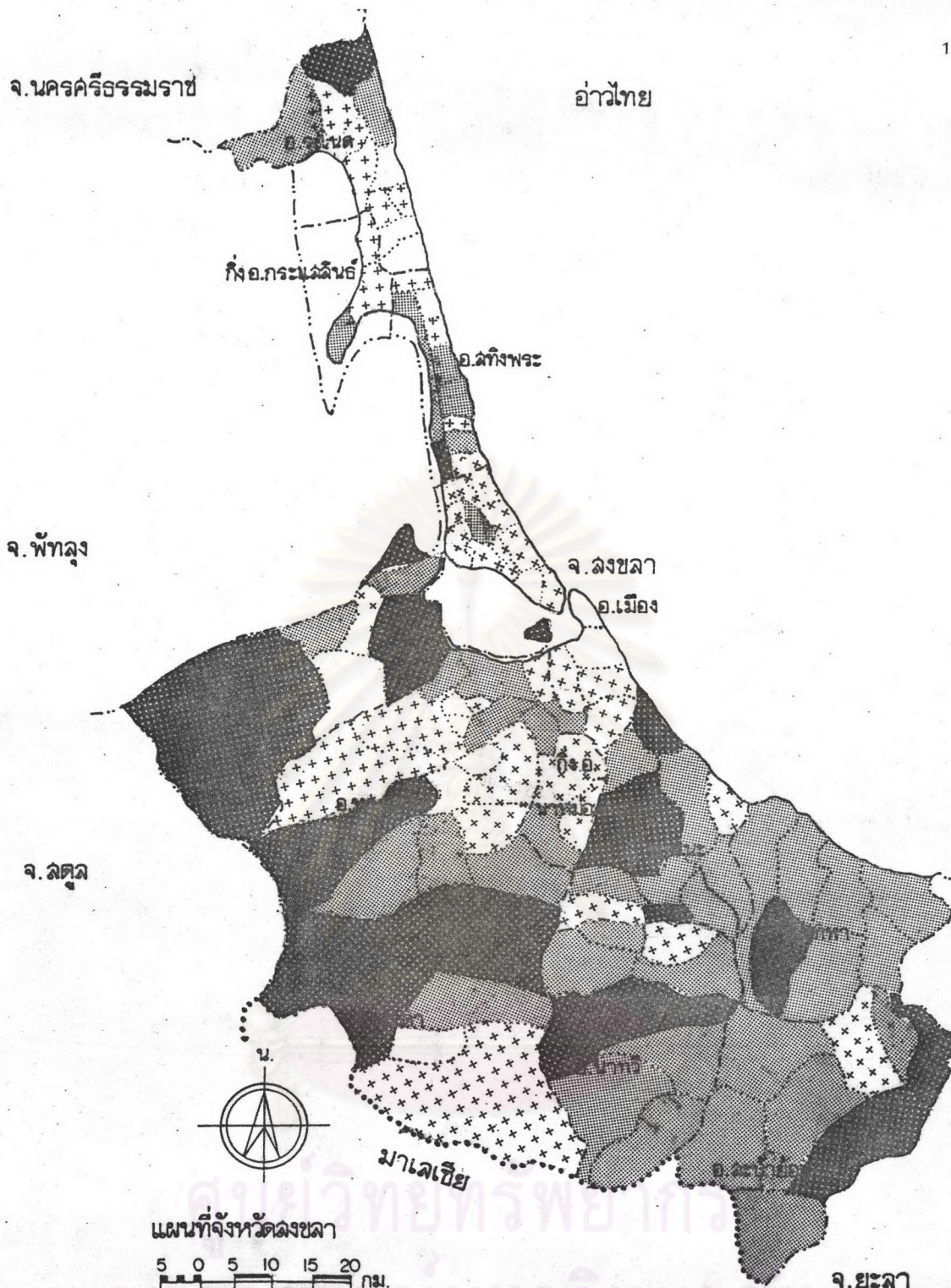
ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประชากรในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ.2522 - 2523 (ตารางที่ 4.22) พบว่า ผู้ใช้ไฟฟ้ารายใหญ่ที่สุดคือ บ้านพักอาศัย รองลงมาคือ ธุรกิจขนาดย่อม ซึ่งได้แก่ โรงแรม โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เป็นต้น อัตราการเพิ่มของจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าในช่วงปีดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 25 ทั้งนี้เป็นการเพิ่มในเขตอำเภอเมืองสงขลา อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอสะเดา ซึ่งมีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 40.0, 23.7 และ 8.3 ตามลำดับ ของจำนวนรายทั้งหมดในปี พ.ศ.2523 ส่วนอำเภอที่มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าน้อยที่สุด คือ อำเภอเทพา คิดเป็นร้อยละ 1.5 ของจำนวนรายทั้งหมด

จำนวนพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ในจังหวัด จะเห็นว่า มีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 12.4 จากปี พ.ศ.2522 พื้นที่มีการใช้หรือบริโภคมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่ กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2523 อำเภอเมืองสงขลาบริโภคจำนวน 47.8 GWh. คิดเป็นร้อยละ 27.4 ของจำนวนพลังงานไฟฟ้าทั้งจังหวัด อำเภอหาดใหญ่บริโภคจำนวน 112.5 GWh. คิดเป็นร้อยละ 64.5 ของจำนวนพลังงานไฟฟ้าทั้งจังหวัด จากปริมาณไฟฟ้าที่ทั้งสองอำเภอบริโภคคิดเป็นร้อยละ 91.9 ของทั้งจังหวัด ส่วนอำเภออื่น ๆ มีการใช้ไฟฟ้าในสัดส่วนเล็กน้อยเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับอำเภอเมืองสงขลาและอำเภอหาดใหญ่

จากจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าและปริมาณไฟฟ้าในอำเภอต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมากนั้น คาดว่าเป็นเพราะว่าในเขตอำเภอเมืองสงขลา อำเภอหาดใหญ่ เป็นพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ และมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมากนั่นเอง

ก) แนวโน้มในอนาคต

การใช้ไฟฟ้าในอนาคตของจังหวัดสงขลา ตามการประมาณความต้องการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคคาดว่า ระหว่างปี พ.ศ.2525 - 2532 ความต้องการไฟฟ้าสูงสุดจะสูงขึ้นจากเดิม (ปี พ.ศ.2524) 44.7 MW. เป็น 130.9 MW. ในปี พ.ศ.2532 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.4 ต่อปีโดยเฉลี่ย ส่วนความต้องการพลังงานไฟฟ้าก็เพิ่มขึ้นในสัดส่วนเดียวกัน จากตัวเลขประมาณการดังกล่าว (ตาราง ผ.ก.5) ซึ่งให้เห็นว่า แหล่งผลิตพลังงานไฟฟ้าจะต้องมีการจัดเตรียมโครงการให้พร้อมเพื่อตอบสนองความต้องการการใช้ไฟฟ้าของจังหวัด ทั้งนี้เพราะกำลัง

ที่มา- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสงขลา

	<p>การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา</p>	<p>แผนที่ 4.21</p>
	<p>แสดง สภาพการขาดแคลนไฟฟ้าในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2525 ดัชนีสัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ขาดแคลนมาก 7-9 หมู่บ้าน ขาดแคลนปานกลาง 4-6 หมู่บ้าน ขาดแคลนน้อย 1-3 หมู่บ้าน ไม่ขาดแคลน 	

ผลิตไฟฟ้าของแหล่งผลิตไฟฟ้าในปัจจุบันไม่สามารถรองรับความต้องการในอนาคตได้

ข) การกระจายบริการไฟฟ้าในระดับตำบล

จังหวัดสงขลามีหมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 897 หมู่บ้าน ในจำนวนนี้มีหมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ 462 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 51.5 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด จากแผนที่ 4.21 พบว่า ในตำบลต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมีไฟฟ้าใช้แล้วทั้งสิ้น เพียงแต่ขาดแคลนในบางหมู่บ้าน พื้นที่โดยทั่วไปมีการขาดแคลนในระดับปานกลาง กล่าวคือภายในตำบลจะมีเพียง 4-6 หมู่บ้านเท่านั้นที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ถ้าพิจารณาภาพรวม จะเห็นได้ว่าอำเภอเมืองสงขลา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสติงพระ กิ่งอำเภอนาหม่อม และกิ่งอำเภอกระเสีสิทธิ์ มีไฟฟ้าใช้อย่างค่อนข้างทั่วถึง แทบทุกหมู่บ้าน ทั้งนี้เพราะอำเภอเมืองสงขลาและอำเภอหาดใหญ่นั้น มีสถานีย่อยที่จ่ายไฟฟ้าได้ทั่วทั้งบริเวณ ส่วนอำเภอสติงพระและกิ่งอำเภอทั้งสองนั้น อยู่ในบริเวณที่มีการให้บริการจึงทำให้ไม่ขาดแคลนไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) คาดว่าหมู่บ้านทุกหมู่บ้านของจังหวัดสงขลา จะมีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึงทั้งหมด ทั้งนี้เพราะการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้จัดทำโครงการเร่งรัดพัฒนาไฟชนบท โดยจะเร่งรัดการจ่ายไฟฟ้าเข้าหมู่บ้านในพื้นที่ชนบทซึ่งหมู่บ้านจำนวน 462 หมู่บ้านดังกล่าว เป็นพื้นที่เป้าหมายในโครงการดังกล่าวด้วย

ค) สภาพปัญหา

ปัจจุบันความต้องการใช้ไฟฟ้าของจังหวัดยังสูงกว่า supply และในอนาคตความต้องการก็ยิ่งเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะในพื้นที่จังหวัดมีการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมบริการต่าง ๆ ในขณะที่พื้นที่ชนบทที่ขาดแคลน เมื่อมีการเร่งรัดการจ่ายไฟฟ้าเข้าไปถึงพื้นที่แล้ว จะส่งผลให้มีการใช้ไฟฟ้ามามากขึ้น ซึ่งอัตราการเพิ่มของจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าและพลังงานไฟฟ้าจะต้องได้สัดส่วนกับกำลังการผลิตไฟฟ้าด้วย ปัญหาเกี่ยวกับบริการไฟฟ้าในพื้นที่จังหวัด คือการขาดแคลนแหล่งกำเนิดไฟฟ้าโดยตรง

2. ระบบประปาและน้ำใช้

ระบบน้ำใช้ของจังหวัดสงขลา แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทน้ำใช้ในชุมชนเมือง และในชนบท (แผนที่ 4.22)

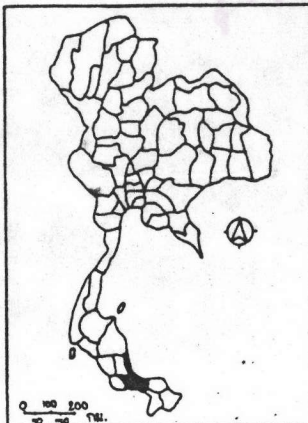
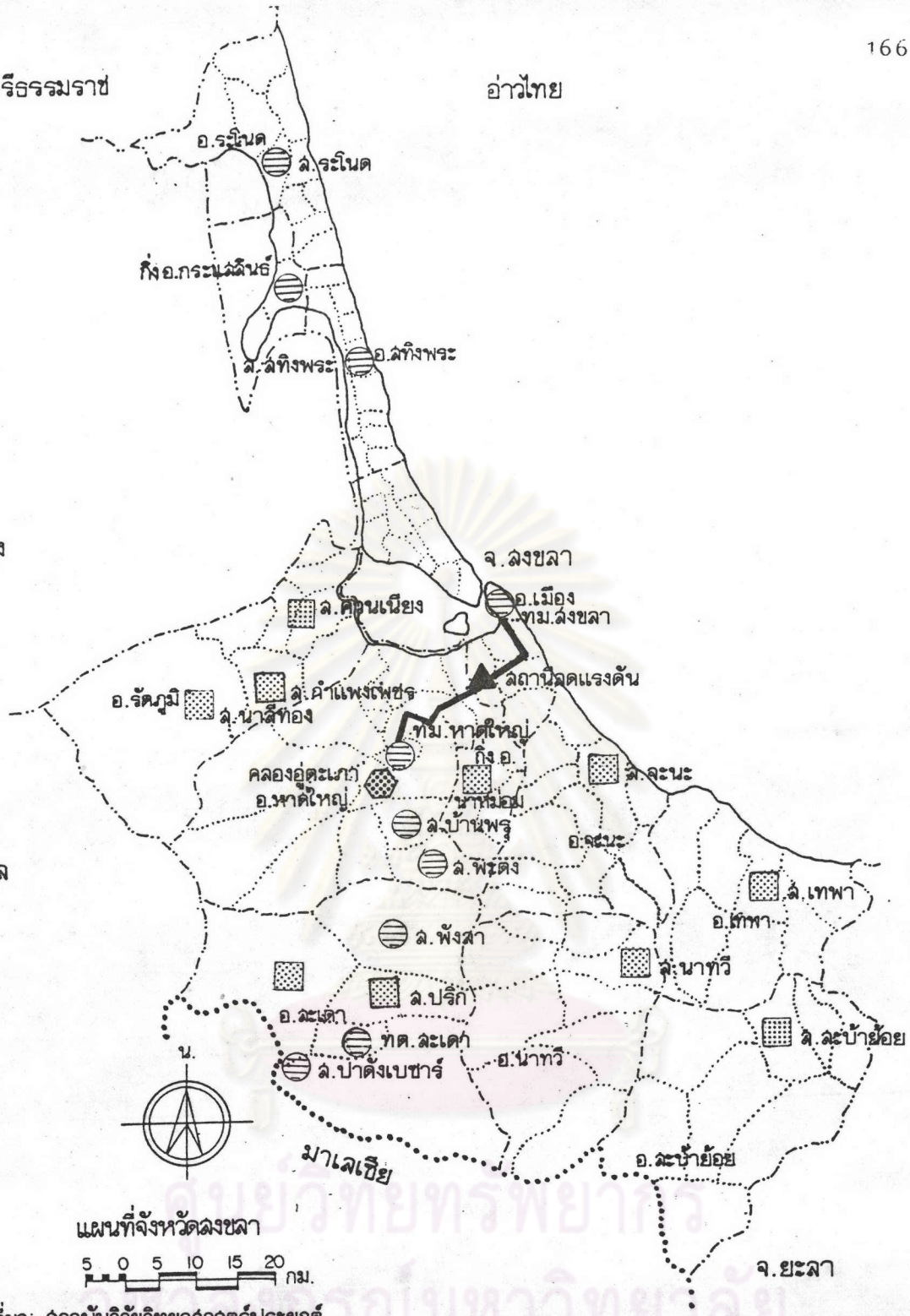
จ. นครศรีธรรมราช

อ่าวไทย

จ. พัทลุง

จ. สตูล

จ. ยะลา

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา	แผนที่ 4.22
แสดง ระบบประปาและน้ำใช้ในจังหวัดสงขลา	
สัญลักษณ์	
	แหล่งน้ำดิบ
	ชุมชนที่มีน้ำประปาใช้
	ชุมชนที่ยังไม่มีน้ำประปาใช้
	โครงข่ายระบบน้ำประปา
	พื้นที่ชนบท ยังไม่มีน้ำประปาใช้

ก) น้ำใช้ในชุมชนเมือง

น้ำใช้ในชุมชนเมือง อาศัยน้ำประปา ซึ่งดำเนินการโดยการประปาส่วนภูมิภาค ในจังหวัดสงขลา มีสำนักงานและโรงงานผลิตน้ำประปาอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ โดยอาศัยแหล่งน้ำดิบจากคลองอู่ตะเภา ซึ่งไหลผ่านอำเภอหาดใหญ่ และมีน้ำตลอดปี ปัจจุบันมีกำลังผลิตประมาณ 24,000 ลบ.ม./วัน หรือ 1,000 ลบ.ม./ชม. สามารถผลิตและส่งน้ำประปาให้แก่ชุมชนเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองสงขลา โดยส่งให้แห่งละประมาณ 450 ลบ.ม./ชม. ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงทำให้มีการใช้น้ำบาดาลก้นอู และน้ำบาดาลในบริเวณเทศบาลทั้งสองแห่งดังกล่าว มีคุณภาพค่อนข้างต่ำ ไม่เหมาะสมต่อการบริโภคเท่าใดนัก (แผนหลักพัฒนาการทองเที่ยว สงขลา / หาดใหญ่ : 3 : 38)

นอกจากนี้ ชุมชนที่มีน้ำประปาใช้ ได้แก่ เขตเทศบาลตำบลสะเดา สุขาภิบาลพังงา สุขาภิบาลพะตง สุขาภิบาลสทิงพระ สุขาภิบาลระโนด และเขตตำบลเชิงแส (กิ่งอำเภอกระแสดินธุ์) บางส่วน ชุมชนดังกล่าวมีน้ำประปาซึ่งผลิตโดยการประปาส่วนภูมิภาค โดยอาศัยแหล่งน้ำดิบในบริเวณใกล้เคียง และบางแห่งเป็นการผลิตโดยสุขาภิบาลในพื้นที่นั้น ๆ สำหรับสุขาภิบาลหรือชุมชนที่ยังไม่มีน้ำประปาใช้ ได้แก่ สุขาภิบาลนาสีทอง สุขาภิบาลกำแพงเพชร สุขาภิบาลควนเนียง สุขาภิบาลจะนะ สุขาภิบาลเทพา สุขาภิบาลนาทวี และสุขาภิบาลสะบาย้อย

ข. น้ำใช้ในชนบท

พื้นที่ชนบทส่วนใหญ่ของจังหวัดสงขลา จะอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น บอบาดาล แม่น้ำ ลำคลอง ห้วย ลำธาร เป็นต้น ซึ่งมีน้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภค ทำให้เกิดภาวะการขาดแคลนน้ำ (แผนที่ 4.23 และ 4.24) ตามรายงานการสำรวจภาวะขาดแคลนน้ำของจังหวัดสงขลา ซึ่งสำรวจโดยสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ได้สรุปการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงมีประมาณ 34 หมู่บ้าน จำนวนประชากรประมาณ 16,225 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.1 ของประชากรทั้งจังหวัด หรือร้อยละ 2.9 ของประชากรในชนบท และประเภทที่สอง เป็นเขตที่ขาดแคลนน้ำไม่รุนแรงนัก มีประมาณ 279 หมู่บ้าน จำนวนประชากรประมาณ 184,918 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 ของประชากรทั้งจังหวัด หรือร้อยละ 33.8 ของประชากรในชนบท

จากแผนที่ 4.23 และ 4.24 จะเห็นว่าพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำจะกระจายไปทั่วในทุกอำเภอ ทั้งนี้ยกเว้นอำเภอสะบาย้อยที่ไม่ขาดแคลนน้ำเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบริเวณอำเภอสะบาย้อยเป็นพื้นที่ป่าเขา เป็นส่วนใหญ่ มีแหล่งน้ำ และชุ่มชื้นอยู่เสมอ ส่วนอำเภอที่ขาดแคลนน้ำ พบว่าอำเภอที่มีภาวะขาดแคลนน้ำมากที่สุดคืออำเภอเมืองสงขลา อำเภอสติงพระ และอำเภอหาดใหญ่ โดยที่อำเภอเมืองสงขลาและอำเภอสติงพระ เป็นพื้นที่ที่ติดทะเล ทำให้มีแหล่งน้ำจืดน้อย และแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีคุณภาพไม่ดี เช่นเป็นน้ำกร่อย น้ำเค็ม เป็นต้น ส่วนอำเภอหาดใหญ่นั้น มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลาดชันเป็นส่วนใหญ่ สำหรับอำเภอจะนะ และอำเภอสติงพระ แม้จะมีอาณาเขตบางส่วนติดกับทะเลก็ตาม แต่จากการสำรวจคุณภาพน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรธรณี พบว่าพื้นที่ทางตอนใต้ของจังหวัด ในเขตอำเภอจะนะลงมา น้ำบาดาลมีคุณภาพดีพอสมควร และให้ปริมาณน้ำบาดาลได้ประมาณ 20 ลบ.ม./ชม. สำหรับกลุ่มอำเภอที่มีภาวะการขาดแคลนน้ำอยู่ในเกณฑ์รุนแรงน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่บริเวณอื่น ๆ ของจังหวัดได้แก่บริเวณอำเภอสะเดา อำเภอนาทวี อำเภอสะบาย้อย กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ และกิ่งอำเภอนาหม่อม ซึ่งอำเภอเหล่านี้จะอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด มีพื้นที่ส่วนใหญ่ที่ยังเป็นป่า ทำให้มีความชุ่มชื้น ไม่ขาดแคลนน้ำ สำหรับกิ่งอำเภอทั้งสองนั้น มีจำนวนประชากรค่อนข้างน้อย จึงทำให้สัดส่วนประชากรที่ขาดแคลนน้ำน้อยลงตามจำนวนประชากร

จากโครงสร้างของระบบน้ำประปาและน้ำใช้ในจังหวัดสงขลา พอจะสรุปได้ว่าในเขตชุมชนเมืองยังขาดแคลนน้ำประปา ทั้งนี้เพราะกำลังการผลิตผลิตได้น้อย ในเขตชุมชนเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองสงขลา ซึ่งเป็นชุมชนศูนย์กลางหลัก มีความต้องการใช้น้ำสูง และในอนาคตแนวโน้มการใช้น้ำยิ่งทวีสูงขึ้นตามบทบาท หน้าที่ และกิจกรรมในเมืองที่มีมากขึ้น

ส่วนพื้นที่ชนบทรอบนอกนั้น ปัจจุบันยังขาดแคลนน้ำสะอาดเพื่อการบริโภค และแหล่งน้ำธรรมชาตินั้น มีคุณภาพต่ำ ไม่เหมาะต่อการบริโภค บริเวณที่มีปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำมากได้แก่ พื้นที่ตำบลในเขตอำเภอเมืองสงขลา อำเภอสติงพระ อำเภอระโนด เป็นต้น

3. ระบบการคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งในจังหวัดมีทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ ทางน้ำ และทางอากาศ รายละเอียดในแต่ละด้าน มีดังนี้

ก) ทางรถยนต์

ในจังหวัดสงขลามีโครงข่ายถนนที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันระหว่างอำเภอกับศูนย์กลางชุมชนของจังหวัด และอำเภอกับตำบลต่าง ๆ ได้โดยสะดวก ถนนสายสำคัญ ๆ ได้แก่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4, 42, 407, 408, 4083 และ 4086 (แผนที่ 4.25) โดยที่ระยะทางเฉลี่ยจากศูนย์กลางของจังหวัดกับอำเภอต่าง ๆ อยู่ในระยะที่ไม่ไกลกันนัก (ตาราง 4.23) และระยะทางเฉลี่ยจากตำบลมายังอำเภอต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ไกลเกินกว่า 15 กิโลเมตร ซึ่งถือเป็นระยะทางเฉลี่ยสูงสุดที่ให้ความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อกันระหว่างพื้นที่ (สาทิศ โปธิกนิษฐ 2526 : 66)

ตาราง 4.23 ระยะทางระหว่างอำเภอต่าง ๆ กับเทศบาลเมืองสงขลา และเทศบาลเมืองหาดใหญ่

(กม.)

อำเภอ	ทางจากเทศบาลเมืองสงขลา	ทางจากเทศบาลเมืองหาดใหญ่
เมือง	-	26
จะนะ	35	34
เทพา	65	64
นาทวี	53	63
ระโนด	74	100
รัตภูมิ	60	34
สทิงพระ	33	60
สะเดา	71	44
สะบ้าย้อย	91	101
หาดใหญ่	26	-
กิ่ง อ. กระแสสินธุ์	65	92
กิ่ง อ. นาหม่อม	42	15

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัด

ข) รถโดยสารประจำทาง

รถโดยสารประจำทางที่วิ่งรับผู้โดยสารในจังหวัดสงขลา แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่บริการเฉพาะในเขตจังหวัดสงขลา และประเภทบริการระหว่างจังหวัด ซึ่งจะมีเส้นทางการเดินรถที่แน่นอน รายละเอียดต่าง ๆ ดังตารางที่ 4.24

นอกจากนี้ยังมีรถประจำทาง (รถทัวร์) ซึ่งส่วนใหญ่จะจัดรถปรับอากาศ อย่างเป็นบริการรับส่งผู้โดยสารจากจังหวัดสงขลาไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ (ตารางที่ 4.25) โดยมีเส้นทางระหว่างหาดใหญ่ ไปจังหวัดภูเก็ต และกรุงเทพฯ ส่วนเส้นทางการเดินรถระหว่างประเทศ ได้แก่ เส้นทางระหว่างหาดใหญ่ - มาเลเซีย และหาดใหญ่ - สิงคโปร์ เป็นต้น

แม้ว่าจะมีรถโดยสารประจำทาง รถทัวร์ปรับอากาศจำนวนมาก ที่ให้บริการรับส่งผู้โดยสารแล้วก็ตาม แต่ความต้องการบริการในค่านี้นั้นยังไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงมีรถโดยสารแท็กซี่ซึ่งวิ่งรับส่งผู้โดยสารทับซ้อนเส้นทางของรถประจำทางทั้งเส้นทางภายในจังหวัด และระหว่างจังหวัด (ตารางที่ 4.26)

จะสังเกตได้ว่า เส้นทางของรถโดยสารประเภทต่าง ๆ จะตั้งต้นที่ สถานีอำเภอหาดใหญ่ทั้งสิ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.24 รถโดยสารประจำทางตามลักษณะการให้บริการ

สายที่	เส้นทาง	ช่วงเวลาเดินรถ	ระยะทาง (ก.ม.)	จำนวน เที่ยว ต่อวัน	จำนวน รถ (คัน)	อัตราค่า โดยสาร (บาท)
<u>ภายในจังหวัด</u>						
1871	หาดใหญ่ - สงขลา	06.30-19.00	26	206	39	7
1878	หาดใหญ่ - ควนเนียง	06.00-19.00	54	106	24	10
1872	หาดใหญ่ - ปากังเบซาร์	06.00-19.40	66	156	34	15
1872	หาดใหญ่ - นาทวี	06.00-20.00	60	60	29	14
1873	หาดใหญ่ - คลองแงะ	06.00-20.00	27	96	14	7
<u>ระหว่างจังหวัด</u>						
982	หาดใหญ่ - กรุงเทพฯ	14.00-23.00	1,034	4	8	187
450	หาดใหญ่ - ตรัง	05.30-17.00	165	56	25	339*
451	หาดใหญ่ - พัทลุง	06.20-17.30	111	40	19	24
443	หาดใหญ่ - ภูเก็ต	05.45-10.05	450	6	15	91
				2*	3*	164*
452	หาดใหญ่ - สตูล(สายเก่า)	05.45-17.30	100	72	36	22
494	หาดใหญ่ - สตูล(สายใหม่)	07.00-16.30	96	36	12	22
491	หาดใหญ่ - ปัตตานี(สายเก่า)	06.00-16.30	136	36	18	32
454	หาดใหญ่ - ปัตตานี(สายใหม่)	07.00-16.30	110	10	6	32
455	หาดใหญ่ - ยะลา	08.00-15.30	178	6	5	35
456	หาดใหญ่ - นราธิวาส	06.30-13.30	236	8	9	50
459	หาดใหญ่ - ยะลา	08.00-15.30	144	4	4	35

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดสงขลา หมายเหตุ * รถโดยสารปรับอากาศ

ตารางที่ 4.25 รถประจำทาง (รถทัวร์) จากจังหวัดสงขลา ไปยังพื้นที่อื่น ๆ

เส้นทาง	ชนิดของรถ	ช่วงเวลาบริการ (น.)	ระยะทาง (ก.ม.)	อัตราค่าโดยสาร (บาท/คน)
<u>ในประเทศ</u>				
หาดใหญ่ - กรุงเทพฯ	ธรรมดา	14.00, 16.00	1,034	188
		14.00, 15.30		300
		17.00		
หาดใหญ่ - ภูเก็ต	ธรรมดา	05.45, 07.45	450	91
		08.45, 10.05		
	ปรับอากาศ	09.30	450	154
<u>ระหว่างประเทศ</u>				
หาดใหญ่ - บัตเตอร์เวอร์ธ	ปรับอากาศ	12.00	160	200
หาดใหญ่ - กัวลาลัมเปอร์	ปรับอากาศ	12.00	399	380
หาดใหญ่ - สิงคโปร์	ปรับอากาศ	12.00	643	450

ตารางที่ 4.26 รถโดยสารแท็กซี่จากจังหวัดสงขลา ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ

เส้นทาง	ระยะทาง (กม.)	ช่วงเวลาบริการ (น.)	อัตราค่าโดยสาร (บาท)
หาดใหญ่ - สะเตา	50	07.00 - 17.00	25
หาดใหญ่ - ปาดังเบซาร์	67	07.00 - 17.00	25
หาดใหญ่ - สงขลา	26	06.00 - 18.00	10
หาดใหญ่ - นาทวี	55	07.00 - 17.00	25
หาดใหญ่ - พัทลุง	96	06.00 - 17.00	35
หาดใหญ่ - ตรัง	164	06.00 - 17.00	55
หาดใหญ่ - สตูล	96	06.00 - 17.00	40
หาดใหญ่ - ยะลา	146	06.00 - 17.00	50
หาดใหญ่ - เบตง	275	06.00 - 17.00	100
หาดใหญ่ - ปัตตานี	132	06.00 - 17.00	50
หาดใหญ่ - นราธิวาส	226	06.00 - 15.00	70
หาดใหญ่ - สุโงโก-ลก	280	06.00 - 15.00	110
หาดใหญ่ - นครศรีธรรมราช	189	06.00 - 16.00	70
หาดใหญ่ - สุราษฎร์ธานี	320	06.00 - 15.00	150 - 200
สงขลา - นครศรีธรรมราช	159	06.00 - 17.00	65
สงขลา - เบตง	226	06.00 - 15.00	100
สงขลา - ยะลา	126	06.00 - 17.00	50
สงขลา - ปัตตานี	100	06.00 - 17.00	40
สงขลา - นราธิวาส	204	06.00 - 17.00	70

หมายเหตุ รถจะออกเมื่อมีผู้โดยสารครบ 5 - 6 คนเท่านั้น

ก) ปริมาณการจราจร (Traffic Volume)

ปริมาณการจราจรจะเป็นตัวชี้วัดความสำคัญของเส้นทางถนน ความสัมพันธ์ของพื้นที่ที่เชื่อมต่อกัน และแนวโน้มความสำคัญของพื้นที่ จากการศึกษาข้อมูลปริมาณการจราจรต่อวันของกรมทางหลวง ประจำปี พ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2524 (ตาราง ผ.ก.4) และเส้นทางถนน พอจะสรุปเส้นทางสำคัญ ๆ คือ (แผนที่ 4.26)

1) เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 407 (ถนนกาญจนวนิช) เชื่อมพื้นที่เมืองหาดใหญ่ และเมืองสงขลา เป็นเส้นทางที่มีปริมาณการจราจรสูงสุด และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นตลอด จากปี พ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2524 มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.3 เส้นทางนี้มีความสำคัญ เพราะเชื่อมพื้นที่ซึ่งเป็นชุมชนหลักของจังหวัดเข้าด้วยกัน คือเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองสงขลา ในอนาคต เมื่อโครงการพัฒนาของรัฐฯ แล้วเสร็จ จะทำให้ปริมาณการจราจรบนถนนช่วงนี้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งคาดว่าจะมีการขนส่งวัตถุดิบ สินค้าผ่านเข้าเส้นทางสายนี้มากขึ้น

2) ทางหลวงหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ช่วงหาดใหญ่ - บ้านคลองแงะ มีแนวโน้มการเพิ่มของปริมาณการจราจรสูงมาก โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 23.8 เส้นทางนี้มีความสำคัญ เพราะเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อพื้นที่เทศบาลเมืองหาดใหญ่ สุขาภิบาลพังงา และเทศบาลตำบลสะเตา นอกจากนี้ยังเป็นจุดต่อหรือจุดแยกไปเข้าทางหลวงหมายเลข 42 อันเป็นการเชื่อมการคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอหาดใหญ่ กับอำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย ตลอดไปจนถึงพื้นที่ในเขตจังหวัดยะลา ปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

3) ทางหลวงหมายเลข 42 (คลองแงะ - นาทวี - ลำไพล - นาเกตุ) และทางหลวงหมายเลข 4086 (จะนะ - เทพา - บ่อทอง) เป็นเส้นทางที่มีความสัมพันธ์กันโดยตรงกันข้าม กล่าวคือเมื่อมีการตัดถนนใหม่ ทางหลวงหมายเลข 43 จากหาดใหญ่ไปอำเภอจะนะ ทำให้ปริมาณการจราจรบนทางหลวงสายใหม่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณ 3.8 เท่า (ช่วงอำเภอจะนะ - อำเภอเทพา) มีปริมาณการจราจร 592 คัน/วัน และช่วงจากอำเภอเทพา - บ้านบ่อทอง มีปริมาณการจราจร 319 คัน/วัน เมื่อปี พ.ศ. 2520 โดยเพิ่มเป็น 1,942 คัน/วัน

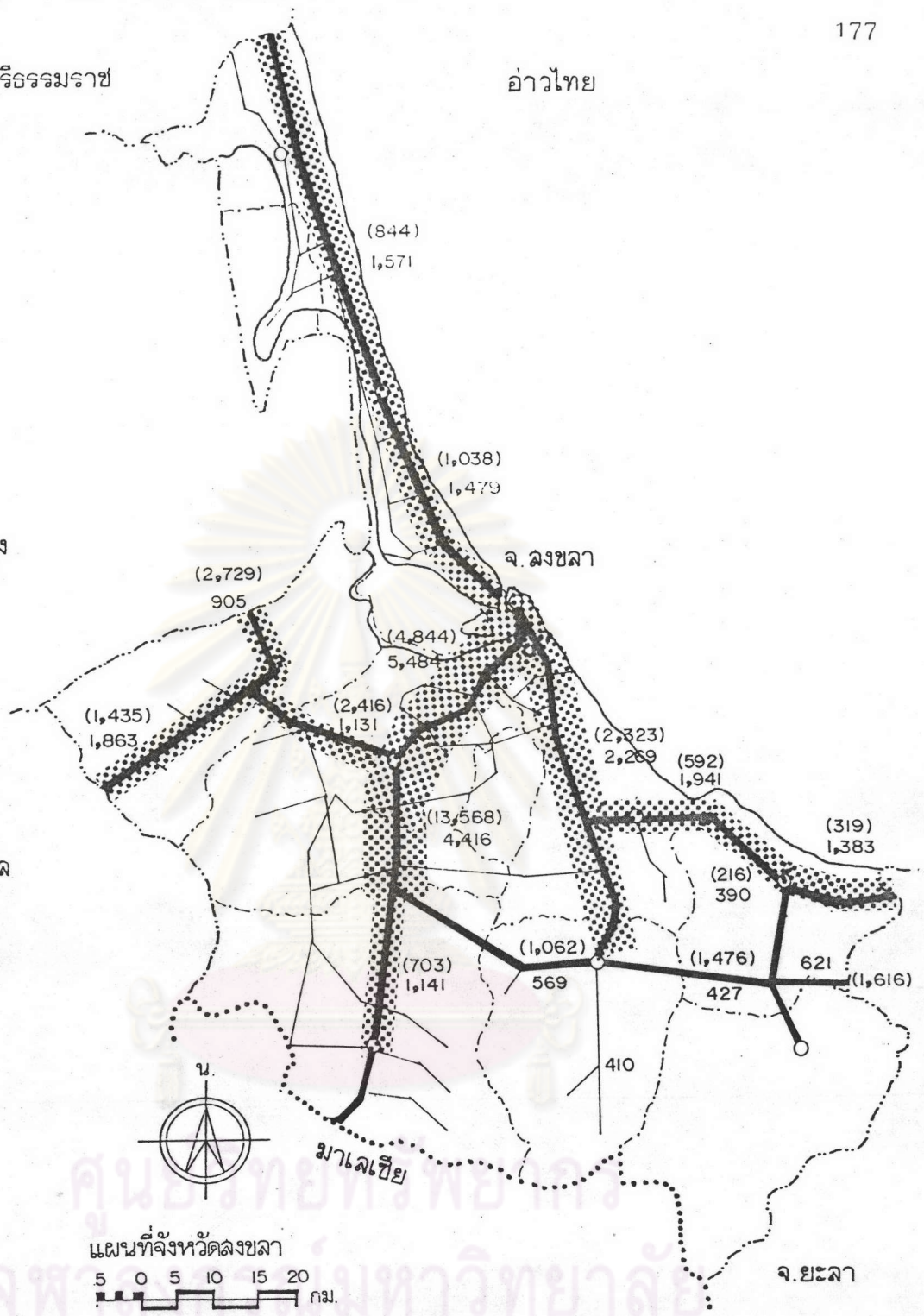
จ. นครศรีธรรมราช

อำเภอไทย

จ. พัทลุง

จ. สงขลา

จ. สตูล

	<p>การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา</p>	<p>แผนที่ 4.26</p>
	<p>แสดงปริมาณการจราจรบนทางหลวงของ จ. สงขลา พ.ศ. 2520 และ 2524</p> <p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> — ทางหลวงแผ่นดิน — ทางหลวงจังหวัด () ปริมาณการจราจร ปีพ.ศ. 2520 <p> </p> <p>ปริมาณการจราจร (คัน/วัน)</p>	

และ 1,383 คัน/วัน ตามลำดับ เมื่อปี พ.ศ. 2524 ส่วนปริมาณการจราจรบนทางหลวงหมายเลข 42 ไหลลงโดยเฉลี่ยประมาณ 3.0 เท่า (อำเภอนาทวี - บ้านลำไพล มีปริมาณการจราจร 1,476 คัน/วัน ช่วงบ้านลำไพล - บ้านนาเกตุ 1,616 คัน/วัน เมื่อพ.ศ. 2520 แล้วลดลงเหลือ 427 และ 621 คัน/วัน ตามลำดับเมื่อปี พ.ศ. 2524) การเปลี่ยนแปลงที่เป็นสัดส่วนใกล้เคียงกันเช่นนี้ คาดว่าเป็นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้เส้นทางใหม่ ซึ่งคงเป็นเพราะการเดินทางข้ามเขตไปอำเภอหาดใหญ่ หรือการติดต่อระหว่างจังหวัดปัตตานี กับอำเภอหาดใหญ่ มีความสะดวก และใกล้ขึ้น นอกจากนั้นทางหลวงหมายเลข 42 ช่วงอำเภอ นาทวี - บ้านลำไพล และช่วงบ้านลำไพล - นาเกตุ มีปริมาณการจราจรลดลง ในขณะที่ทางหลวงหมายเลข 4086 ช่วงที่ใกล้ค่ากัน คืออำเภอจะนะ - อำเภอเทพา และช่วงอำเภอ เทพา - บ้านบ่อทอง โดยเส้นทางดังกล่าวมีปริมาณการจราจรที่ลดและเพิ่มในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เหล่านี้ น่าจะเป็นผลมาจากการตัดถนนหมายเลข 4086 ทำให้ทางหลวงหมายเลข 42 ลดความสำคัญลง

4) ทางหลวงหมายเลข 4 เส้นทางที่เชื่อมต่อน้ำที่ตอนเหนือของจังหวัดเข้ากับหาดใหญ่ เส้นทางนี้มีปริมาณการจราจรที่มีแนวโน้มลดลง ทั้งที่เป็นทางที่เชื่อมระหว่างภาคใต้ ภาคตะวันตก และภาคกลางเข้าด้วยกัน เส้นทางอีกสายหนึ่งที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณการจราจรที่ลดลงคือช่วงรัษฎา - หาดใหญ่

จากปริมาณการจราจรบนเส้นทางสายต่าง ๆ ตามที่กล่าวมา พอจะแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่ง คืออำเภอหาดใหญ่ โดยเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับอำเภอรอบนอกและจังหวัดใกล้เคียง

ง. ทางรถไฟ

สถานีรถไฟหาดใหญ่ในจังหวัดสงขลา เป็นชุมทางรถไฟที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการคมนาคมขนส่งของภาค กล่าวคือ เป็นชุมทางที่เชื่อมทางรถไฟที่ไปจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดทางตอนใต้ของภาค คือจังหวัดยะลา ปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส ทั้งยังเป็นชุมทางรถไฟที่แยกไปยังประเทศมาเลเซีย ได้ถึง 2 ทาง

ลักษณะการคมนาคมขนส่งทางรถไฟ พอจะจำแนกตามลักษณะการขนส่ง

ได้ 2 ประเภทคือ

1. การขนส่งผู้โดยสาร สถานีรถไฟขนาดใหญ่มีขบวนรถโดยสารผ่านเข้าออกในแต่ละวันแยกเป็นขบวนรถ ดังตารางข้างล่างนี้

ตาราง 4.27 ขบวนรถโดยสารผ่านเข้า-ออกสถานีรถไฟขนาดใหญ่ ตามตารางเดินรถประจำวัน

ขบวนรถ	เส้นทาง	ขบวนรถ		เวลาที่สถานี ท่าใหญ่		จำนวนผู้ โดยสาร (โบกี้)	ความจุของ ขบวนรถ (คน/ขบวน)
		เข้า	ออก	เข้า	ออก		
รถด่วน	กรุงเทพ - ยะลา	1	1	08.23	17.11	17	913
	กรุงเทพ - สุโขทัย-ลก	1	1	10.15	12.40	15	700
	กรุงเทพ-บัตเตอร์เวอร์ธ	1	1	10.15	12.40	15	700
รถเร็ว	กรุงเทพ - ท่าใหญ่	1	1	07.05	13.40	16	1,030
	ธนบุรี - สุโขทัย-ลก	1	1	14.00	14.55	15	962
รถธรรมดา	ชุมพร - - ท่าใหญ่	1	1	18.30	06.00	9	774
	ท่าใหญ่ - สุราษฎร์ธานี	-	1	-	10.20	3	258
	บัตเตอร์เวอร์ธ-ท่าใหญ่	1	-	11.30	-	3	258
	นครศรีธรรมราช - - สุโขทัย-ลก	1	1	09.55	13.47	8	688
รถรวม	พัทลุง - สุโขทัย-ลก	1	1	07.48	16.38	9	774
	ท่าใหญ่ - สุโขทัย-ลก	1	1	11.20	06.05	7	602
	ท่าใหญ่ - ปาดังเบซาร์	1	1	09.10	06.00	2	172

ที่มา : กองเดินรถโดยสาร การรถไฟแห่งประเทศไทย

• สลับกันวันเว้นวัน

จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีจำนวนขบวนรถโดยสารเข้า-ออกมากที่สุด และขบวนรถโดยสารดังกล่าวมีหลายขบวน เช่นขบวนรถด่วน รถเร็ว รถธรรมดา และรถรวม มีเส้นทางที่สามารถติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (ตาราง 4.27 และ แผนที่ 3.3) การที่มีขบวนรถโดยสารจำนวนมากขบวนผ่านเข้า-ออกที่สถานีท่าใหญ่ ส่งผลต่อจำนวนผู้โดยสารที่ใช้บริการรถไฟ จะเห็นได้ว่าสถิติจำนวนผู้โดยสารมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2525 มีจำนวนผู้โดยสารถึง 1,323,639 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2520 ถึง 390,822 คน หรือเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 6,514 คน/เดือน การใช้บริการทางรถไฟ ส่วนใหญ่ จะเป็นการเดินทางไกล ส่วนการเดินทางระยะใกล้ ๆ นั้น สามารถใช้เส้นทางรถยนต์ได้ โดยสะดวกอยู่แล้ว

2. การขนส่งสินค้า การขนส่งสินค้าโดยทางรถไฟ มีข้อได้เปรียบกว่าทางรถยนต์ ในบางประการ คือ สามารถบรรทุกได้ครั้งละมาก ๆ และค่าระวางถูกกว่า โดยที่การขนส่งทางรถไฟเสียค่าระวางเฉลี่ยต่อตัน 180 บาท ในขณะที่ทางรถยนต์คิดค่าระวางกิโลกรัมละ 0.50 บาท เมื่อเปรียบเทียบแล้ว ค่าขนส่งทางรถไฟถูกกว่าถึงประมาณ 3.8 เท่า

ในจังหวัดสงขลา ที่สถานีหาดใหญ่ มีขบวนรถสินค้าเที่ยวปกติผ่านเข้า-ออกวันละ 14 ขบวน แบ่งเป็นขบวนรถสินค้าระยะทางไกล จากกรุงเทพฯ-หาดใหญ่ 10 ขบวน และระยะทางไกลจากหาดใหญ่-สุโขทัย-ลก อีก 4 ขบวน นอกจากนี้ยังอาจมีการเพิ่มขบวนรถเที่ยวพิเศษในกรณีที่มีการส่งสินค้าไปยังประเทศมาเลเซีย ในการขนส่งสินค้าผ่านชายแดนไปยังประเทศมาเลเซีย นั้น จะมีการขนส่งตามเส้นทางหาดใหญ่-สุโขทัย-ลก ในปริมาณสินค้าที่มีจำนวนมากกว่า เส้นทางหาดใหญ่-ปากังเบซาร์ สินค้าที่ส่งออกที่สถานีหาดใหญ่มากที่สุดคือ ยางพารา (กองพาณิชย์โดยสาร การรถไฟแห่งประเทศไทย)

ตารางที่ 4. 28 จำนวนและขบวนรถสินค้า

ขบวนรถสินค้า	จำนวนขบวนรถ		ขบวนรถสินค้า	จำนวนขบวนรถ	
	เข้า	ออก		เข้า	ออก
ระยะไกล			ระยะไกล		
กรุงเทพ - สุโขทัย-ลก			หาดใหญ่ - สุโขทัย-ลก	2	2
กรุงเทพ - ปากังเบซาร์	5	5			
กรุงเทพ - หาดใหญ่					
ธนบุรี - หาดใหญ่					

ตารางที่ 4. 29 จำนวนสินค้าที่ส่งออกจากสถานีรถไฟหาดใหญ่ พ.ศ.2522 - 2524 (ตัน)

	พ.ศ.2522	พ.ศ.2523	พ.ศ.2524
ภาคใต้	1,304,900	1,357,500	1,325,400
หาดใหญ่	156,655	81,086	43,034
หาดใหญ่/ภาค (ร้อยละ)	12.0	6.0	3.2

ที่มา : กองพาณิชย์โดยสาร การรถไฟแห่งประเทศไทย

จ. ทางน้ำ

ท่าเรือสงขลา เป็นท่าเทียบเรือที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 725 กิโลเมตร ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ประโยชน์ในการขนส่งสินค้า สินค้าส่วนใหญ่ที่ส่งทางเรือได้แก่ ยางพารา น้ำมัน ปลา ปลาทู ปลาหมึก ถ่าน ตลอดจนแร่ธาตุต่าง ๆ เช่น ดินบุก แบริไรท์ สินค้าดังกล่าวส่วนใหญ่จะส่งไปยังประเทศญี่ปุ่น และสิงคโปร์ และมีน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นสินค้านำเข้าที่สำคัญ สำหรับขนาดของเรือที่เข้าเทียบท่า มีตั้งแต่เรือเดินสมุทร จนถึงเรือประมง นอกจากท่าเทียบเรือสงขลาแล้ว ในจังหวัดยังมีท่าเทียบเรือของเอกชนอีกประมาณ 16 ท่า โดยมากจะเป็นท่าเทียบเรือประมง

การที่การคมนาคมทางเรือไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร ทั้งมีความล่าช้า ประกอบกับการคมนาคมทางบกและทางอากาศมีความสะดวกและปลอดภัย ทำให้การเดินทางทางเรือไม่ได้รับความนิยม แต่ก็ยังมีผู้โดยสารใช้บริการอยู่บ้าง

เส้นทางการเดินทางเรือในจังหวัดสงขลา มีการเดินเรือระหว่างสงขลา-กรุงเทพฯ โดยบริษัทเดินเรือทะเลของบริษัทเรือไทย มีสัปดาห์ละ 2 เที่ยว ใช้เวลาเดินทางประมาณ 3 วัน รับทั้งผู้โดยสารและสินค้า และมีเรือเดินชายฝั่งของบริษัททะเลจีนใต้ขนส่ง มีสัปดาห์ละ 3 เที่ยว รับเฉพาะขนส่งสินค้า ส่วนเส้นทางระหว่างสงขลา-สิงคโปร์นั้น มีเดือนละประมาณ 4-5 เที่ยว รับทั้งผู้โดยสารและสินค้า

ปัญหาด้านการขนส่งทางเรือที่สำคัญคือ ท่าเรือชายฝั่งสำหรับขนส่งสินค้า ในปัจจุบันมีร่องน้ำตื้น ทำให้เรือขนาดใหญ่ไม่สามารถจะเข้ามาจอดเทียบท่าได้ และต้องมีการขนถ่ายสินค้าลงเรือลำเล็ก ซึ่งทำให้เสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลา ประกอบกับการขาดแคลนสถานที่เก็บรักษาสินค้า และสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้า เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ทางรัฐบาลได้กำหนดให้มีการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่สำคัญและใหญ่ที่สุดในภาคใต้ที่จังหวัดสงขลา ซึ่งคาดว่าจะทำให้การขนส่งสินค้าในอนาคตได้รับความสะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น

ฉ. ทางอากาศ

เดิมจังหวัดสงขลาใช้สนามบินในเขตอำเภอมือเมืองสงขลา ในปี พ.ศ.

2525 มีการสร้างสนามบินขึ้นใหม่ที่อำเภอหาดใหญ่ โดยอยู่ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 11 กิโลเมตร สนามบินจังหวัดสงขลาจึงเปลี่ยนไปใช้เป็นสนามบินในกิจการของทหาร สนามบินหาดใหญ่มีฐานะเป็นสนามบินนานาชาติ มีทั้งเครื่องบินจากสายการบินไทย และสายการบินต่างประเทศมาใช้บริการ มีตารางการเดินทางที่แน่นอน.

สายการบินของไทย ที่ใช้บริการที่สนามบินหาดใหญ่ คือบริษัทเดินอากาศไทยจำกัด ซึ่งมีจำนวนเที่ยวบินระหว่างกรุงเทพฯ-หาดใหญ่ สัปดาห์ละ 17 เที่ยวบิน หรือวันละ 2-3 เที่ยวบิน ในจำนวน 5 เที่ยวบินใน 17 เที่ยวบินดังกล่าวจะมีเส้นทางบินต่อไปถึงป็นัง ประเทศมาเลเซีย (เส้นทางระหว่างกรุงเทพฯ-สุราษฎร์ธานี-หาดใหญ่หรือภูเก็ต-ป็นัง) ส่วนสายการบินของต่างประเทศได้แก่ สายการบินของประเทศมาเลเซีย (MAS) ได้เปิดเส้นทางบินระหว่างป็นัง-หาดใหญ่ สัปดาห์ละ 5 เที่ยวบิน นอกจากนี้ยังมีบริษัทการบิน (Trade winds.) ของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีบริการแบบเช่าเหมาลำ บินระหว่างหาดใหญ่-สิงคโปร์

สำหรับเส้นทางบินภายในภาคใต้นั้น จะมีเส้นทางบินติดต่อกันระหว่าง 7 จังหวัดที่มีสนามบิน

ผู้โดยสารที่ใช้บริการของสนามบินหาดใหญ่มีทั้ง นักท่องเที่ยว นักธุรกิจ ผู้โดยสารอื่น ๆ ภายในจังหวัด จากจังหวัดใกล้เคียง และชาวต่างประเทศ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ดังเห็นได้จากสถิติจำนวนผู้โดยสารในปี พ.ศ. 2513-2523 เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 22.6 ต่อปี เฉพาะปี พ.ศ. 2523 มีจำนวนผู้โดยสารสูง ถึงประมาณ 202, 127 คน หรือประมาณ 16,844 คนต่อเดือนโดยเฉลี่ย ซึ่งเป็นอัตราค่อนข้างสูง นอกจากจะให้บริการผู้โดยสารแล้ว การคมนาคมทางอากาศโดยสนามบินหาดใหญ่ยังอำนวยความสะดวกขนส่งสินค้าและไปรษณีย์ภัณฑ์ได้รวดเร็วและสะดวก จะเห็นได้ว่าจำนวนไปรษณีย์ภัณฑ์และสินค้าที่ขนส่งทางเครื่องบินมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น กล่าวคือจำนวนไปรษณีย์ภัณฑ์ และสินค้ามีอัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 26.1 และ 17.2 ต่อปีตามลำดับ ถ้าอัตราการเพิ่มของจำนวนผู้โดยสารไปรษณีย์ภัณฑ์และจำนวนสินค้า ยังคงลักษณะเช่นนี้ต่อไป สนามบินหาดใหญ่จะประสบปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการได้ไม่เพียงพอกับความต้องการ ปัจจุบันสนามบินหาดใหญ่เป็นสนามบินที่ให้บริการแก่เครื่องบินขนาดใหญ่ไม่ได้ มีขีดความสามารถให้เครื่องบินขนาดกลาง หรือโบอิง 727 จอดได้

1 ลำ โบอิง 737 จอดได้ 2 ลำ และเครื่องบินโดยสารขนาดเล็ก 748 (แอฟโร 748) จอดได้อีก 2 ลำ รวมจำนวน 5 ลำ สามารถขนถ่ายผู้โดยสารระหว่างประเทศเข้า 200 คน ออก 200 คน และผู้โดยสารภายในประเทศเข้า 100 คน ออก 100 คน ในเวลาชั่วโมงเดียว ได้สะดวก อีกทั้งมีคลังสินค้าพื้นที่ 300 ตารางเมตรจากขีดความสามารถให้บริการดังกล่าว จัดว่าอยู่ในระดับที่ไม่เหมาะสมกับฐานะที่เป็นท่าอากาศยานนานาชาติ ซึ่งในอนาคตสนามบินนี้จะได้รับการปรับปรุงให้สามารถรับเครื่องบินขนาดใหญ่ลงจอดได้ ตามโครงการปรับปรุงท่าอากาศยาน ที่กรมการบินพาณิชย์ได้เสนอไว้ในช่วงระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

ตารางที่ 4.30 จำนวนผู้โดยสาร สินค้า และไปรษณียภัณฑ์ที่ขนส่งทางอากาศ ในปี พ.ศ.2513 - 2523

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้โดยสาร (คน)	อัตราการเพิ่มเฉลี่ย (ร้อยละ)	จำนวนสินค้า (ตัน)	อัตราการเพิ่มเฉลี่ย (ร้อยละ)	จำนวนไปรษณียภัณฑ์ (ตัน)	อัตราการเพิ่มเฉลี่ย (ร้อยละ)
2513	32,304	-	164.3	-	24.7	-
2514	29,883	7.5	165.7	0.9	33.9	37.2
2515	34,297	1.7	176.8	6.7	28.5	-15.9
2516	41,686	21.5	185.6	5.0	29.7	4.2
2517	58,544	40.4	224.2	20.8	31.5	6.1
2518	62,969	7.6	313.1	0.4	46.8	48.6
2519	72,038	14.4	363.4	16.1	34.3	-26.7
2520	117,820	63.6	163.8	-54.9	18.1	-47.2
2521	111,797	-5.1	852.8	115.4	60.9	236.5
2522	170,205	52.2	396.1	12.3	55.7	-8.5
2523	202,127	18.8	591.3	49.3	70.6	26.8
รวม	933,670	22.6	3,097.1	17.2	434.7	26.1

ที่มา : ท่าอากาศยานหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

สรุป

จากสภาพการคมนาคมขนส่งในจังหวัดสงขลา จะเห็นได้ว่าโครงข่ายการคมนาคมที่สะดวก และเข้าถึงได้ง่ายคือเส้นทางรถยนต์ ทั้งนี้เพราะโครงข่ายถนนได้เชื่อมต่อในทุกพื้นที่ทั้งในเมืองและชนบท มีเพียงจุดเดียวที่ยังขาดถนนเชื่อมต่อ คือระหว่าง พื้นที่ตอนเหนือและตอนล่างของจังหวัด ชวบทะเลสาบสงขลา ปัจจุบันยังใช้แพขนาคยนต์เพื่อข้ามฟาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้า ไม่สะดวก การจราจรติดขัด และยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่ที่ไม่ต่อเนื่องกันด้วย ในอนาคตจะมีการก่อสร้างสะพานข้ามทะเลสาบ ซึ่งคาดว่าจะแก้ปัญหาดังกล่าวได้

การคมนาคมขนส่งทางรถไฟ มีสถานีรถไฟหาดใหญ่ เป็นสถานีสำคัญ โครงข่ายของเส้นทางรถไฟไม่เชื่อมต่อทุกพื้นที่ การพึ่งพิงบริการรถไฟจะใช้ได้เฉพาะในจุดที่มีสถานีรถไฟเท่านั้น ดังนั้น ความนิยมการใช้บริการโดยรถไฟจึงไม่มากนัก ยกเว้นการคมนาคมขนส่งที่มีระยะทางไกล

การคมนาคมขนส่งทางน้ำนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เพื่อการขนส่งสินค้า สภาพปัญหาด้านการขนส่งทางน้ำคือ ยังขาดท่าเรือน้ำลึกเพื่อการขนถ่ายสินค้า

ส่วนการคมนาคมขนส่งทางอากาศ มีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมสูงขึ้น สภาพปัญหา คือการมีขีดความสามารถจำกัดของสนามบินทำให้เครื่องบินขนาดใหญ่จอดไม่ได้

4. ระบบการสื่อสารและโทรคมนาคม (แผนที่ 4.27)

จังหวัดสงขลามีกิจการด้านการสื่อสารที่สามารถเผยแพร่ข่าวสาร แก่ประชาชนภายในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียงได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งพอจะแบ่งกิจการด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมเป็นประเภท ได้ดังนี้

ก) หนังสือพิมพ์ มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของเอกชนหลายฉบับที่พิมพ์จำหน่าย ซึ่งส่วนใหญ่จะมีสำนักงานตั้งอยู่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ เช่นหนังสือพิมพ์ไทยทักษิณ ไทยแหลมทอง ไตรรงค์ สยามไทย ภูมิภาค เสียงไทย ฯลฯ หนังสือพิมพ์ดังกล่าวจะพิมพ์จำหน่ายและให้บริการเพียงในขอบเขตภายในจังหวัดเท่านั้น ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์จากส่วนกลางมีอิทธิพลที่ครอบคลุมพื้นที่และได้รับความนิยมสูงกว่า

ข) วิทยุ มีสถานวิทยุกระจายเสียงซึ่งมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร บริการ
บันเทิง ซึ่งมีสถานวิทยุ 7 สถานี โดยเป็นของทางราชการทั้งหมด

- สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดสงขลา ของกรม
ประชาสัมพันธ์ ตั้งอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ กระจายเสียงในระบบ เอฟ.เอ็ม สเตอริโอมนติเฟลต
ความถี่ 97 แมกกาเฮิร์ต กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์

- สถานีวิทยุ ว.ป.ถ. 5 หาดใหญ่ ของกรมสื่อสารทหารบก ตั้งอยู่ที่
อำเภอหาดใหญ่ กระจายเสียงในระบบ เอ.เอ็ม. ความถี่ 320 แมกกะไซเกิล

- สถานีวิทยุ 011 ฐานบินสงขลา กระจายเสียงในระบบ เอ.เอ็ม.
ความถี่ 1,320 กิโลเฮิร์ต

- สถานีวิทยุ ส.ว.พ. 3 ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ กระจาย
เสียงด้วยระบบ เอ.เอ็ม. ในความถี่ 1,110 กิโลเฮิร์ต

- สถานีวิทยุ ม.ท.บ. 5 ค่ายเสนาณรงค์ อำเภอหาดใหญ่ กระจาย
เสียงในระบบ เอ.เอ็ม. ด้วยความถี่ 1,070 กิโลเฮิร์ต

- สถานีวิทยุ ม.ก. 4 ตั้งอยู่ที่ตำบลพะวง อำเภอเมืองสงขลา กระจาย
เสียงในระบบ เอ.เอ็ม. ด้วยความถี่ 1,270 กิโลเฮิร์ต

- สถานีวิทยุ ส.ท.ร. 6 สงขลา สถานีทหารเรือสงขลา กระจายเสียง
ด้วยระบบ เอ.เอ็ม. ความถี่ 1,430 กิโลเฮิร์ต และระบบ เอฟ.เอ็ม. ความถี่ 95.25
แมกกาเฮิร์ต

ค) สถานีโทรทัศน์ มีจำนวน 2 สถานี คือ

- สถานีโทรทัศน์ช่อง 10 หาดใหญ่ มีกำลังส่ง 10 กิโลวัตต์ ส่งสัญญาณ
ภาพแบบ ซี.ซี.ไอ.อาร์ 625 เส้น สามารถแพร่ภาพถึงจังหวัดใกล้เคียงต่าง ๆ คือ จังหวัดสตูล
ยะลา ปัตตานี พัทลุง ตรัง นครศรีธรรมราช ตลอดจนประเทศมาเลเซีย คือ รัฐเคดาห์ และ
รัฐเปอร์ลิส

- สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 หาดใหญ่ ถ่ายทอดจากสถานีโทรทัศน์
กองทัพบกช่อง 7 กรุงเทพมหานคร โดยส่งสัญญาณผ่านดาวเทียม เริ่มเปิดดำเนินการแพร่ภาพ
ประมาณ ปี พ.ศ.2528

ง) โทรศัพท์ บริการโทรศัพท์ในจังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ปัจจุบันมีเพียง 3 อำเภอเท่านั้นที่มีบริการโทรศัพท์ คือ อำเภอ ทาคิใหญ่ อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอสะเดา โดยเป็นการให้บริการได้ภายในเขตชุมชนเท่านั้น ในอำเภออื่น ๆ แต่ละอำเภอนั้น จะเปิดบริการโทรศัพท์ในลักษณะของโทรศัพท์ทางไกลสาธารณะ ทั้งนี้เพราะปริมาณความต้องการใช้โทรศัพท์ยังไม่ถึงเกณฑ์เหมาะสมพอที่จะติดตั้งได้

จำนวนเลขหมายโทรศัพท์ของพื้นที่ที่มีบริการค่านี จะเห็นว่า เขตอำเภอ เมืองทาคิใหญ่ มีจำนวนเลขหมายสูงที่สุด รองลงมาคือ อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอสะเดา ตามลำดับ การที่อำเภอทาคิใหญ่มีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์มากนั้น เป็นเพราะว่า เขตเทศบาล เมืองทาคิใหญ่เป็นศูนย์กลางของธุรกิจ การค้า การบริการ ดังนั้นความต้องการใช้โทรศัพท์จึงมีมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ อย่างไรก็ตามจำนวนความต้องการการใช้บริการยังมีสูงมาก ซึ่งปัจจุบันจำนวน เลขหมายที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

จ) ไปรษณีย์และโทรเลข จังหวัดสงขลาที่มีทำการไปรษณีย์โทรเลขทั้งหมด 20 แห่ง อำเภอที่มีทำการมากที่สุด คือ อำเภอทาคิใหญ่ มีจำนวน 5 แห่ง รองลงมา คือ

ตารางที่ 4.3.1 จำนวนเลขหมายโทรศัพท์ ในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ.2523 - 2525

พื้นที่	จำนวนเลขหมายโทรศัพท์			
	พ.ศ.2523	พ.ศ.2524	พ.ศ.2525	รวม
อ.เมืองสงขลา	1,000	3,000	3,000	7,000
อ.ทาคิใหญ่	3,000	4,000	6,800	13,800
อ.สะเดา	85	400	570	1,055
รวม	4,085	7,400	10,370	21,855

ที่มา : ชุมสายโทรศัพท์ทาคิใหญ่, สงขลา และสะเดา

อำเภอเมือง และอำเภอสะเตกา มีจำนวน 3 แห่ง อำเภอรัศมีและอำเภอเทพา มี 2 แห่ง และอำเภอที่มีทำการไปรษณีย์ฯ เพียงแห่งเดียว ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอระโนด และอำเภอสทิงพระ ส่วนอำเภอที่ยังไม่มีทำการไปรษณีย์ฯ เลย คือ กิ่งอำเภอกระแสดิน และ กิ่งอำเภอนาหม่อม

จากโครงข่ายของระบบการสื่อสารและโทรคมนาคมที่กล่าวมาข้างต้น ถ้าพิจารณาในระดับจังหวัด พบว่า สื่อบริการด้านการสื่อสารที่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีโทรทัศน์ ทั้งนี้เพราะเป็นบริการของรัฐที่มีขยายการบริการกว้างขวาง ประชากรในแต่ละพื้นที่ในชุมชนเมือง และชนบทสามารถรับบริการได้อย่างทั่วถึงและพร้อมเพรียงกัน พื้นที่ที่ไม่สามารถรับคลื่นของสถานีโทรทัศน์ได้นั้น ได้แก่ บริเวณหมู่บ้านชนบทบางแห่งที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้เท่านั้น ซึ่งขยายการบริการที่แท้จริงของสถานีโทรทัศน์นั้นสามารถครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสงขลาได้เต็มพื้นที่อยู่แล้ว

ส่วนบริการหนังสือพิมพ์นั้น เป็นกิจการการลงทุนของเอกชน ดังนั้นบริเวณชุมชนเมืองหลัก โดยเฉพาะหาดใหญ่ จึงเป็นจุดที่ตั้งที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์เป็นกิจการที่ตอบสนองต่อลักษณะกิจกรรมหลากหลายในเมือง อีกทั้งสภาพการเป็นอยู่ของสังคมเมืองมีความต้องการบริโภคข่าวสารใหม่ ๆ อยู่เสมอ

สำหรับบริการโทรศัพท์ที่ยังขาดแคลนและไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในเขตชุมชนเมือง ความต้องการที่จะขอใช้บริการโทรศัพท์มีสูงเกินกว่าที่องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยจะจัดสรรให้ได้ ซึ่งโทรศัพท์ที่นับว่ามีความจำเป็นสำหรับภาคเอกชนโดยเฉพาะการติดต่อ ซึ่งต้องอาศัยความสะดวกรวดเร็ว บริเวณชุมชนเมืองมีการขยายตัวในค่านิจยกรรม การค้าบริการ ดังนั้น ปัญหาความขาดแคลนบริการโทรศัพท์จึงมีความสำคัญระดับหนึ่ง ส่วนพื้นที่ที่ยังไม่มีบริการโทรศัพท์ การจะติดตั้งบริการโทรศัพท์ทางไกลสาธารณะนั้น ปัญหาจุดที่ตั้งที่เหมาะสมที่ประชากรในพื้นที่สามารถใช้บริการได้โดยสะดวก เป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง

การบริการไปรษณีย์และโทรเลข พบว่า สามารถให้บริการค่อนข้างทั่วถึง ยกเว้นกิ่งอำเภอกระแสดิน และกิ่งอำเภอนาหม่อม ซึ่งยังขาดแคลน

ข. โครงสร้างการบริการพื้นฐานทางสังคม

1. การสาธารณสุข

การบริการทางสาธารณสุขของจังหวัด มีทั้งบริการสาธารณสุขของรัฐ และเอกชน ในส่วนของบริการของรัฐ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

ก) การบริการระดับจังหวัดและอำเภอ ประกอบด้วยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 1 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ 12 แห่ง ศูนย์การแพทย์และอนามัย 4 แห่ง ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย 1 แห่ง ศูนย์ระบาคติวิทยาคาโต 1 แห่ง ศูนย์สุขภาพเขต 9 1 แห่ง หน่วยชั้นสูตรสาธารณสุข 1 แห่ง และโรงพยาบาลชุมชนหรือโรงพยาบาลอำเภออีก 7 แห่ง ซึ่งจำแนกโรงพยาบาลในอำเภอต่าง ๆ ดังตารางที่ 4.32

ความสามารถของการให้บริการสาธารณสุขของจังหวัด พบว่า แหล่งบริการและบุคลากรทางสาธารณสุขมีการกระจุกตัวและหนาแน่นในบางพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณชุมชนเมือง ส่วนพื้นที่รอบนอกจะมีสัดส่วนที่ลดน้อยลง แต่พิจารณาแล้ว กล่าวได้ว่า การให้บริการด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี ถ้าศึกษาถึงสัดส่วนของบุคลากรสาธารณสุขต่อประชากร ซึ่งใช้เครื่องชี้วัด คือ สัดส่วนแพทย์ พยาบาล และเตียง ต่อประชากร พอจะแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับดีมาก สัดส่วนบุคลากรอยู่ในอัตราส่วนที่ดีมาก ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมืองสงขลา
2. ระดับปานกลาง สัดส่วนบุคลากรอยู่ในอัตราส่วนที่ดีพอควร ได้แก่ อำเภอระโนด อำเภอรัตนบุรี อำเภอจะนะ อำเภอสทิงพระ อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอนาทวี
3. ระดับต่ำ สัดส่วนบุคลากรสาธารณสุขอยู่ในอัตราที่ต่ำ ได้แก่ อำเภอเทพา กิ่งอำเภอกระแสดิน และกิ่งอำเภอนาทมอม

อำเภอหาดใหญ่และอำเภอเมืองสงขลา อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เพราะมีสถานศึกษาที่ผลิตบุคลากรด้านนี้โดยตรง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวิทยาลัย

ตารางที่ 4.32 โรงพยาบาลและบุคลากรทางสาธารณสุขในรายอำเภอ ของจังหวัด
สงขลา ปี พ.ศ.2525

โรงพยาบาล	จำนวน แพทย์	เกณฑ์ มาตรฐาน แพทย์:ประชากร 1 : 5,000	จำนวน พยาบาล	เกณฑ์ มาตรฐาน พยาบาล : ประชากร 1 : 3,000	จำนวน เตียง	เกณฑ์ มาตรฐาน เตียง:ประชากร 1 : 1,000
อ.เมืองสงขลา	23	37	135	61	500	183
อ.จะนะ	1	13	7	22	10	66
อ.เทพา	-	9	-	15	10	45
อ.นาทวี	1	7	11	11	10	34
อ.ระโนด	1	14	16	23	30	69
อ.รัษฎา	5	14	21	24	30	71
อ.สทิงพระ	2	9	8	15	10	45
อ.สะเคา	1	13	6	22	10	66
อ.สะบ้าย้อย	2	7	7	12	10	37
อ.หาดใหญ่	30	48	84	80	1,000	239
กิ่ง อ.กระแสสินธุ์	-	3	-	6	-	172
กิ่ง อ.นาหม่อม	-	3	-	5	-	158
รวม	66	177	295	296	1,620	888

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

หมายเหตุ * ยังไม่มีโรงพยาบาล

ตารางที่ 4.33 สถานบริการสาธารณสุขของเอกชน

หน่วย : แห่ง

อำเภอ	โรงพยาบาลเอกชน	คลินิกแพทย์	ร้านขายยา
เมืองสงขลา	-	20	22
จะนะ	-	-	8
เทพา	-	-	3
นาทวี	-	-	5
ระโนด	-	1	34
รัษฎา	-	-	9
สทิงพระ	-	-	4
สะเคา	-	1	15
สะบ้าย้อย	-	-	3
หาดใหญ่	3	26	22
กิ่ง อ.กระแสสินธุ์	-	-	21
กิ่ง อ.นาหม่อม	-	-	3
รวม	3	48	149

ที่มา : สาธารณสุขอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสงขลา

พยาบาล ส่วนอำเภอที่อยู่ในระดับต่ำนั้นเป็นเพราะยังขาดแคลนแพทย์ที่จะมาประจำในพื้นที่ เช่น อำเภอเทพา ส่วนกิ่งอำเภอทั้งสองแห่งนั้น เป็นกิ่งอำเภอที่เพิ่งแยกออกมาใหม่ และยังไม่มีโรงพยาบาลประจำอำเภอ

ข) การบริการสาธารณสุขระดับตำบล ได้แก่อำเภอนามัยและสำนักงาน ผดุงครรภ์ จะเห็นว่าการกระจายแหล่งบริการทางด้านสาธารณสุขอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี (แผนที่ 4.28 และตาราง ผ.ง.9.) ทั้งนี้ตำบลที่ไม่มีสถานอนามัย มีเพียง 7 ตำบลเท่านั้น คือ ตำบลบอยาง ตำบลสะกอม ตำบลระโนด ตำบลจะทิ้งพระ ตำบลทิวทอง ตำบลสะเดา และ ตำบลหาดใหญ่ การที่เป็นเช่นนี้ คาดว่าเป็นเพราะบริเวณดังกล่าวเป็นเขตชุมชนเมือง ซึ่งมีแหล่งบริการสาธารณสุขระดับอำเภออยู่แล้ว

ค) การบริการสาธารณสุขของเอกชน ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในเขต ชุมชนเมืองใหญ่ ๆ ของจังหวัด คืออำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอสะเดา โดยมีทั้งโรงพยาบาลเอกชน คลินิกแพทย์ และร้านขายยาแผนปัจจุบัน ส่วนอำเภออื่น ๆ มีเพียงร้านขายยาแผนโบราณ เท่านั้น (ตาราง 4.33)

ง) ปัญหาและแนวโน้ม

การบริการสาธารณสุขโดยทั่วไปมีเป้าหมายเพื่อยกระดับสุขภาพอนามัยของประชาชนให้อยู่ในระดับที่มีพละานามัยสมบูรณ์ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาในทางสังคมและเศรษฐกิจ ลักษณะการให้บริการมีทั้งการควบคุมป้องกันโรค และการรักษาพยาบาล จากการพิจารณาจำนวนสถานบริการ จำนวนบุคลากร ซึ่งมีบทบาทในการยกระดับสุขภาพอนามัย พอจะสรุปสภาพปัญหา และแนวโน้มด้านสาธารณสุข ของจังหวัดสงขลาได้ว่า

ในระดับภาค การบริการสาธารณสุขของจังหวัด มีบทบาทของการเป็น ศูนย์สาธารณสุขระดับภาค โดยมีโรงพยาบาลขนาดใหญ่ของรัฐจำนวนหลายแห่ง เช่นโรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสงขลา โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ เป็นต้น โรงพยาบาลดังกล่าวมีจำนวนบุคลากรและเครื่องมือการแพทย์ที่ทันสมัย สามารถให้บริการแก่ประชาชนในจังหวัดและ

พื้นที่รอบ ๆ จะอย่างไรก็ตามโรงพยาบาลดังกล่าวยังต้องการบุคลากร โดยเฉพาะแพทย์อีกจำนวนมาก

ในระดับจังหวัดและอำเภอ พบว่าจำนวนสถานบริการ บุคลากรทางสาธารณสุขจะมีลักษณะการกระจายที่กระจุกตัวในเขตพื้นที่ชุมชนเมือง ส่วนพื้นที่ชนบทรอบนอกจะขาดแคลน ดังเห็นได้จากในเขตอำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมืองสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีการบริการอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่น ๆ โดยมีจำนวนบุคลากรทั้งแพทย์และพยาบาลในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐานมากที่สุด (ตาราง 4.32) ส่วนอำเภออื่น ๆ นั้น มีสัดส่วนจำนวนบุคลากรทางสาธารณสุขที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก และในอนาคตคาดว่าแนวโน้มของปัญหาจะยังคงลักษณะเช่นนี้ต่อไป ถ้าหากไม่มีการกระจายอัตรากำลังแพทย์ให้เหมาะสม

นอกจากนี้ ถึงอำเภอที่ตั้งใหม่ยังไม่มีโรงพยาบาลชุมชนหรือโรงพยาบาลประจำอำเภอ

ในระดับตำบล มีบริการสถานีอนามัย และสถานผดุงครรภ์ในแต่ละตำบล ซึ่งมีปัญหาด้านการขาดแคลนแพทย์ หรือพยาบาลที่จะมาประจำสถานบริการเหล่านั้น ทั้ง ๆ ที่จุดสำคัญของการสาธารณสุขของชุมชน คือ บริการสาธารณสุขระดับตำบล การที่ขาดแพทย์ประจำทำให้การยกระดับสุขภาพอนามัยไม่ได้ผลเท่าที่ควร

2. การศึกษา

การบริการการศึกษาในจังหวัดสงขลา มีทั้งบริการของรัฐและเอกชน ซึ่งจะแบ่งการบริการการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา และอาชีวศึกษา และระดับอื่น ๆ

ก) ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา การศึกษาในระดับนี้ สามารถแยกตามสังกัดได้ดังนี้ คือ สังกัดของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ สังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดเทศบาล

การศึกษาในสังกัดของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นการจัดการ

ศึกษาที่รัฐจัดให้ ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ ในปี พ.ศ. 2525 จังหวัดสงขลา มีโรงเรียนทั้งหมด 459 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ตามพื้นที่ตำบลต่าง ๆ ทั่วทั้งจังหวัด มีนักเรียนประมาณ 103,195 คน มีครูประมาณ 4,403 คน สัดส่วนครูต่อนักเรียน 1 : 23 แสดงว่าสัดส่วนเช่นนี้ยังอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่ามาตรฐาน*

การศึกษาในสังกัดของกรมสามัญศึกษา มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 22 แห่ง กระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ (ตาราง ผ.ง.2) มีนักเรียนประมาณ 24,612 คน มีครูประมาณ 1,479 คน สัดส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 16 ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวสูงกว่ามาตรฐานอีกมาก

การศึกษาในสังกัดของเทศบาล มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 11 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่เฉพาะในเขตเทศบาลเท่านั้น ได้แก่เทศบาลเมืองสงขลา เทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลตำบลสะเดา มีนักเรียนประมาณ 11,179 คน มีครูประมาณ 452 คน สัดส่วนครูต่อนักเรียน เท่ากับ 1 : 25 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานพอดี (ตาราง ผ.ง.4)

ข) ระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา

จังหวัดสงขลา มีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาหลายแห่ง ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองสงขลาและอำเภอหาดใหญ่ (แผนที่ 4.29) สถาบันการศึกษาในระดับนี้สามารถให้บริการทั้งภายในจังหวัดและภายในภาคใต้ เช่นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตั้งอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ ทำหน้าที่เป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคที่ผลิตบุคลากรในสาขาต่าง ๆ โดยรับผู้เข้าศึกษาจากทั้งภาค นอกจากนี้ยังมีวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โรงเรียนเกษตรกรรม ที่มีบทบาทของการเป็นสถาบันการศึกษาที่ให้บริการในขอบเขตกว้างกว่าเขตจังหวัด

ค) ระดับอื่น ๆ เป็นบริการการศึกษาที่จัดโดยเอกชน แต่อยู่ในความควบคุมดูแลของคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้แก่โรงเรียนสายสามัญ โรงเรียนสอนศาสนา โรงเรียนสอนวิชาชีพ

* มาตรฐานครูสภากำหนดไว้คือ 1 : 25

การจัดการศึกษาของภาคเอกชน ในจังหวัดสงขลา พบว่ามีมากพอควร ส่วนใหญ่โรงเรียนดังกล่าวจะกระจายอยู่ในพื้นที่ที่เป็นเขตเทศบาลหรือพื้นที่ชุมชนใหญ่ ได้แก่ เขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ (26 แห่ง) และเทศบาลเมืองสงขลา (16 แห่ง) ส่วนอำเภออื่นมีบ้างแต่ไม่มากนัก (แผนที่ 4.31)

การจัดการศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนสอนศาสนาขึ้น เนื่องจากประชากรบางส่วนนับถือศาสนาอิสลาม จึงมีโรงเรียนสอนศาสนา ซึ่งเน้นหลักสูตรเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม โรงเรียนสอนศาสนา จะกระจายและตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่ โดยเฉพาะอำเภอจะนะ (แผนที่ 4.30) มีโรงเรียนสอนศาสนามากที่สุดคือมีจำนวน 16 แห่ง พื้นที่ไม่มีชาวไทยมุสลิมหรือมีจำนวนน้อย ก็จะไม่มีการเรียนสอนศาสนาเลย ได้แก่ อำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ กิ่งอำเภอกระแสดิน และกิ่งอำเภอนาหม่อม

โรงเรียนสอนวิชาชีพ ได้แก่ โรงเรียนสอนพิมพ์ดีด โรงเรียนสอนวิชาชีพช่างยนต์ ช่างเชื่อม ช่างก่อสร้าง ฯลฯ ในจังหวัดสงขลา พบว่ามีโรงเรียนสอนวิชาชีพในอำเภอเมืองสงขลาและอำเภอหาดใหญ่เท่านั้น ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นพื้นที่ที่เป็นตลาดงานสำหรับวิชาชีพด้านต่าง ๆ

3. ศักยภาพของพื้นที่ (ด้านการศึกษา)

ในการพิจารณาความสำคัญของพื้นที่ในจังหวัด โดยพิจารณาด้านการศึกษา ได้ใช้วิธีการนำเอาจำนวนสถาบันการศึกษาในสังกัดต่าง ๆ และระดับต่าง ๆ ตั้งแต่อุดมศึกษา อาชีวศึกษา มัธยมศึกษา ประถมศึกษา เทศบาล การศึกษาเอกชน การสอนวิชาชีพ และการสอนศาสนา ที่มีอยู่ในอำเภอต่าง มาดวงน้ำหนักเพื่อหาค่าที่แท้จริงของแต่ละพื้นที่ แล้วรวมค่าคะแนน ซึ่งทำให้ได้ค่าของพื้นที่ที่ดวงน้ำหนักแล้วแตกต่างกันไป จากวิธีดังกล่าวสามารถลำดับความสำคัญของพื้นที่ด้านการศึกษา จากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ อำเภอหาดใหญ่มีความสำคัญสูงสุด รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอจะนะ อำเภอรัตนบุรี อำเภอระโนด อำเภอเทพา อำเภอสะเดา อำเภอสทิงพระ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย กิ่งอำเภอนาหม่อม และกิ่งอำเภอกระแสดิน ตามลำดับ (ตาราง 4.34)

ตารางที่ 4.34 ลำดับความสำคัญของพื้นที่ของจังหวัดสงขลา (พิจารณาตามการศึกษา)

สังกัดและระดับของ สถานการศึกษา	จำนวนสถาบันการศึกษาในอำเภอ ของจังหวัดสงขลา												
	ควาตวง น้ำหนัก	เมือง สงขลา	จะนะ	เทพา	นาทวี	ระโนด	รัตภูมิ	สะเดา	สะบ้าย้อย	สทิงพระ	หาดใหญ่	กิ่งอำเภอ กระแสสินธุ์	กิ่งอำเภอ นาหม่อม
อุดมศึกษา	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
อาชีวศึกษา	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
มัธยมศึกษา	3	3	2	1	1	4	2	3	1	2	1	1	1
ประถมศึกษา	2	54	52	46	32	45	57	31	18	29	76	9	10
เทศบาล	2	4	-	-	-	-	-	2	-	-	5	-	-
การศึกษาเอกชน	3	23	1	-	-	2	3	2	4	-	26	-	1
สอนวิชาชีพ	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	-
สอนศาสนา	2	2	16	3	2	-	2	-	1	5	5	-	-
ค่าของพื้นที่ที่ ดวงน้ำหนักแล้ว		201	145	101	71	108	141	81	53	74	301	21	26
ลำดับความสำคัญ (เรียงจากมากไป หาน้อย)		2	3	6	9	5	4	7	10	8	1	12	11

เมื่อนำค่าคะแนนของพื้นที่ดังกล่าวข้างต้น มาแบ่งกลุ่มพื้นที่ตามศักยภาพ สามารถแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ (แผนที่ 4.31)

1. กลุ่มที่มีศักยภาพสูง ได้แก่กิ่งอำเภอเมืองหาดใหญ่ และกิ่งอำเภอเมืองสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีสถานศึกษาหลายระดับ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา และมีจำนวนสถานศึกษามากกว่าพื้นที่อื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด ทั้งสองกิ่งอำเภอเป็นกิ่งอำเภอที่มีจำนวนประชากรที่มีจำนวนประชากรในวัยศึกษามากกว่าพื้นที่อื่น

2. กลุ่มที่มีศักยภาพค่อนข้างสูง ได้แก่กิ่งอำเภอจะนะ และกิ่งอำเภอรัตภูมิ บริเวณนี้เป็นพื้นที่ที่มีสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา และมีจำนวนสถานศึกษาระดับอื่นที่ให้บริการแก่ประชากรได้ค่อนข้างสูง

3. กลุ่มที่มีศักยภาพปานกลาง ได้แก่กิ่งอำเภอระโนด กิ่งอำเภอเทพา และกิ่งอำเภอสะเดา เป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีสถานศึกษา ในระดับปานกลาง

4. กลุ่มที่มีศักยภาพค่อนข้างต่ำ ได้แก่กิ่งอำเภอสทิงพระ กิ่งอำเภอนาทวี และกิ่งอำเภอสะบ้าย้อย เป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีสถานศึกษาค่อนข้างน้อย

5. กลุ่มที่มีศักยภาพต่ำ ได้แก่กิ่งอำเภอนาหม่อม และกิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ พื้นที่ดังกล่าว มีศักยภาพด้านการศึกษาต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเป็นกิ่ง

อำเภอที่เพิ่งแยกออกมาใหม่ มีพื้นที่ขนาดเล็กและมีประชากรน้อย ดังนั้นบริการด้านการศึกษา จึงยังมี ไม่มากนัก

4. ปัญหาและแนวโน้ม

การบริการการศึกษาของจังหวัดสงขลา ถ้าพิจารณาในระดับจังหวัด จัดว่า อยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้เพราะมีบริการการศึกษาในทุกระดับจนครบวงจรของการศึกษา นับตั้งแต่ ระดับอนุบาลไปถึงระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันต่าง ๆ ซึ่งใช้เป็นตัวชี้วัดสภาพการศึกษา เช่น จำนวน สถาบันการศึกษา สัดส่วนครูต่อนักเรียน สถานศึกษาของเอกชน เป็นต้น บ่งชี้ว่าในระดับจังหวัด การบริการศึกษามีพอเพียง แต่เมื่อพิจารณาในรายอำเภอ (จากการทำศักยภาพด้านการศึกษา) พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมากในด้านการศึกษาของแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ บริเวณตอนเหนือ ได้แก่ อำเภอสตงิ่งพระ กิ่งอำเภอกระเสสินธุ์ และตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด เช่น อำเภอ เทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบายน้อย เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการศึกษาค่อนข้างต่ำ ซึ่งจะ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพประชากร ส่วนบริเวณที่มีศักยภาพสูง จะเป็นพื้นที่ที่ตั้งคู่ประชากรจาก ที่อื่น ๆ

นอกจากนี้ มีปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนสอน ศาสนา ยังอยู่ในเกณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งน่าจะได้มีการปรับปรุงแก้ไข พื้นที่ที่มีโรงเรียนสอน ศาสนามาก ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา และอำเภอสะบายน้อย

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาระดับนโยบาย คือ การส่งเสริม การจัดการศึกษาที่เน้นหลักสูตรให้เหมาะกับแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ จังหวัดสงขลาเป็น พื้นที่ที่มีทรัพยากรหลายชนิดที่สามารถนำมาพัฒนาใช้ประโยชน์ได้ แต่ยังคงขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญ เฉพาะ ดังนั้นการศึกษาจึงน่าจะมีส่วนสนับสนุนในการผลิตในการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความ ชำนาญในสาขาที่เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น

3. ความมั่นคงปลอดภัยของชุมชน

ในจังหวัดสงขลา มีสถานีตำรวจประจำอำเภอ 10 แห่ง สถานีตำรวจประจำกิ่งอำเภอ 2 แห่ง สถานีตำรวจตำบล 19 แห่ง สถานีตำรวจตำบลจะกระจายอยู่ในตำบลของอำเภอต่าง ๆ โดยอยู่ในอำเภอเมืองสงขลา และอำเภอหาดใหญ่ คืออำเภอละ 4 แห่ง รองลงมาได้แก่อำเภอสะเตกา อำเภอระโนด และอำเภอสทิงพระ มีอำเภอละ 2 แห่ง อำเภออื่น ๆ มีเพียงอำเภอละ 1 แห่ง สำหรับอำเภอรัตนภูมิและกิ่งอำเภอนาหม่อม เป็นพื้นที่ที่ไม่มีสถานีตำรวจตำบลเลย

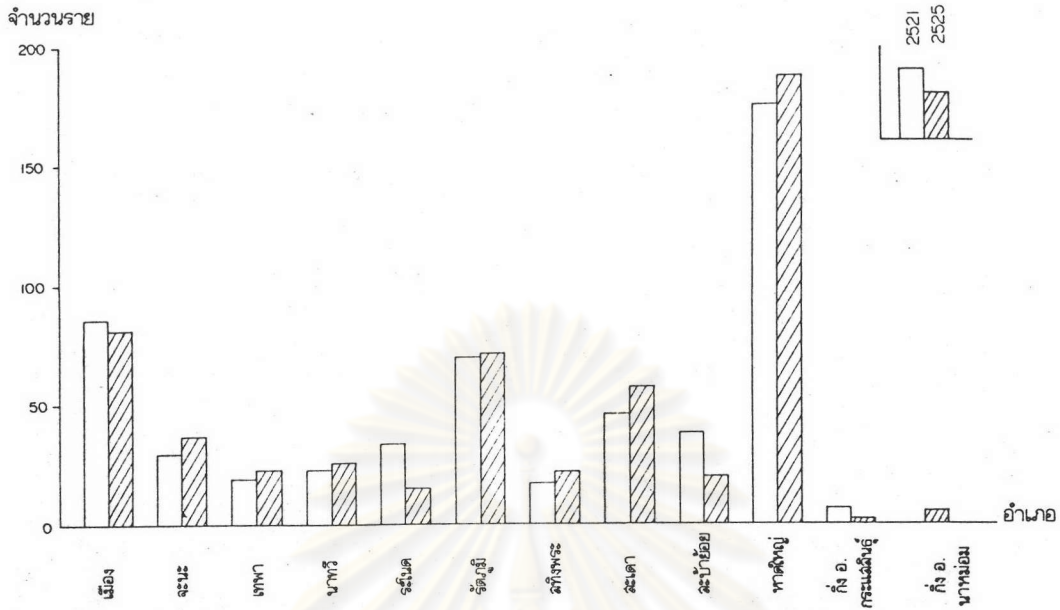
ถ้าพิจารณาถึงอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อความรับผิดชอบที่มีต่อประชากรและพื้นที่ จะเห็นว่า ในจังหวัดมีเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหมดประมาณ 1,778 คน เมื่อคิดเป็นอัตราส่วนความรับผิดชอบแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจ 1 นาย ต้องรับผิดชอบประชากรประมาณ 500 คน และรับผิดชอบพื้นที่ประมาณ 4.2 ตารางกิโลเมตร ซึ่งอัตราส่วนดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน* (แผนที่ 4.32) ในระดับอำเภอ อัตราส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีดังนี้ (ตาราง 4.35)

คดีร้ายแรง หรือคดีอุกฉกรรจ์ที่เกิดขึ้น (ตาราง ผ.ง.10) ได้แก่ คดีฆ่าคนตาย ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ และคดีวางเพลิง ในช่วงเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2521-2525) คดีที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มที่ลดลง ทั้งนี้เพราะสถิติคดีมีอัตราคงที่ แต่เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมได้มากขึ้น พิจารณาในระดับอำเภอ (แผนภูมิ 4.12) อำเภอที่มีคดีเกิดขึ้นมากที่สุดได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ รองลงมาได้แก่อำเภอเมืองสงขลา อำเภอรัตนภูมิ อำเภอสะเตกา อำเภอระโนด และอำเภอจะนะ ส่วนอำเภออื่น ๆ มีคดีเกิดขึ้นไม่มากนัก การที่อำเภอหาดใหญ่มีคดีอุกฉกรรจ์เกิดขึ้นมากเป็นเพราะว่าเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ เป็นเมืองท่องเที่ยวมีกิจกรรมทางการค้า บันเทิงที่หลากหลาย ประกอบกับการมีประชากรจำนวนมาก จึงทำให้การบริการการรักษาความปลอดภัยไม่ทั่วถึง สำหรับอำเภอสะเตกา นั้น เป็นอำเภอชายแดน ทำให้มีการอาศัยแนวชายแดนเป็นที่หลบเลี่ยงการจับกุมของฝ่ายเจ้าหน้าที่

สถิติการจับกุมคดีที่จับได้ เปรียบเทียบกับคดีที่เกิดขึ้น (แผนภูมิ 4.13) จะเห็นว่ายังจับกุมได้น้อย

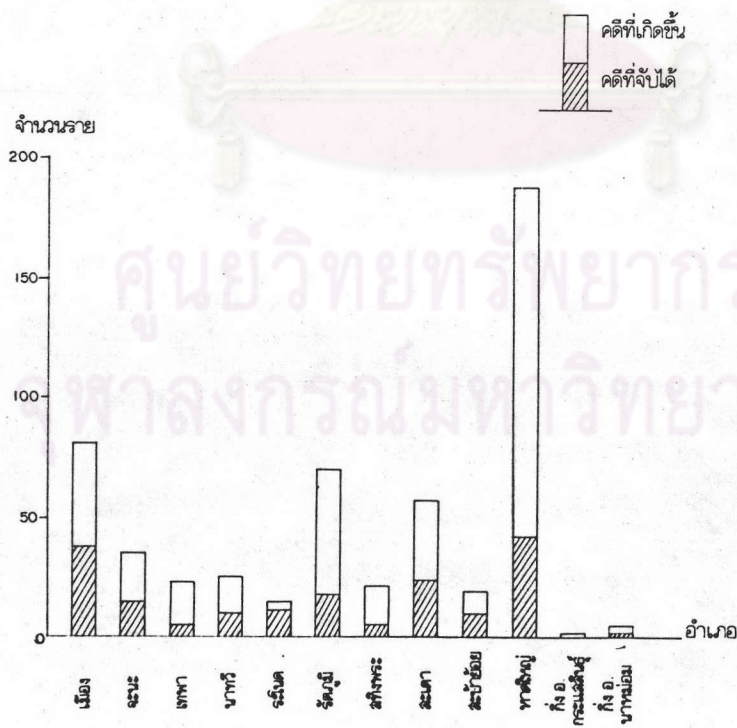
* มาตรฐานของกรมตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจ : ประชากร = 1 : 700

แผนภูมิ 4.12 จำนวนคดีอุกฉกรรจ์ ปี 2521, 2525 จ.ฉะเชิงเทรา

ที่มา : ตาราง ผ.ง.10

แผนภูมิ 4.13 จำนวนคดีอุกฉกรรจ์ ปี 2525 จ.ฉะเชิงเทรา

ที่มา : ตาราง ผ.ง.10

ตารางที่ 4.35 อัตราส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจในจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2525

อำเภอ	เจ้าหน้าที่ตำรวจ (นาย)	จำนวน ประชากร (คน)	พื้นที่ (ตร.กม.)	ความรับผิดชอบ		
				ตำรวจ	ประชากร	พื้นที่
เมืองสงขลา	277	182,931	372.4	1	660	1.3
จะนะ	86	65,608	527.1	1	763	6.1
เทพา	83	45,230	987.76	1	545	11.9
นาทวี	100	33,699	625.9	1	337	6.3
ระโนด	117	69,153	792.9	1	591	6.8
รัษฎา	97	71,396	747.3	1	736	7.7
สิงหนคร	91	45,220	121.2	1	497	1.3
สะเตeah	223	65,712	888.6	1	295	4.0
สะบ้าย้อย	96	37,056	861.2	1	386	9.0
หาดใหญ่	383	239,250	1,154.6	1	625	3.0
กิ่ง อ.กระเสีสนธ์	62	17,213	96.4	1	278	1.6
กิ่ง อ.นาหม่อม	142	15,806	218.8	1	111	1.5

ที่มา : สถานีตำรวจภูธรอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสงขลา

สำหรับพื้นที่ที่มีปัญหาการก่อการร้าย และภัยคอมมิวนิสต์นั้น ปัจจุบัน พบว่า มีผู้น้อยมาก ตามรายงานของฝ่ายความมั่นคงระบุว่า มีเพียง 2 อำเภอเท่านั้น กล่าวคือ มีประมาณ 3 หมู่บ้านในเขตตำบลทุ่งหมอ อำเภอสะเตeah และมีประมาณ 2 หมู่บ้าน ในตำบลบ้านโหนด และอีก 1 หมู่บ้านในตำบลบาโหย อำเภอสะบ้าย้อย ปัญหาการก่อการร้ายคาดว่าจะลดปริมาณลง เหลือเพียงปัญหาอาชญากรรมธรรมดาเท่านั้น

การรักษาความปลอดภัยของชุมชนเป็นบริการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่ จากการพิจารณาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถิติคดีต่าง ๆ ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ที่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัย ได้แก่ อำเภอเมืองหาดใหญ่ และอำเภอเมืองสงขลา ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีกำลังเจ้าหน้าที่มากก็ตาม แต่ความรับผิดชอบต่อความปลอดภัยมีสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ นอกจากนี้ได้แก่อำเภอสะเตeah อำเภอรัษฎา อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอจะนะ ที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อจำนวนประชากรและพื้นที่ค่อนข้างกว้าง

สรุป

จากการศึกษาสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร สังคม โครงสร้าง การบริการพื้นฐานทางกายภาพและสังคมของจังหวัดสงขลาข้างต้น สามารถสรุปบทบาทและความสำคัญของพื้นที่ ดังนี้

1. ระบบการตั้งถิ่นฐาน

สงขลา เป็นพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานมาแต่โบราณ เป็นเมืองท่าและเมืองประวัติศาสตร์ อันเก่าแก่ทางภาคใต้ของไทย สร้างขึ้นราว พ.ศ. 700 - 800 ที่ตั้งเดิมคือ อำเภอสทิงพระในปัจจุบัน การตั้งถิ่นฐานครั้งแรก ได้รับอิทธิพลจากโครงข่ายการคมนาคมในสมัยนั้น คือ เส้นทางน้ำ จะเห็นได้จากที่ตั้ง เป็นเมืองท่าซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าของชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก

หาดใหญ่ เป็นพื้นที่ที่เจริญเติบโตมาจากชุมชนข้างทางรถไฟ กล่าวได้ว่าเป็นเพราะอิทธิพลของเส้นทางคมนาคมทางรถไฟ ประมาณปี พ.ศ. 2510 มีการตัดถนนใหม่ คือทางหลวงหมายเลข 4 ทำให้การติดต่อกับกรุงเทพฯสะดวกขึ้น หาดใหญ่ได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ปัจจุบันเส้นทางคมนาคมทางอากาศ เริ่มมีบทบาทต่อพื้นที่มากขึ้นบ้างแล้ว

เมืองสงขลา เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำ เป็นเมืองท่าที่สำคัญของจังหวัด ในขณะที่หาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางรถยนต์ รถไฟ และทางอากาศ

2. การใช้ที่ดิน

ลักษณะการใช้ที่ดินของจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เป็นการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตร และการใช้ที่ดินดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามการขยายตัวของประชากร พื้นที่เพื่อเกษตรส่วนใหญ่เป็นการใช้ปลูกยางพารา รองลงมาคือข้าว และพืชผลอื่น ๆ ลักษณะการขยายตัวของเนื้อที่เพาะปลูกยางพารา และข้าว มีอัตราการเพิ่มขึ้น ส่วนเนื้อที่เพาะปลูกพืชผลอื่นกลับลดลง

การใช้ที่ดินที่เป็นพื้นที่ป่า มีแนวโน้มลดลงโดยตลอด (แผนที่ 4.9) อันสืบเนื่องมาจากการบุกรุกทำลายป่าเพื่อเปิดพื้นที่ทำกินใหม่ ในระยะยาวจะมีผลเสียต่อสมดุลธรรมชาติ ทำให้ระบบนิเวศน์เสียไป และเกิดผลกระทบขึ้น เช่นน้ำท่วมฉับพลัน เป็นต้น

พื้นที่เมือง (Urban Area) ของจังหวัด มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะเมืองมีการขยายตัวตลอดเวลา และมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นความต้องการการใช้ที่ดินในเมืองจึงเพิ่มขึ้นด้วย พื้นที่เมืองที่เพิ่มขึ้นคือ ส่วนหนึ่งของพื้นที่เกษตรกรรมรอบ ๆ เมือง

3. ศักยภาพของพื้นที่คานเกษตรกรรม

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสงขลา แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือที่ราบ ที่ราบชายฝั่งทะเล และที่ลาดชัน เมื่อพิจารณาประกอบกับสมรรถนะดินและสภาพดินฟ้าอากาศ จะเห็นถึงศักยภาพของพื้นที่คานเกษตรกรรมที่แตกต่างกัน ที่ราบบริเวณที่มีสมรรถนะดินสูงเหมาะกับการเพาะปลูกข้าว ไร่แกปบริเวณตอนบนของจังหวัด อำเภอระโนด อำเภอสติงพระ อำเภอเมืองสงขลา ตอนบน และอำเภอรักภูมิ ที่ราบชายฝั่งทะเล คุณภาพดินต่ำ ไม่เหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ยกเว้นมะพร้าว แต่เหมาะต่อการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ทำฟาร์มกุ้ง ส่วนที่ลาดชันเป็นบริเวณพื้นที่ที่มีสมรรถนะดินมีศักยภาพค่อนข้างต่ำ ซึ่งเหมาะต่อการปลูกยางพารา ไร่แกปที่คานตะวันออกและตะวันตกตอนใต้ของจังหวัด

จากศักยภาพของพื้นที่ จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่มีศักยภาพคานเกษตรกรรมค่อนข้างสูง ทำให้เป็นแหล่งที่มาของพืชเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัด

4. ศูนย์กลางชุมชนหลัก

เมืองหรือศูนย์กลางชุมชน มีหน้าที่สำคัญคือให้บริการด้านต่าง ๆ ต่อพื้นที่โดยรอบได้เต็มที่ ในจังหวัดมีเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองสงขลา ซึ่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีความพร้อมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นชุมชนที่มีบทบาทและสามารถให้บริการต่อพื้นที่ใต้เขตอิทธิพลได้เต็มที่ นอกจากนี้จังหวัดยังมีชุมชนระดับเทศบาลตำบลคือเทศบาลตำบลสะเดา เป็นชุมชนในเขตอำเภอชายแดน และมีสุขาภิบาลอีก 14 แห่ง ชุมชนบางแห่งมีศักยภาพความพร้อมที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางชุมชนระดับรอง ทั้งนี้เพื่อให้เมืองต่าง ๆ ได้ทำหน้าที่ของเมืองได้อย่างสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ

5. ความได้เปรียบด้านทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าจำนวนมาก มีแร่ธาตุ สัตว์น้ำ แหล่งท่องเที่ยว และอื่น ๆ ทรัพยากรแร่ที่สำคัญได้แก่ แร่ดีบุก วุลแฟรม แบร์ไรท์ และทรายแก้ว โดยเฉพาะทรายแก้ว เป็นสินแร่ที่มีปริมาณสำรองมาก แต่ยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ส่วนทรัพยากรสัตว์น้ำ สงขลาเป็นพื้นที่ที่มีความได้เปรียบที่มีทะเลสาบสงขลา มีอาณาเขตติดทะเล ทำให้โอกาสของการทำประมงดีขึ้น นอกจากนี้ การมีทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติจำนวนมาก ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวสูง และมีเส้นทางคมนาคมที่เข้าถึงโดยสะดวก แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ของจังหวัดได้แก่ ชายหาด น้ำตก เกาะ ทะเลสาบ ฯลฯ

6. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของจังหวัดอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี มีมูลค่าการผลิตเป็นลำดับ 1 ของภาค มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ 6,373 บาท ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาค (5,452 บาท)

ผลผลิตหลักสำคัญของพื้นที่ได้แก่ ยางพารา สัตว์น้ำ แร่ดีบุก ผลไม้ การที่พื้นฐานเศรษฐกิจของจังหวัดผูกพันกับผลผลิตหลักไม่กี่ชนิดดังกล่าว ประกอบกับการที่ตลาดต่างประเทศเป็นผู้กำหนดราคา ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดขาดเสถียรภาพ เมื่อพิจารณาปัจจัยนำทางเศรษฐกิจ จึงกำหนดให้ปัจจัยนำทางเศรษฐกิจเกิดจากการอุตสาหกรรม การบริการ การท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง การค้าปลีกและค้าส่ง การกลั่นกรอง (ยางพารา) และการประมง ในการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ โดยเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรมน่าจะเริ่มจากอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบก่อน (Resource based industries) ทั้งนี้พื้นที่ที่มีความได้เปรียบในด้านของทรัพยากรด้านการเกษตรอยู่แล้ว

7. ลักษณะประชากร

ประชากรในจังหวัดจะกระจายตัวและหนาแน่นในเขตอำเภอซึ่งเป็นที่ตั้งของเขตเทศบาลและสุขาภิบาล อำเภอที่มีประชากรหนาแน่นสูงและมีแนวโน้มของการเพิ่มประชากรสูงสุดคืออำเภอหาดใหญ่ พื้นที่ที่มีประชากรเบาบางและมีแนวโน้มการเพิ่มในสัดส่วนที่ต่ำ ได้แก่ บริเวณอำเภอสะบ้าย้อย บางตำบล เช่นตำบลบาโหย มีความหนาแน่นประชากรเพียง 13 คนต่อตารางกิโลเมตรเท่านั้น

ลักษณะโครงสร้างอายุประชากรของจังหวัด มีการเปลี่ยนแปลงโดยประชากรที่มีช่วงอายุต้น ๆ เริ่มลดลง และประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่เป็นประชากรในภาคการเกษตร ซึ่งสัมพันธ์กับอาชีพ ทั้งนี้งานประชากรในอำเภอต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางการเกษตรอาชีพสำคัญ ๆ ได้แก่การทำสวนยางพารา การทำประมง การทำนา การทำสวนผลไม้ แต่ประชากรในเขตเมืองส่วนมากจะประกอบอาชีพในภาคนอกเกษตร เช่นการค้า การบริการ และอุตสาหกรรม การที่เขตเมืองมีช่างานที่ใช้แรงงานในภาคการค้า บริการ และอุตสาหกรรม ทำให้อัตราการพึ่งพิงของประชากรที่เป็นภาระต่ำกว่าในเขตชนบท

8. โครงสร้างการบริการพื้นฐานทางกายภาพและสังคม

โครงสร้างการบริการพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่คือระบบไฟฟ้า ระบบประปา และน้ำใช้ ระบบการคมนาคมขนส่ง ระบบการสื่อสารและโทรคมนาคม บริการทางสังคม ได้แก่การสาธารณสุข การศึกษา และการรักษาความปลอดภัยของชุมชน

จากลักษณะโครงข่ายของการให้บริการด้านต่าง ๆ จะเห็นว่าส่วนใหญ่จะสามารถให้บริการที่ครอบคลุมเฉพาะในเขตชุมชนเมือง ส่วนพื้นที่ชนบทยังขาดแคลน อันเป็นปัญหาเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคของการจัดสรรทรัพยากรบริการในพื้นที่